

D

ŞALOM

Dergi

MART 2012 SAYI:10 5TL.

TATLI-EKŞİ
LEZZET
YOLCULUĞU

BİR YAŞAM PINARI
MUAZZEZ
İLMİYE ÇIĞ

ESPERANTO
125
YAŞINDA

GUATEMALA
LÜKS VE SEFALET YANYANA

THEO ANGELOPOULOS
KOMŞUDAN BİR
YILDIZ KAYDI

SIMONE
SIGNORET
CESUR BİR KADIN

MÜZİK, SİNEMA, HAYVAN SEVER İKİLİ

ÖMÜR & FERHAT
GEDİK GÖÇER

aPLUS = aFILO

Filo Kiralama & Limuzin Kiralama & Kısa Dönem Kiralama

---

www.arent.com.tr / www.afilo.com

444 7 030

56-62

icindekiler

5
GÜNDEM
6-10

SPIELBERG: "PROJEM YOKSA MUTSUZUM"

YAŞAMDAN
22

DERLER Kİ...
"sanat düşünebilen, gerçeği görebilen, insanı anlayabilen kişilerin işidir."

PORTRE
14-20

CESUR BİR KADIN
SIMONE SIGNORET
Simone Signoret'nin "Pere Lachaise" mezarlığında Yves Montand ile paylaştığı mezar taşına dahi kazılmış olan bu iki tarih arasında, 64 yıllık, cesur, bilinçli, tutkulu yaşamı yer alır...

SÖYLEŞİ
64-67

ESPERANTO
125 YAŞINDA

14-20

GEZİ
56-62

MAYA MEDENİYETİ'NİN KALBI
GUATEMALA CITY

Guatemala City, yeni ile eskiyi birleştirirken, Latin canlılığını yaşıyor. Bir yanda 7 yıldız kalitesindeki oteller, diğer yanda sefalet içindeki tenekte mahalleleri...

TARİH
24-26

TARİH ÇAĞLARINI BAŞLATAN
SÜMERLER ÜZERİNE

SÖYLEŞİ
28-34

MUAZZEZ İLMIYE ÇİĞ
GERÇEK BİR YAŞAM PINARI

GELENEK
36-42

GEFİLTE FİSH'TEN AGRİSTADA'YA
TATLI EKŞİ BİR YOLCULUK
Her mutfak bir hikaye anlatır.

6-10

36-42

28-34

80-81

74-78

NİTELİK

72

BEYOĞLU'NDA NELER VARMIŞ..!

SÖYLEŞİ

44-54

MÜZİK, SİNEMA, HAYVAN SEVER İKİLİ
ÖMÜR GEDİK & FERHAT GÖÇER

SİNEMA

86-90

KOMŞUDAN BİR YILDIZ KAYDI
THEO ANGELOPOULOS

İstanbul Film Festivali'nde tanışmış olduğumuz ve filmlerinin çoğunu izlediğimiz büyük usta Theo Angelopoulos'u son bir kez, tüm filmografisiyle anıyoruz.

PSİKOLOJİ

68-70

İNSANA AİT

DUYGU MANZARALARI

ARKEOLOJİ

82-84

KUZEYİN KENTLERİ

DAN VE BETH SAIDA

"Tarihin ayak izleri" dizisinin ikincisinde İsrail'in antik kuzey kentlerini keşfedecek, Dan ve Beth Saida bölgelerini gezeceğiz.

SAĞLIK

80-81

SU İÇMEK İÇİN
SUSAMAYI BEKLEMİYİN...

KAVRAM

74-78

YAHUDİLİKTE BATIL İNANÇ
VE UYGULAMALAR -5
BU ALEMİ TERK EDENLERİN
RUHLARISANAT
AJANDASI

100-102

BIRAKIN BAHAR
SANATLA İÇİNİZİ
İŞİTSİN

Mart ayında İstanbul'un sanat ajandası yine dopdolu. Şehir caza, klasik müziğe, soul ve rock müziğe doyacağı gibi, önemli sergilere de ev sahipliği yapıyor.

MODA

92-99

MODANIN KALBI
'KIRMIZI HALI'DA ATTI

86-90

68-70

100-102

Editörden...

ŞALOM Dergi

**Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın
A.Ş. adına sahibi**

Av. Yakup Barokas

Genel Yayın Yönetmeni
İvo Molinas

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Işık Sivil Karakoç

Yan Yayınlar Koordinatörü ve Editör
Nelly Barokas

Reklam Planlama Koordinatörü
İsak Behar

Sayfa Tasarımı
Semra Öner
Bella Parlakşimşek

Kapak Tasarımı
Bella Parlakşimşek

Kapak Fotoğrafı
Teri Erbeş

Yazı Kurulu
Nelly Barokas, Gila Erbeş,
Tilda Levi, Tuna Saylağ

Holokost Dosyası Editörü
Marsel Russo

Yönetim Yeri
Atiye Sok. Polar Apt. 12/6
Teşvikiye - İstanbul

T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44
F: (0212) 231 92 83
www.salom.com.tr

Basıldığı Yer

Ekspress Grafik Baskı Sistemleri Matbaa
ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Deposite İş Merk. A6 Blok 2. Normal
Kat, Bağımsız Böl. No: 19-20/A İkitelli
OSB - İstanbul
T: (0212) 671 61 51
F: (0212) 671 61 52

Yayın Türü:
Yaygın - Süreli

**ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR.
ABONELERE ÜCRETSİZDİR.**

Bu ay konuklarımız çok...

Şalom-Dergi'nin onuncu sayısını beğeninize sunarken, dergimizi büyük kitapçılarda satışa çıkardığımızdan bu yana, özellikle de cemaatimiz dışından olumlu ve bazen de övgüler içeren e-postalar aldığımız müjdesini vermek istiyorum. Bu geri dönüşümler, Şalom olarak kendimizi geniş topluma tanıtmaya yönünde, doğru yolda ilerlediğimiz somut bir kanıtı bence.

Dergimizin bu sayısında oldukça ilginizi çekecek söyleşilere yer verdik. Esperanto'nun 125. yılında Tuna Saylağ yaptığı söyleşide sizleri bu lisanın liseli genç temsilcileri ile tanıştıracak.

Suzan Nana Tarablus'un yönettiği sorulara, ülkemizin ünlü bilim kadını, değerli Sümerolog *Prof. Dr. Muazzez İlimiye Çiğ*, 1930'lu yıllarda aldığı eğitimden, halen yazmakta olduğu kitaplara varıncaya değin ilginç yanıtlar veriyor. Son sayılarımızda Aylin Yengin'in ünlü çiftlerle yaptığı söyleşi dizisine bu dergimizde de devam ediyoruz. Kapak fotoğrafında da gördüğümüz gibi bu kez evini Şalom'a açan *Ömür Gedik* ve *Ferhat Göçer* çifti oldu. Müziğini çok sevdiğimiz Ferhat Bey ile her hafta film yorumlarını kaçırmadığımız *Ömür Hanım*'in söyleşisini merakla okuyacağınızdan eminim.

Gezi bölümünde Tilda Levi bizleri Maya Uygarlığı'nın merkezi Guatemala'ya götürüyor. Biyografik romanları ile tanınan Liz Behmoaras, sinema tarihinin ünlü siması *Simone Signoret*'yi çok akıcı bir üslupla bizler için kaleme aldı. *'Yahudilikte Batıl İnanç ve Uygulamalar'* yazı dizisinin beşincisinde Estreya Seval Vali, 'Bu âlemi terk edenlerin ruhları'nı konu alırken, Erdoğan Mitrani geçtiğimiz günlerde yaşamını yitiren ünlü yönetmen *Theo Angelopoulos*'un sanatsal yaşamını irdeliyor. Robert Schild, kısa Beyoğlu gezisinde bizlere halen yakalayabileceğimiz eski tatlar bulunduğunu anlatıyor.

Fransa'dan yazarımız Sibel Cuniman Pinto, *Yahudi Mutfağı'nı tarihsel boyutu* içinde her yönüyle ele alırken, arkeoloji, sağlık, sanat ve moda yazılarımız bu sayıda da devam ediyor. Riva Şalhon'un hazırladığı *'Sanat Ajandası'*nın okura en iyi şekilde rehberlik edeceğini, Esin Acıman'ın *'İnsana ait duyguların manzaraları'* başlığı altındaki bu ayın yazısını okurken özellikle annelerin gözyaşlarını tutamayacaklarını düşünüyorum. Bu sayfanın vazgeçilmez çizeri İrvin Mandel'in Judeo-Espanyol lisanında hazırlanan ve bu özelliği ile bir ilki oluşturan *'La Famiya Mozotros'* kitabının yayınlandığı müjdesini vermek istiyorum.

Sevgili okurlar, elinizde tuttuğunuz Şalom-Dergi'yi yine zevkle okumanızı diliyorum, kadınların ezilmediği, mağdur edilmediği, tacize uğramadığı günlerin geleceği umudu ile herkesin *8 Mart Kadınlar Günü'nü* candan kutluyorum.

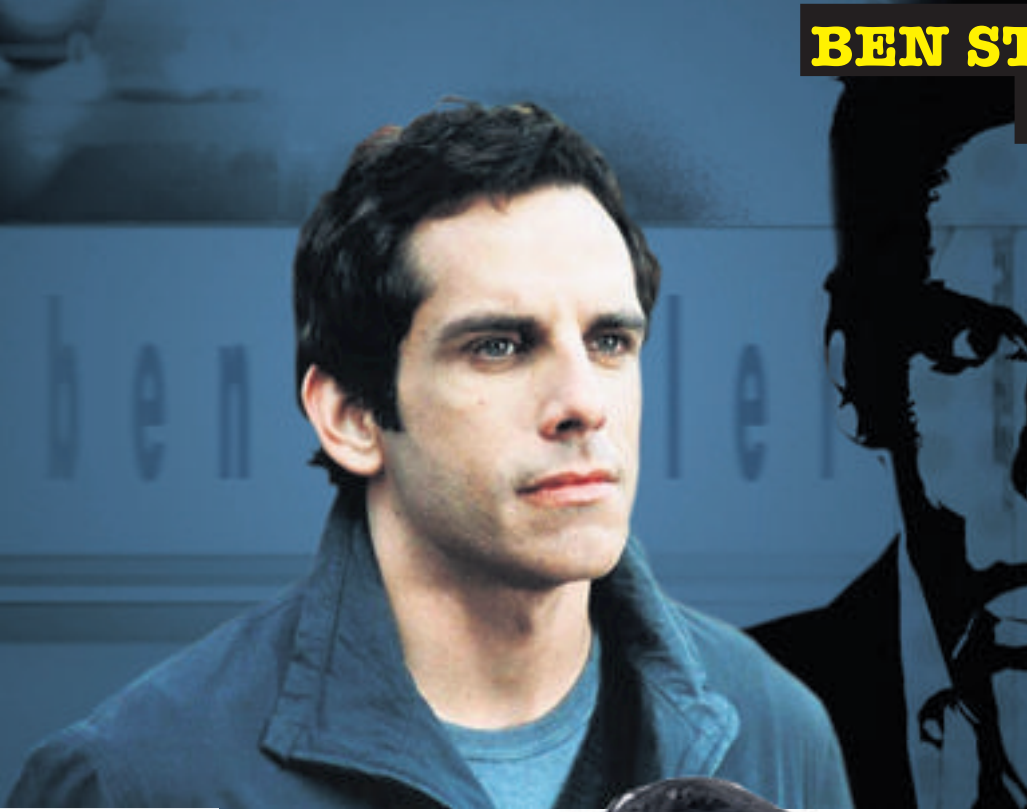
Nelly BAROKAS

nellybarokas@gmail.com

İRVİN'in kaleminden

İRVİN MANDEL

BEN STILLER, Yahudi ailesi dizisinde

ABD'deki HBO televizyonu "The Sopranos" ve "Sex and the City" dizilerinin ardından Yahudi bir ailenin yaşamını yansıtacak bir dizi filme başlayacak. Ben Stiller'in rol alacağı dizinin senaryosunu Jonathan Safran Foer yazdı. Çekim tarihleri henüz belli olmayan filmde, Yahudi bir ailenin siyasi, dini, kültürel ve entelektüel yapısındaki değişimler yansıtılacak. Ben Stiller bugünlerde 'All Talk' adlı show programının yönetmenliğini ve yapımcılığını üstlenmekte.

HBO'nun Program Müdürü Michael Lombardo; "Yaratıcı ve yenilikçi projelere süratle uyum sağlaması açısından Ben Stiller çok yetenekli bir oyuncudur" dedi.

Demi Moore, Kabala sayesinde toparlanıyor

Demi Moore eşi Ashton Kutcher'den ayrılmasının ardından ortaya çıkan duygusal ve fiziki sorunları atlatmasında Yahudi mistisizminin büyük yardımını gördüğünü belirtiyor. Demi Moore'un son aylarda oldukça zor dönemler yaşadığına ilişkin haberler tüm magazin dergilerinde yer aldı. Bir süre uyuşturucu tedavisi için hastaneye yatan ünlü aktris, tedavisinin ardından kendini Kabala öğrenimine verdi. Başına gelen her şeye isyan etmek yerine, bunların Tanrı'nın hediyesi olduğunu öğrendiğini belirten Demi Moore; "Çektiğim zorlukların daha üstün ve gelişmiş bir insan olabilmem için bir plan olduğu kanısına vardım" dedi.

EINSTEIN'ın mektupları 8.226 dolara satıldı

Albert Einstein'ın Nazi rejimi karşıtı kuruluşu yazdığı üç mektup açık arttırma ile satıldı. Görecelik teorisinin yaratıcısı Einstein ilk mektubunu, 1934'te, Cincinnati'deki "Gerçeğin Dostları" adlı ABD-Alman ortak kuruluşu göndermişti. Bu kuruluş yayınladığı bildirimlerle tüm dünyadaki Almanlara sesleniyor. Nazi rejimine destek vermeme-leri, bu rejimin Almanya'yı ve tüm dünyayı çok ciddi bir yıkıma sürükleyeceği çağrısında bulunuyordu. 1935'te kuruluşun yetkililerinden Hambelberg'e yazdığı mektupta Einstein; "Almanya'nın geleceğini düşünen sizin gibi aydınlar eğer çoğunlukta olsaydı ülke bu kadar aşağılık bir seviyeye gelmeyecekti" diyordu. Mektuplar 31 Ocak günü açık arttırmada 8.226 Dolar'a satıldı. Los Angeles'taki Nate D. Sanders Müzayedesesi tarafından satışa çıkarılan mektupları alan kişinin kimliği açıklanmadı.

**FINANSBANK
GELECEK**

ADL, ROBERTO BENIGNI'yi korudu

ve Yahudi karşıtı hakareti kınadı ve belediye meclisi üyesine sözlerine dikkat etmesi uyarısında bulundu. Facebook'taki söylemlerine eleştirilerin yağması üzerine Tuccio özür dilemek zorunda kaldı. Bir Holokost kurtulanı ve Roberto Benigni'nin kişisel dostu olan ADL Ulusal Müdürü Abraham H. Foxman, Tuccio'ya gönderdiği mektupta; "Roberto Benigni'nin müthiş bir performans sergilediği 'Life is Beautiful' filmi 1998'de uluslararası bir başarı getirdi. Sonuç olarak Benigni, bu filmi ile Holokost eğitimi konusunda birçoklarından çok daha fazla başarılı olmuştur. O hakaret edilecek değil, kutlanması gereken saygıdeğer bir kişidir" dedi.

İtalya'nın Reggio Calabria bölgesinden Luici Tuccio adlı bir belediye meclisi üyesi, Facebook sayfasında ünlü komedyen Roberto Benigni hakkında "Komünist Yahudi milyarder" tanımlamasını yaptı. The Anti-Defamation League (ADL), İtalyan aktöre yapılmış bu üzücü

OPRAH WINFREY, Yahudi televizyonundaydı

ABD'nin ünlü program sunucusu Oprah Winfrey, Şubat ayının ilk haftasında Habad kuruluşuna bağlı bir Yahudi televizyonuna konuk oldu. Kendisi ile gerçekleştirilen söyleşide Winfrey; New York'ta dindar Yahudilerle bütün bir gün geçirmesinin ardından Yahudi aile yapısından olumlu yönde etkilendiğini anlattı. Ünlü sunucu, "Oprah's Next Chapter" adlı show programında kullanılmak üzere New York ve özellikle Brooklyn'de Yahudi yaşamını tanımaya çalışmıştı. Verdiği söyleşide Winfrey, Ortodoks Yahudilerin aile yapısına saygı duyduğunu, evlilik kurumunun temelini oluşturmakta kadınların önemli bir rol üstlendiklerini söyledi. Winfrey; "Çağdaş dünyada çocukların telefonlarında ya da bilgisayarlarında oyunlar oynadıklarını veya televizyon seyrettiklerini görüyoruz. Bunları yapmadıkları halde çok mutlu olan çocukları görmek beni şaşırttı" dedi.

Winhouse ile Bennett'e ödül

54. Grammy ödül gecesine katılanların hepsi şüphesiz müzik dünyasının ünlü seslerinden Whitney Houston'un yaşamını yitirmesinden dolayı üzüldü. Şubat ayının ikinci haftasında gerçekleşen ödül dağıtım gecesi Amy Winehouse'un ebeveynleri Janis ve Mitch Winehouse için de acı/tatlı bir gece oldu. Winehouse çifti, kızlarının ölmeden önce Tony Bennett ile seslendirdiği düetleri içeren CD'nin kazandığı "En İyi Pop Düeti" ödülünü aldı.

VICTORIA BECKHAM:

"Çocuklarımın mutluluğu çok önemli"

Victoria Beckham herşeye sahip; ün, servet ve kariyer... Ancak kendisine sorulduğunda, hiçbir şeyin çocuklarının mutluluğu kadar önem taşımadığını söylüyor. Eşi David iş icabı Paris'e giderken kendisinin Los Angeles'te kalmasının en önemli sebebi de çocukların aile ortamından uzak kalmamalarını sağlamak. 37 yaşındaki moda tasarımcısı, dört çocuk annesi Victoria; "David de ben de işimizi çok seviyoruz. Ama çocuklarımızın mutluluğu her şeyden daha önemli. Onlar Los Angeles'te mutlu, ülkeden ülkeye dolaşmak, sürekli yer değiştirmek çocuklara uymuyor" dedi.

**HER ŞEY
YOLUNDA!**

**TÜRK NİPPON
SİGORTA**

**Türk Nippon Sigorta ile
Eviniz, Aracınız ve İşyeriniz Güvende!**

**TÜRK NİPPON
SİGORTA**

444 8 867 TNS
TÜRK NİPPON ASİSTANS
www.turknippon.com

Spielberg: "Projem yoksa mutsuzum"

Ünlü yönetmen Steven Spielberg her zaman yedekte geliştirmekte olduğu bir film projesi bulundurduğunu aksi halde kendini zavallı hissettiğini söyledi. Spielberg; 19 yıllık eşi Kate Capshaw ile çocuklarının onun her zaman meşgul olmasını tercih ettiklerini, aksi halde onunla birlikte yaşamının güç olduğunu düşündüklerini söylüyor. The Independent gazetesine verdiği söyleşide; "İsterseniz yakın vadede yönetecek bir film projesi olmadığında nasıl da geçimsiz bir kişiye dönüştüğümü eşimle çocuklarıma sorun" dedi.

Introducing Naked Glamour

Calvin Klein Underwear

BECKHAM'dan H&M'e özel erkek iç giyim koleksiyonu

David Beckham H&M ile moda dünyasında uzun bir yolculuğa çıktı. Daha önce Victoria Beckham'la birlikte Armani markasının iç çamaşırları için kamera karşısına geçen başarılı futbolcu David Beckham bu sefer de H&M ile ortak bir projeye imza attı. David Beckham'ın kendi ekibi tarafından H&M için tasarlanan dokuz iç giyim modeli sadece H&M'lerde

satışa sunuldu. Klasik boxerlara atletler, tişörtler, pijamalar ve uzun paçalı iç giyim modelleri eşlik ediyor. Siyah, beyaz ve gri renklerine ağırlık verilen koleksiyondaki modeller abartı olmadan fonksiyona, rahatlığa ve tasarıma odaklı. Sporcu yapısı ve dikkat çeken fiziğiyle oldukça beğenilen Beckham'ın, kendi üzerinde tanıttığı koleksiyonu, 2 Şubat'ta satışa çıktı.

İç çamaşırı reklamları tartışması

Kuzey Londra'nın Stamford Hill bölgesindeki otobüs duraklarında yer alan iç çamaşırı reklam panolarının kaldırılması talebi 'müstehcenlik sergilemediği' gerekçesi ile reddedildi. Londra'nın o semtinde yoğun bir nüfusla yaşayan Ortodoks Yahudileri, Calvin Klein'in 'Naked Glamour' kadın iç çamaşırı serisinin tanıtımının yapıldığı reklam panolarından rahatsız olmuşlar, kaldırılmaları gerektiğini ileri sürmüşlerdi. Şikayetlerinde iç çamaşırıyla görüntülenmiş kadın fotoğraflarına bakmanın dini inançları ile bağdaşmadığını dile getirmişlerdi. Ancak bu istek, reklamlardaki mankenlerin kibarca poz verdikleri, seksi bir çağrışım yansıtmadıkları gerekçesi ile reddedildi.

Penti

Sen bi'tanesin!

Online alışveriş: [penti.com](https://www.penti.com)

Yeşillikler içinde hayat Ormanada'da 12 ay sonra başlıyor!

Eczacıbaşı Gayrimenkul Geliştirme ve Yatırım'ın konut projesi Ormanada, İstanbul Zekeriyaköy'de, şehir planlama, mimari tasarım ve peyzaj mimarisi alanında uluslararası bilgi ve deneyime sahip Torti Gallas and Partners, Kreatif Mimarlık ve Rainer Schmidt Landscape Architects tarafından, "birlikte yaşam" konsepti çerçevesinde; huzur, konfor, komşuluk, güven, sürdürülebilirlik, sağlıklı yaşam ve doğa temalarının harmanlanmasıyla tasarlandı.

220 dönümlük bir yaşam alanı olarak tasarlanan ve inşaat çalışmaları geçen yıl başlayan Ormanada projesi hakkında sorularımızı Eczacıbaşı Gayrimenkul Geliştirme ve Yatırım Genel Müdürü Mehmet İmre'ye sorduk.

Eczacıbaşı Gayrimenkul Geliştirme ve Yatırım'ın yeni yaşam projesi Ormanada'nın özelliklerinden bahsedebilir misiniz?

188 adet beş farklı tip villa ile 81 adet 15 farklı tip sıra ev içeren Ormanada projesinin 25 dönümü yeşil alan olarak tasarlandı. Adameydan, Adamekan ve Adaçarşı isimlerini taşıyan sosyal yaşam alanlarında, kafe-restoran, çarşı alanı, açık ve kapalı olmak üzere iki adet yüzme havuzu, pilates-fitness merkezi, sauna, buhar odası ve masaj odaları yer alıyor. Yürüyüş ve bisiklet yolları, biri kapanabilir iki adet tenis kortu, basketbol ve çok amaçlı spor sahası, sekiz adet çocuk parkı ile iki adet rekreasyon alanı yer alan Ormanada'da, 2 bin 500 metrekare sosyal yaşam alanı bulunuyor.

Ayrıca 2011'in Ekim ayında açtığımız, Ormanada'daki yaşamın bir yansımasının sunulduğu Ormanada örnek evi de, misafirlerimizin tanıtım ofisinden rahatlıkla ulaşabileceği bir konumda yer alıyor.

Komşuluk keyfinin doyasıya yaşanabileceği bu ortamda çocuklar ve güvenlik için neler planlandı?

Çocuklar için Ormanada'daki "mahallelerinde" keyifle ve güvenle oynayabilecekleri sekiz adet park alanı mevcut. Geniş yeşil alanlar ve spor tesisleri ile bisiklet parkurlarının özellikle çocukların beğenisini toplayacağına inanıyoruz. Güvenliğiniz bizim için çok önemli. Kanyon Yönetim İşletim ve Pazarlama'nın uzman ekibi, Ormanada'ya özel güvenlik çözümleri geliştirdi.

"Güvenliğiniz bizim için çok önemli. Kanyon Yönetim İşletim ve Pazarlama'nın uzman ekibi, Ormanada'ya özel güvenlik çözümleri geliştirdi."

Sürdürülebilirlik ve doğayı korumak adına yapılan çalışmalardan bahsedermisiniz?

Eczacıbaşı Topluluğu'nun değerleri arasında çevreye saygı ve sürdürülebilirlik en önemli yere sahip. Bu bakış açısıyla, doğayı korumanın ötesinde, doğadan ilham alan, "doğa yaratan" bir proje Ormanada. Öncelikle, Ormanada arazisinde mevcut 233 ağaç, projenin yerleşim planı çerçevesinde korunarak, uzmanların görüşleri doğrultusunda ve yine uzmanlarca özenle taşındı ve doğal tarım alanımız olan Adabostan'a ekildi.

Bunun yanı sıra, 44 bin metrekare yeşil alan oluşumu ve zengin bir ağaçlandırma projesi de yürütülüyor. Avrupa'nın peyzaj alanında önde gelen isimlerinden Rainer Schmidt Landscape Architects'in tasarımları ile dört mevsim yeşil bir doğa için Ormanada'ya 2 bin 800 adet çam, meşe, gürgen, süs elması, manolya, ıhlamur, kırmızı yapraklı süs eriği, lale ağacı, defne; 39 bin adet alev çalısı, kartopu, lavanta; 11 bin adet orman sarmaşığı, mum yasemin; 100 bin adet funda çalısı, Cezayir menekşesi gibi bitki çeşitleri hayat bulacak. Ayrıca Adabostan adı verilen 5 dönüm doğal bostan alanında, sağlıklı ve lezzetli ürünler üretilmesi hedefleniyor.

Ormanada bostanlarında yetişen 12.000 sebze fidesi, 11.000 meyve fidesi ve 100 meyve ağacının doğal ürünleri Adabostan'da kurulacak pazardan taze taze alınabilecek.

Projenin fiyat aralığı nedir ve müşterilerinize ne tür ödeme kolaylıkları sağlıyorsunuz?

Ormanada'da fiyatlar evlerin tipine ve konumuna göre 450.000\$ ile 2.200.000\$ arasında değişiyor. Ödeme planlarında sabit kur ve indirimli banka faizi uygulamaları ile birlikte, Eczacıbaşı özel faiz ve vade seçeneklerimiz de mevcut.

"Ödeme planlarında sabit kur ve indirimli banka faizi uygulamaları ile birlikte, Eczacıbaşı özel faiz ve vade seçeneklerimiz de mevcut."

Ormanada ile ilgili yakında başka yenilikler olacak mı?

Projemizin ikinci ve son etabını satışa sunuyoruz. Bu bölüm, çatı ve bahçe dubleksli özellikleri taşıyan, farklı mimari çözümler de içerecek. Ormanada ile ilgili detaylara, www.ormanada.com adresinden ulaşabilirsiniz.

Bu bir illandır.

YÖNETİM ve İŞLETİM

"BEN YAHUDİ
BİR BEYLE
EVLİ, YAHUDİ
OLMAYAN
BİR HANIMIN
KIZIYIM"

Simone Signoret

Cesur bir kadın

1921 - 1985

Simone Signoret'in "Pere Lachaise" mezarlığında Yves Montand ile paylaştığı mezar taşına dahi kazılmamış olan bu iki tarih arasında, 64 yıllık, cesur, bilinçli, tutkulu yaşamı yer alır...

YAHUDİ KÖKENLERİNDEN UZAK BİR ÇOCUKLUK

Simone Henriette Kaminker, 25 Mart 1921 tarihinde Almanya'nın Wiesbaden şehrinde dünyaya gelir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1921'de Almanya'da pek çok Fransız yaşamaktadır. Bunlar genellikle subaylar, askerler, devlet memurlarıdır ve Versay antlaşmasının uygulanmasını denetlemektedirler.

Simone'un Polonya ve Avusturya kökenli bir Yahudi olan babası André Kaminker bu işgal ordusunun subaylarından biridir. Aynı zamanda çekici ve çapkın bir erkek, gerçek bir entelektüeldir.

Annesi Georgette Signoret ise, Almanya'daki işgal ordusuna gönüllü sekreter olarak katılmış, mütevazı bir Fransız Katolik ailenin kızıdır. İki genç Almanya'da karşılaşmış birbirlerine âşık olurlar, kısa zamanda da evlenirler. On bir ay sonra dünyaya, adını Simone koydukları bir kız dünyaya gelir. İki yıl sonra da Kaminker ailesi Fransa'ya kesin dönüş yapar. André Kaminker Paris'e geldiğinde dönemin ilk reklam ajanslarının birinde iş bulur, sürekli seyahat eder ve ailesini giderek daha çok ihmal etmeye başlar. Simone'un çocukluk yılları Paris'in şık semtlerinden Neuilly'de geçer... Aile tamamıyla laiktir. Ne kiliseye ne de sinagoga gidilir.

İlerde Simone Signoret'nin bir söyleşide anlattıklarına bakılırsa, André Kaminker kızına ve ardından doğacak iki oğluna, en ufak bir Yahudi eğitimi dahi vermemeye sanki özen gösterir: "Babam Fransa'da doğmuştu. Ailesinin Polonya'nın tam olarak neresinden gelmiş olduğunu hiç bilmedim; sadece babasının Polonya kökenli bir elmas taciri olduğunu söylerdi. Babannem ise Avusturyalıydı. Onu az tanıdım ve annemi hiçbir zaman tam olarak kabul etmediği için pek sevmedim. Ailemden bahsedildiğinde hep anne tarafı kastedilirdi, Marsilyalı dedemi, Brötanyalı kuzenlerimi iyi tanır ve severdim..."

Simone Signoret'nin Doğu Avrupalı Yahudi kökenlerine sahip çıkması çok uzun zaman aldı. Yaşamının son yıllarında yazmış olduğu "*Adieu Volodia*" (Elveda Volodya) başlıklı ro-

manında, Yahudi dünyasını ayrıntılı biçimde anlatması bir tesadüf eseri olamaz. Simone bu romanla sanki o dünyaya dâhil olmayı hayal etmiş, kendisiyle paylaşılmayan anıları, kendisine aktarılmayan belleği yeniden oluşturmak istemişti. Ama henüz orada değiliz.

AŞIRI SAĞCI DERGİDE SEKRETERLİKTE, SİNEMA FİĞÜRANLIĞINA...

Simone henüz on beş yaşında Fransa'nın en prestijli okullarından Lycée Pasteur'de öğrencidir. Upuzun bacakları, geniş omuzları, çıkık elmacık kemikleri, kalkık burnu ve hele yemyeşil çekik gözleriyle, son derece albenili bir kızdır. Aynı zamanda da

kendinden emin, popüler biri... Lycée Pasteur'ün hocaları arasında Jean Paul Sartre gibi aydınlar yer almaktadır. Simone, Sartre ve diğer hocaları sayesinde ufuklarını genişletir, daha çok, daha bilinçli okumaya başlar. Amerikan edebiyatıyla tanışır. Ancak liseden sonra felsefe okumayı düşünse de bundan kısa zamanda vazgeçmek zorunda kalır.

Savaş patlak vermiş, Almanlar Fransa'yı işgal etmiştir. Babası artık evi terk etmiş olduğundan, annesi ve iki erkek kardeşinden oluşan ailenin reisliğini üstlenmek zorunda kalır. Çok daha sonraları, babası André Kaminker'in direnişçilere katılıp Londra'ya sığındığı ve B.B.C'de spikerlik yapmış olduğu ortaya çıkacaktı. Simone ise ilerde babasından söz ettiğinde onulmaz bir hüznle, "Birbirimizi sanki hep ıskaldık, teğet geçtik..." diyecektir.

İlk işi bir aile dostunun yönettiği aşırı sağcı bir dergide steno daktilo olarak çalışmaktır. İlerde bu işini inkâr etmeyecek kadar akıllı davranacak, "özür" olarak da o dönemin gençliğinin çoğunlukla "apolitik" olduğunu ileri sürecektir. Bir de tabii kendisinde ekmek parası kaygısının çok ağır bastığını... Zira sekreterlik işinin yanı sıra İngilizce dersleri de verir ve sinemada figüranlığa başlar... Artık fazlasıyla tehlikeli olan Kaminker soyadını bırakıp annesinin genç kızlık adı, Signoret'yi alması da o yıllara rastlar. Bu soyadının bir başka artısı da vardır: O da, şimdi unutulmuş ama o dönemde çok ünlü olan Gabriel Signoret adında bir tiyatro oyuncusunun varlığıdır... Zira Simone her denemede, kendini büyük bir soğukkanlılıkla, "Gabriel Signoret'nin yeğeni" diye tanıtır. İlk ufak rolünü 1941'de "Le Prince Charmant" filminde alır, ardından Bolero, La Boite Aux Reves, Adieu Leonard gibi filmlerde yine küçük rollerle kariyerini sürdürür. Dönemin genç yıldızlarından Daniel Gélin ile birlikte olur ve bu vesileyle anne evini terk edip Paris'in "bohem" semtlerinden Saint Germain Des Prés'ye yerleşir. Fakat asıl, yönetmen Yves Allegret ile tanışması sayesinde ki, gerek özel gerekse meslek yaşamında önemli bir kırılma noktası oluşur.

EVLİLİK, ÜN VE BÜYÜK BİR ACI...

Protestan bir rahibin oğlu olan Yves Allégret, bir zamanlar Trotski'nin sekreterliğini yapmıştır; tanıştıklarında dönemin ünlü sinema yönetmenlerinden birini diye bilinir. Yakışıklı ve yetenekli Allégret, Simone'u tanıyıp tanımaz, ona deliler gibi âşık olur. Serbest olmadığından henüz evlenemezlerse de birlikte yaşamaya başlarlar. Simone'un saçını sarıya boyaması o döneme rastlar; sinema tarihine o saç rengiyle geçecektir Allégret sayesinde, 1946'da çevrilen "Les Démons de l'Aube" filminde tek önemli kadın rolünü üstlenerek ünü nihayet yakalar. Sinema eleştirmenleri filminden ziyade kendisinden, çekici fiziğinden, çarpıcı bakışından ve oyunculuk yete-

Simone Signoret ile kadife sesli şarkıcı Yves Montand, birbirlerine yıldırım aşkıyla tutulurlar.

neğinden söz eder dururlar. Bu arada Simone hamiledir ve filmin ilk gösterimine bir ay kala Patrick adında bir erkek çocuk dünyaya getirir. Savaş yeni bittiğine göre ona "Kurtuluş"un çocuğu gözüyle bakılır. Ne yazık ki minik Patrick henüz dokuz günlükken, hastanede bakımsızlıktan ölür. Simone bu matemden pek söz etmez. İçine attığı büyük acı ilerde yeniden ortaya çıkacak, kendisine maddi manevi büyük hasarlar verecektir, ama şimdilik kendini tamamıyla işine adanmayı seçer. Peş peşe filmler çevirir. Macadam, Fantomas ve 1947'de onu gerçekten yıldızlaştıran Dédée D'Anvers... Bu sonuncusu, hafif meşrep bir kadını - o zamana kadar Simone'un favori rolü- ve Anvers limanının yer altı denizci barlarını sahneye koyan, karanlık ve şiddet dolu bir yapıttır... 'Skandal film' diye damgalanır, hatta Anvers, Bruxelles ve Boston şehirlerinde gösterilmesi yasaklanır. Ancak Simone yine övgülere boğulur: "Bu gencecik kadının oyunculuğunun yalınlığı ve yoğunluğu gerçekten şaşırtıcı... Tam ona göre bir rol... Eğer kendini harcamazsa, ilerde çok yükselecek vs..."

Simone Signoret o dönemde siyasi görüşlerinde epey tutarsızlık sergiler. Bir yandan liberal görüşlerini her fırsatta açıklar öte yandan Mac Carthy döneminin başladığı Amerika Birleşik Devletlerine, daha doğrusu Hollywood'a mesleki açıdan göz kırpar. Hatta son filmleri Maneges'den sonra, Signoret- Allégret çifti için, istekleri üzerine Hollywood'a bir tür keşif seyahati ayarlanır. Fakat... Yola çıkmadan Simone'un hayatı aniden öyle bir şekilde altüst olur ki seyahat iptal edilir. Amerika'ya ilerde çok farklı şartlarda gideceğini ve orada hayatının en büyük acılarından birini yaşayacağını henüz bilmemektedir.

YVES MONTAND-SIMONE SİGNORET, EFSANEVİ BİR ÇİFTİ! 1949-1956

"Dudak rujunun aşırı derecede süriildiği o dönemde hep yapıldığı gibi, çok abartılı bir makyajı vardı. O güzelim ağzı boyamanın günah olduğunu düşün-düm." - Yves Montand

"Dört gün içinde hiç beklenmeyen, geriye dönüşü olmayan, yıldırım çarpar gibi bir şey oldu." - Simone Signoret

"Bu gencecik kadının oyunculuğunun yalınlığı ve yoğunluğu gerçekten şaşırtıcı... Eğer kendini harcamazsa, ilerde çok yükselecek."

"Eğer kendime daha iyi baksaydım daha uzun süre genç kalırdım ama mesleki açıdan da muhteşem roller kaçırmış olurdu."

Marilyn Monroe, Yves Montand, Simone Signoret ve ünlü yazar Arthur Miller

Simone Signoret ile Charlton Heston Oscar Ödülleri töreninde

Tarih, 19 Ağustos 1949. Çift ilerde evlilik yıldönümlerini bu tarihe göre kutlayacaktır. Mekân, Saint-Paul de Vence'ta La Colombe d'Or lokantası, daha doğrusu oberji, yani savaşın başından beri bir sanatçı, yazar, şair, sinema oyuncusu sığınağı... Zira Matisse, Chagall, Miro, Braque, Jacques Prévert... Dönemin en ünlüleri, fırsat buldukça oradadır. Simone Signoret ve Yves Allégret de zaman içinde sabahın serinliğinde gölgelik terastaki uzun kahvaltılarının, sıcak gecelerde yıldızlı gök kubbesi altındaki yemeklerinin bağımlısı olurlar.

Yeni ünlenmekte olan sinema oyuncusu Simone Signoret ile kadife sesli şarkıcı Yves Montand, her ikisi de yirmi sekiz yaşındayken işte orada karşılaşp birbirlerine yıldırım aşkıyla tutulurlar. "Sapsarı saçları vardı. Yalın ayaklı ve Çingene tarzı çiçekli bir etek giymişti, sesi ise garipti, boğuk, kendinden aşırı emin ve alaycı... Unutulmaz bir ses..." diye yazacaktı ilerde Montand o ilk karşılaşmalarını anlatırken. Kısa zamanda Simone' u uyardığını da... "Bak, saat beşle yedi arası garsoniyerime gelen evli bayanlar beni uzun süre ilgilendirmez. Yves Allégret mi, ben mi kesin bir şekilde seçim yapman lazım. Hem de şimdi! Aksi halde beni telefonla bile arama."

Aslında bu uyarıya hiç gerek yoktur, zira iki Yves arasında tercih daha ilk günden yapılmıştır. Simone eşini ve ölen çocuğundan hemen sonra dünyaya gelmiş olan küçücük kızı Catherine'i terk edip Montand'ın yanına yerleşir. Tarihe "efsanevi" diye geçecek olan çift, bir süre sonra "La Roulotte" (Karavan) adını verdiği, bir

eve taşınır. Daha sonra da Auteuil'de kendileri kadar efsanevi olacak bir sayfiye evi edinirler, bütün sevdiklerinin çat kapı gelip barınacakları... "Bütün dostlar, Auteuil semtinde hep birlikte seçmiş olduğumuz, ancak Yves Montand'ın parasını ödeyip tapusunu aldığı bir eve sahibtik" diye anlatır onlardan biri.

İVO LİVİ: ÖNCE KOMİ, BARMEN, BERBER, LİMAN İŞÇİSİ, SONUNDA ŞARKICI

Kimdir Yves Montand? Asıl adı İvo Livi'dir ve Toskanya'nın küçük bir köyünde çok yoksul bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Baba komünist olduğundan faşizmin yükselişi sırasında, çocuk henüz iki yaşındayken aile kendini Marsilya'da sürgünde bulur. İvo, küçük yaştan itibaren komilik, barmenlik, berberlik, liman işçiliği gibi ufak tefek işlere girer çıkar, biraz şahane sesini keşfeden bir emprezaryo, biraz da âşık olduğu Edith Piaf sayesinde Alcazar'da şarkıcı kariyerine başlar. Dünyası, Pigalle, Moulin Rouge, Bobino gibi popüler eğlence yerlerinden ibarettir. Simone'un ait olduğu Café Flore ve Saint-Germain-des Prés entelektüel dünyasına oldukça uzaktır... Olsun, her ikisi de otuzlu yaşlarında evlendiklerinde, yeni yeni ilgi duydukları davalar uğruna mücadele vermek için güçlerini birleştireceklerdir. Ama müşterek savaşımından ve projelerden önce, Simone kariyerinde beklemediği bir yenilgiyle karşılaşır. 1952 yılında çevireceği, iyi kalpli bir

fahişeyi konu alan *Casque d'Or* (Altın Kask ya da Altın Baş) filmi ne seyirci ne de eleştirilenler tarafından beğenilir. Dahası küçümsenir, yerden yere vurulur... "Çok bayağı... Kurgusu zayıftan öte..." eleştiriler arasında en hafif olanlarıdır. Oysa kendisi filmi bir başyapıt gibi görmüştü. İki sene sonra filmin bir ödül alması ve partneri Reggianini yıllar sonra onun için bir şarkı bestelemesi dahi, Simone'a sanatçı egosunun aldığı bu yarayı unutturmaz...

SİYASİ MÜCADELELER VE YÖN DEĞİŞTİREN KARIYER

Ancak Simone Signoret her ne kadar dostlarına artık sadece Montand'ın eşi, evinin kadını olmakla yetineceğini söylese de peş peşe önemli filmlerde başroller kabul etmekle, kariyerine yepyeni bir ivme kazandıracaktır... Zola'nın bir romanından esinlenmiş "Thérèse Raquin" filminde canı sıkıldığı için kocasını aldatan, doyumsuz, taşralı bir ev kadını rolüyle yine kendinden söz ettirir.

Bu arada kocası ve aydın dostlarıyla birlikte, yetmiş beş ülkede, altı yüz bin kişinin de imza attığı, atom silahlarının kullanımına kesin bir yasak konması istenen meşhur Stockholm Çağrısı'na o da imza atar.

Bundan böyle Fransız komünistleri ünlü çifte dilekçelere imza atması için sık sık başvurur.

Bu konuda sanılanın aksine, genellikle en militanca davranan, işçi sınıfından gelme Yves Montand'dır. Simone ise, her ne kadar 50'li yıllarda bütün Fransızlar gibi Stalin toplama kamplarından henüz haberdar değilse de çok daha sakınlı, daha tarafsızdır. Dönem soğuk savaş dönemidir. Rosenberg'lerin ABD'de komünist ajan diye idam edilmişlerinin ardından, Montand ile Signoret, Arthur Miller'in "Les Sorcières de Salem" (Salem Cadıları) piyesini sahneye koyup oynamakla, olayı kendilerince protesto ederler.¹

AMERİKA SERÜVENİ VE MARILYN MONROE

Biri bir müzik turnesi amacıyla diğeri "Room at the Top" filmindeki rolünden dolayı en iyi kadın oyuncu Oscar'ını almak için ABD'ye ayak bastıklarında, Signoret ile Montand'ın her ikisi de çok ünlüdür. Ancak Simone entelektüel birikimi ve akıcı İngilizcesiyle sosyal açıdan Montand'ı epey gölgede bırakırsa, fiziksel açıdan durum tam tersinedir: Alkol, sigara ve aşırı yemek yeme, Simone'un güzelliğini iyice yıpratmıştır. Montand ise her zamankinden genç ve yakışıklıdır. Bu, karısının daha çok içmesine daha çok yıpranmasına yol açar. Bu durum artık, Simone'un ölümüne dek sürecek acıklı bir kısır döngü halini alır. Amerika serüveni, kısa zamanda nerdeyse bütün dünyanın haberdar olduğu Montand ile Marilyn Monroe'nun aşkı yüzünden Simone Signoret için işkenceye dönüşür. Onlar "Le Milliardaire" filminde birlikte rol alırlarken Fransa'ya adeta kaçarcasına döner. Ancak herkese, her

şeye rağmen susar, başını dik tutmaya çalışır ve hep yaptığı gibi kendini işine verir. Sadece yıllar sonra bir söyleşi sırasında bu konu açıldığında, "Keşke Marilyn ölmeden önce, kendisine karşı asla kin duymadığımı bilebilseydi" der. Bu aşırı gururun, bu suskunluğun elbette bir bedeli olacaktır... O da daha çok içki, daha çok sigara ve bunların getirdiği maddi, manevi ağır rahatsızlıklardır.

ERKEN GELEN YAŞLILIKLA, YAHUDİ KİMLİĞİNİ SAHIPLLENME

"Eğer kendime daha iyi baksaydım daha uzun süre genç kalırdım ama mesleki açıdan da muhteşem roller kaçırılmış olurum". Artık alkolikliğe varan içki bağımlılığı, aşırı oburluğu yüzünün ve vücudunun fena halde şişmesine neden olmuştur. Hiç makyaj yapmaz, hala sarıya boyattığı saçlarını kısıcak şekilsiz kestirir, giyinmekten ziyade örtünür. "Montand'ın karısı değil, annesi gibi duruyor..." diye dedikodular dolaşır. Sağlığı da iyice bozulmuştur. Görmekte gittikçe daha çok zorlanır. Çekim sırasında platoda, sesin ve ışığın geldiği yöne doğru hareket ederek durumu belli etmemeye çalışır. Ancak bu acınası fiziksel değişim ne hikmetse mesleğinde işe yarar; zira *Le Chat*, *La Veuve Couderc* gibi filmlerde üstlendiği roller birbirinden güçlü ve kuvvetlidir; René Clement'dan *Paris Brule-t-Il*, Costa-Gavras'tan *L'Aveu* gibi bazıları da önemli siyasi mesajlar içerir.

1977'de çevirdiği *La Vie Devant Soi* filminde ise toplama kamplarından kurtulmuş olan Madam Rosa rolü, Simone Signoret'nin kült rollerinden

biridir. Her sabah makyaj odasında koluna esir numarasını çizdirir. Bunu yapan gerçekten de Ravensbrück kampından kurtulmuş olan Maud adındaki makyaj uzmanıdır. Maud nedense 17329 rakamına karar verip Simone'un sol koluna her sabah bu rakamı özenle çizer. Film Hollywood'da en iyi yabancı film Oscar'ını alır. Tiyatro piyesi olarak, *Les Sorcières de Salem*'den sonra Londra'da Royal Court'ta İngilizce *Macbeth*'de oynar Simone. Televizyonda ise Brecht'ten "*La Femme Juive*"i (Yahudi Kadın) yorumlar.

YAZAR SİMONE SIGNORET İÇİNDE YAŞAMAYI HAYAL ETTİĞİ DÜNYAYI MI ANLATTI?

Yazarlık kariyerine adım attığında ellisini geçmiştir. On yıl içinde bir anı kitabı "*La Nostalgie n'est plus ce qu'elle était*"² ile iki roman yazıp yayımlar ve çok sayıda çeviri yapar. Çok ses getiren romanı "*Adieu Volodia*"da, Paris'e göç etmiş ve yeni hayatlarına uyum sağlamaya çalışan Ukraynalı ve Polonyalı Yahudi kahramanlar sahneye koyar. Tüm ayrıntılarıyla anlattığı, hep merak ve sempati duyduğu, içine dâhil olmak istediği bir dünyadır belki de!

30 Ekim 1985'de Auteuil'deki güzel evinde romanının basın dosyasını hazırlarken, bir süredir mustarip olduğu pankreas kanserine yenik düşerek hayata gözlerini yumar. Ölümünün ertesi günü, Fransa'nın en büyük solcu gazetelerinden *Libération*'un birinci sayfadaki başlığı sadece: "Simone" oldu. Kocaman bir "Simone!" Yazar Marguerite Duras'nın arkasından söylediği sözler ise son derece çarpıcıdır:

"O bir kraliçe idi. XX. yüzyılın en büyük Fransız elçisiydi. İnsan haklarını her yerde haykırdı. Signoret'nin yerini kimse dolduramaz." ■

¹ Arthur Miller bu piyesi Mac Carthy'ciliğe bir alegori olarak yazmıştır.

² Türkçe'ye Afa yayınları tarafından "Özlemin eski tadı yok" başlığıyla İlka Kurdağ tarafından çevrilmiştir.

KALBİNİZ DEĞERLİDİR...

KALP SAĞLIĞINIZIN KONTROLÜ İÇİN OR-AHAYİM...

Kardiyoloji Polikliniğimizde kardiyolojik işlemler gün içinde yapılabilmektedir.

EFORLU EKG
EKOKARDİYOĞRAFI
EKG HOLTER
TANSİYON HOLTERİ

Koroner yoğun bakım ünitesi, tek kişilik özel oda ve normal odalarımızda yatarak tedavi imkanı bulunmaktadır.

www.rahamayim.com
[www.facebook.com / BalatHastanesi](https://www.facebook.com/BalatHastanesi)
[www.twitter.com / BalatHastanesi](https://www.twitter.com/BalatHastanesi)
0212 491 00 00

114.
yılı
or-ahayim
Balat Or-Ahayim Musevi Hastanesi

DERLER Kİ...

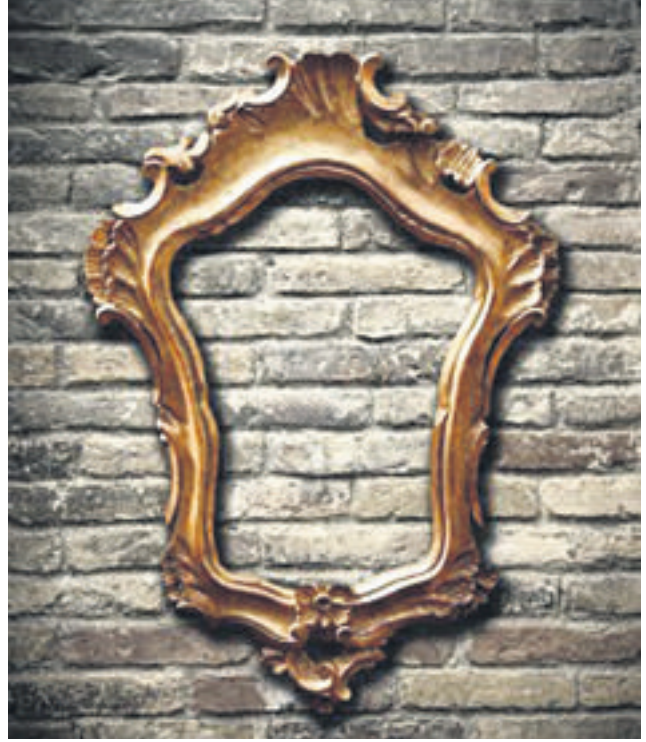
Herhangi bir sanat eserini eleştirirken kalıplaştırmamaya ve samimiyetten uzaklaştırmamaya dikkat etmeliyiz. Derler ki; *"kötü bir eleştirmen, kendi beyninden başka bir düşünce yuvasına erişemeyecek kadar kör olan insandır."* Eleştirilerimiz eserin niteliğini yükseltmek üzerine olmalıdır.

İnsan hem sanat hem sanatçıdır; görevi ise yaşadığımız hayatı anlatırken yaşanması gereken hayatı da anlatmaktır. İçimizdeki kaygı, korku, kibir, çelişki ve ikiyüzlülüğü bastırduğumuzda doğru bir sanat eseri meydana getirmiş oluruz. Derler ki; *"yalnızca kendi hoşuna gideni ortaya koyan kişinin sanattan anlaması mümkün değildir."* Çok yapmaktan ziyade iyisini yapmaya yönelmelidir sanatçı. Nicelik ve nitelik arasındaki farkı içselleştirmeli ve sanatına yansıtmalıdır.

Derler ki; *"sanat düşünebilen, gerçeği görebilen insanı anlayabilen kişilerin işidir."* Bunları yapabilen herkes bir sanat ve sanatçıdır. *Bu bakımdan sanatın asıl görevi duygulardan uzaklaşp duygusuzluğa varmak değil; insanın duygu sahiciliğine ermesini sağlamaktır.*

Sanatı eksikliklerden arındırmalıyız. Bunun içinde önce sanatçı içindeki kirlerden arınmalı. Zaman ve mekândan münezzeh olarak değil aksine zamanın ve mekânın kendisi olarak. Ayırarak, ayrılarak değil, birleşip, birleştirerek; sanatı kendinden ayıran sanatçı insan da olamaz. Sanat insan içinse insan da sanat içindir. Ancak bu şekilde özgün eserler oluşturabiliriz. Birbirinin aynısı eserlerden uzaklaşmak istiyorsak, kendimize yaklaşmalıyız. Birbirine benzeyen şarkılar, filmler, tiyatro oyunları, tablolar... Daha kötüsü bunu gerçek sanat olarak algılayıp sanat yaşamımızı buna göre belirlemek; işte bu büyük bir hastalıktır. Sanat dünyası maalesef sanat fabrikasına dönüştü. Seri üretim halindeki sanatçı ise biraz daha fazla kazanmanın derdinde olan bir tüccardan farksızdır günümüzde. Derler ki; *"sanat, insanla nesnelere arasındaki estetik ilişkidir."* Günümüzde sanat sadece sanatçı ile para ve şöhret arasındaki ilişki haline dönüşmüştür. Kaygı ve baskılardan kurtulmak yerine bunları daha da büyütüştür sanatçı. Belli bir ücret karşılığında yapılan sanat; sanat profesyonelliğini doğurmuştur. Bunun sonucu da *"nasıl bir eser yerine kaç paralık bir eser"* olmuştur. Ardından insanlara sanat öğretmek için okullar kurulmuştur. Bu okullar sanatı doğallaştırmak yerine daha yapay bir hale getirmişlerdir. Derler ki; *"sanat duyarlılığı kişiden kişiye değiştiğine ve her insan aynı kalıba uydurulamayacağına göre, bu okulların gerçek manada yararlı olabilmesi mümkün değildir."*

İnsanlar sürekli kaliteli sanatı tartışırlar. Sanatın kalitesini

kim neye göre belirler?! Cevabı aslında oldukça basittir. Yaşanan döneme hangi sistem hâkimse örneğin şu an dünyaya kapitalizm hâkim yani kapitalizmin yetiştirdiği aydınların beğendiği sanat kaliteli sanattır. Sistem değiştiğinde kalite ona uyum sağlayarak değişir. Aslında değişen sanat değil sanatçıdır. Özgür olmadığı için sisteme bağımlı olup sistemden beslendiğinden bukalemun bir yapıya bürünürler. Hangi ürün çok satıyorsa tüm ürünler ona dönüşür. Bu yüzden her sanat dalında cinsellik ve şiddet içeren eserler ile sıkça karşılaşmaktayız. Sanatçı özgürlüğünü yitirdiğinden bu yana cinsellik ve şiddet de aynı ölçüde değerini yitirdi, bayağılaştı.

Derler ki; *"sanatta özgürlük önemlidir. Sanat eserini ortaya koymak için gereken şartlar, tamamen özgürlükten kaynaklanan ve özgürlüğe bağlı kalan bir yolun başlangıcındadır."* Maalesef toplum ve sistemden gelen baskılarla sanatçı özgürlüğünü kaybeder. Bu kaybediş sanat eserini değersizleştirir. Değersiz sanat eserlerinin üretilmesinden daha vahim olanı onları değerli zanneden bireylere dönüşmemizdir. Değersiz eserlere kıymet veren değersiz insanlar ne kadar değerli olabilirler?! Sonunda bu eserler toplumun ortak kültürünü de bozar. Sınırlamalar insanın toplum üzerinden kendisine verdiği en büyük cezadır. *Sanatı bir şirket ürünü olmaktan kurtarmak ise sanatçılığın zirvesidir. ■*

KOROPLAST
Hayatı Kolaylaştırır

Her işin kolayı var!

Mutfakta hayatı kolaylaştıracak
ne varsa Koroplast'ta var...

www.koroplast.com

YAZIYI İCAT EDEREK TARİH ÇAĞLARINI BAŞLATAN

SÜMERLER ÜZERİNE...

Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ'ın eserlerine rastladığımda: "Bunları okumalıyım!" dedim. Okuduktan sonra da Cumhuriyet'in bu aydın 'kızı', çağını geleceğe taşıyan bilim insanı, Türkiye'nin aydınlık yüzü ile görüşmek, konuşmak ve paylaşmak istedim. Çığ, 1914 doğumlu. 1931'de ilkokul öğretmeni oldu. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Sümeroloji, Hititoloji ve Arkeoloji bölümündeki eğitimini 1940'ta tamamladı. İstanbul Arkeoloji Müzelerine 'Çivi Yazıları Uzmanı' olarak atandı. Müzede bulunan Sümer, Akad, Hitit dillerinde yazılmış 74,000 çiviyazılı belge üzerinde 33 yıl çalıştıktan sonra emekli oldu. Sümerler, icat ettikleri ve

istenilene yazacak biçimde geliştirdikleri alfabeleriyle, Ortadoğu kavimlerini etkileri altına almış ve bu etki tabiatıyla Batı dünyasına da uzanmıştı.

Profesör Çığ ile söyleşimimizden önce, yine kendi yazılardan topladığım bilgiler ışığında, ilk defa yazıyı – çivi yazısını yaratarak kullanan ve böylece tarih çağlarını başlatan Sümerler hakkında bildiklerimiz ve bilmediklerimizi paylaşmak istiyorum...

SÜMERLER

Sümerler günümüzden 6 bin yıl kadar önce Mezopotamya'da yerleşmiş önemli bir uygarlık. Önceleri taşlar üzerine resim şeklinde yazmış olan Sümerler, ilk yazıyı yaratmış oldular.

Sümerler Aşağı Mezopotamya'nın güneyinde devlet kurmuş en eski kavim. Türkistan bozkırlarından Dicle'yle Fırat deltasına inen bu çok becerikli ve bilgili ulus, bölgelerinin kuzeyinde yaşayan Akadları da etkileyerek, olağanüstü bir uygarlık geliştirmişti.

M.Ö. IV. binyıl içinde devlet kurdular. İlk Sümerler, İran Körfezi ile Babil arasındaki bir bölgeye yerleştiler. Bölgede bulunan Dicle ve Fırat nehirleri zaman zaman taşıdığından, çevrelerinde oluşan bataklıkları kurutmaya başladılar; kanallar açtılar, tarım ve hayvancılık yaptılar. Nehirlerin kenarlarına set çekerek taşmanın önüne geçtiler. Setlerden suni tepeler meydana getirip, üstüne evler inşa ettiler. Kurdukları şehirlerin etrafını surlarla çevirdiler. Sümer tarihi, M.Ö. III. binyılda "Site" adını verdikleri şehir devletlerinin kurulmasıyla başlar. Şehirler tapınakların etrafında konuşlanan evlerden oluşuyordu. Sümerlerin kurduğu 11 şehir devletinin en önemlileri: Ur, Lagaş, Umma Kiş, Uruk, Mari...

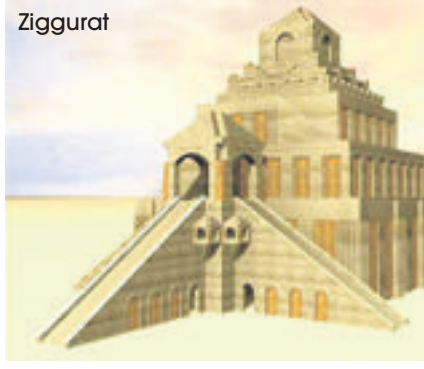
Her sitenin bir reisi vardı. Siteler, bağımsız, konfederasyon yönetimine sahipti. Bu Sümer şehir devletlerini, rahiplik görevini de yerine getiren "Patesi" adlı bir "prens" yönetirdi. İlk Sümer Devleti, M.Ö. 3200-2800 yıllarında hâkimiyet sürdürdü. M.Ö. IV. binyılda kurulup, M.Ö. III. bin yıl içinde Akadlı Sargon Hanedanı tarafından yıkıldı.

SANAT, MİMARLIK VE MEDENİYET

Arkeolojik kazılar neticesinde, bölgedeki sanat, mimarlık ve medeniyet eserleri gün yüzüne çıkarılarak, Sümerler hakkında bilgi toplandı. Sümerlerde konfederasyon sistemiyle yönetilen her sitenin çevresinde, merkeze bağlı köy ve kasabalar bulunurdu. Sitede; kendi ilahı için bir tapınak, "Patesi" için saray ve halk için evler vardı. Dış etkenlerden korunmak ve güvenlik için site surlarla çevriliydi. Mezopotamya'da taş bulunmadığından yapılarda tuğla ve kerpiç kullanıldı.

Mimaride sütun, kemer, kubbe; inşaatlarda tuğladan yüksek bina ve eserler yaptılar. Mimari yapıtlarını bezemelerle süslediler; bu süslerinde de geometrik desenler kullandılar.

Ziggurat

Sümerlerin adet ve kurallarından derledikleri kanunları vardı. İlk yazılı kanunlar Sümer Kralı Urgakina tarafından yapıldı.

Sabit bir ordu teşkilatları yoktu. Her Sümer erkeği asker sayılıp, gerektiğinde silâhına çağırılırdı.

Ekonomik ve ticari hayatın canlılığı için çalışıp, tarım ve hayvancılığı geliştirdiler. Dicle ve Fırat nehirlerini kontrol için setler yapıp, kanallar açtılar. Tekerleği de icat eden bu toplum tarlaları, öküzlerin çektiği sabanlarla sürüyorlardı. Sulu tarımla bol bereketli bir üretime sahiptiler. Koyun ve keçi besleyip, yün ve kıldan kumaş dokuyup, giyerlerdi. Dokuma tezgâhları vardı.

Mozaik ve seramiği kullandılar. Canlı varlıkların heykellerini yaptılar. Arkeolojik kazılarda, Sümerlere ait on binlerce eser ortaya çıkarıldı.

SÜMERLER VE ÇİVİ YAZISI

Sümerlerin asıl ünü, dillerine göre bir yazı icat etmeleri - çivi yazısını kullanmaları - ve zamanımıza kadar ulaşmasını sağlamaları ile gelir.

Önceleri taşlar üzerine resim şeklinde yazmış olan Sümerler, böylece ilk yazıyı yaratmış oldular. Daha sonralar da Dicle ve Fırat Nehirleri'ndeki kil üzerine yazılarını yazdılar. Yumuşak kil üzerinde biçimi değişen Sümer yazısı, çizgileri çiviye andığı için "çiviyazısı" adıyla anıldı. Çivi yazılı eserlerde her hece için bir harf kullanılmıştı. Yazıları, kil üzerine yazdıklarında gelişti. Bulunan belgeler arasında büyük değeri olanlar edebi yazıtlar olup, daha çok Sümerlilerin tanrıları ve dinleri ile ilgili konuları kapsamakta.

Sümer yazarları ve ozanları tanrıyla ilgili çeşitli efsaneler yaratmış, şiirler yazmış, ilâhiler bestelemişlerdir. Bunlardan başka, destanlar, atasözleri, hikâyeler gibi konular da

bulunmaktadır. Sümer dilinin bitişken Ural-Altay grubuna benzediği iddia edilmektedir.

Çivi yazısıyla yazılmış Sümerce; efsane, destan ve resmi vesika da bulunmuştur. "60" rakamına dayanan sayı sistemini kullanan Sümerlerin bu 60'lık birimi, bütün zaman ve mekân hesaplarında kullanıldı. Ayı 30, yılı 360 gün olarak hesapladılar. Gece ve gündüzü 12'şer saate böldüler. Bir yılı 12 ay olarak hesapladılar. Ay ve Güneş tutulmasını da belirlediler.

Aritmetik ve geometrinin temellerini attılar. Dört işlemi kullandılar, sayıları keşfettiler; çarpma ve bölme cetvellerini buldular. Daireyi 360 dereceye böldüler. Ayrıca, 'ay yılı' takviminin temellerini de attılar.

Çivi yazılı on binlerce tablet, Mezopotamya'da, Anadolu'da ve Suriye'de yapılan kazılarla ortaya çıkarıldı. Bu yazılar okunup çözüldü ve yorumlandı. Değerli Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ, hayatının çok büyük bir kısmında, büyük bir sabır ve titizlikle bu tabletlerin içeriklerinin peşinde oldu.

Sümerler, icat ettikleri ve istenileni yazacak biçimde geliştirdikleri yazılarıyla, Ortadoğu kavimlerini etkileri altına aldılar ve bu etki doğal olarak Batı dünyasına da uzandı.

YARATILIŞ EFSANESİ

Sümer efsanesine göre kâinatın yaratılışında ilk olarak Tanrıça Nammu adında büyük uçsuz bucaksız bir su vardı: "...Tanrıça o sudan büyük bir dağ çıkarıyor. Üstü gök oluyor - Gök Tanrısı onu alıyor, yer olan altı da Yer Tanrıçası ile Hava Tanrısının oluyor. Bilgelik Tanrısı ile Hava Tanrısı yeri bitkiler, ağaçlar, sularla donatıyor. Hayvanlar yaratılıyor ve hepsini idare edecek Tanrılar meydana getiriliyor..."

Sümer’de tanrıların yaratılışı, “İnsanların görüntüsünde” olmuştur, insanın yaratılışı ise “çamurdan...”

Yaratılış konusunda; Bilgelik Tanrısı yumuşak kilden şekiller yapıyor ve tanrıçaya sesleniyor: “Ey annem! Adını vereceğin yaratık oldu, onun üzerine Tanrıların görüntüsünü koy.” (Samuel Noah Kramer, “The Summerians”, s. 150, 151.)

Sümer’de Tanrılar insanı kendi görünüşleriyle yaratmışlardı.

SÜMER’DE “7” RAKAMI

“...Sümer’de 7 sayısı çok önemli. 7 gün geçmek, 7 dağ aşmak, 7 ışık, 7 ağaç, 7 kapı gibi...”

Sümerlerin okul tabletlerine göre 6 gün çalışılır, 7. gün dinlenilirdi. Dinlenme gününün Cumartesi olması Babil’den geçmiş bir adet! Onlar her ayın 7. gününde - Şapatu - bir kutlama yaparlardı. Bu kutlama, nefsin terbiyesini de ifade eden, Satürn’dü. (İngilizce ‘Saturday’ – Cumartesi bu gezegenin adından gelmektedir.)

SÜMER’DE KADIN

Sümerler kadınları bir tarlaya benzetmişlerdi. Sümer’de kadın, sosyal yaşamda öne çıkmıştı. Sümer toplumunda kadınlar iş yaşamında etkin rol alabiliyor, şahit ve kefil olabiliyordu.

Sümerlerde tek eşlilik hüküm sürdü. Aile kurumunda, kadın, kendi üzerine düşen görevi yerine getiremediği takdirde, kadının izni doğrultusunda, erkek bir başka kadınla evlenebilirdi.

Muazzez İlmiye Çığ, kadının evlilik kurumundaki etkinliğini daha iyi anlatabilmek için yazılı bir tablette geçenleri şu şekilde ifade etti:

“...Kadın kadınlık görevini yerine getirmediği durumda erkek kadının izniyle başka bir kadınla evlenebiliyor. Kadın, erkeğin evlendiği ikinci kadını kendi kardeşiymiş gibi kabul ediyor. Şayet kocanın ikinci kadından ayrılması durumunda, ilk eş de ikinci kadınla birlikte adamdan ayrılıyor...”

GILGAMIŞ DESTANI

Gilgamiş Destanı, 12 kil tablette Akad çivi yazısı ile belgelenmiştir.

Uruk kralı Gilgamiş’in ölümsüzlüğü arayışının öyküsünün anlatıldığı destan, aynı zamanda Nuh Tufanı’nın anlatımını da içermekte.

SÜMER’DE DİN

Çok tanrılı bir dinsel inanışları vardı. Güneş, ay ve yıldızlara da taparlardı. Öldükten sonra yaşam inancı yoktu. İnanışları dünya ile ilgili idi; cennet ve cehennem bilmediler. Onlar için mutluluk sadece dünyada idi.

Ziggurat adı verilen tapınaklar yapmışlardı. Gökteki tanrılarıyla baş başa kalmak için, tapınakların üstüne çıkar ve gece gökyüzünü seyrederdilerdi. Bunun sonucu olarak astrono-

Tanrıça Inanna

mi bilimi gelişmişti.

Sümerlerin çoktanrılı dininde, dünyada, evrende, doğada görülen, hissedilen her nesnenin bir Tanrısı vardı. Tanrılar insan görünümünde, fakat insanüstü güçleri olan ölümsüz varlıklardı. İnsanlar gibi, onların da çocukları ve eşlerinden oluşan aileleri vardı. Bu aileler kral gibi bir Baş-Tanrı altında toplanmışlardı. Tanrılar da insanlar gibi sever, üzülür, kızar, kıskanır, kavga eder, kötülük yapar, hastalanır, hatta yaralanabilirlerdi. Yer, Gök, Hava, Su tanrıları yaratıcı,

Gilgamiş Destanı

diğerleri yönetici ve koruyucu tanrılarıydı.

Her şehrin bir koruyucu tanrısı vardı. O tanrı, şehrinin iyi yaşam sürmesinden sorumlu idi. Onun gücü, şehrinin iyi veya kötü olduğuna göre değişirdi. Bunlara aynı zamanda, diğer şehirlerde de tapılırdı. Bu 1500 kadar olan şehir tanrıları, evrenin yönetimini aralarında bölüşmüşlerdi.

Tanrıları insan şeklinde algılamaları, tanrıları şehirlerin dışında evren ve doğa tanrısı olarak geliştirmeleri ve onları uyumlu bir sistem içine almaları, Sümerlerin önemli ruhsal başarıları olarak kabul edilmekte.

Tanrılar yalnız evrende değil, insanların yaşamına da girerlerdi. Örneğin, yorulmak bilmeden gezen Güneş Tanrısı Utu, her şeyi görür, adaleti korur, insanlara yardım eder, ciğer falı bakanların piridir. Bilgelik ve Su Tanrısı Enki, insanların ve sihirbazların koruyucusudur. Venüs yıldızını simgeleyen Tanrıça İnanna, âşıkaların ve savaşçıların koruyucusudur.

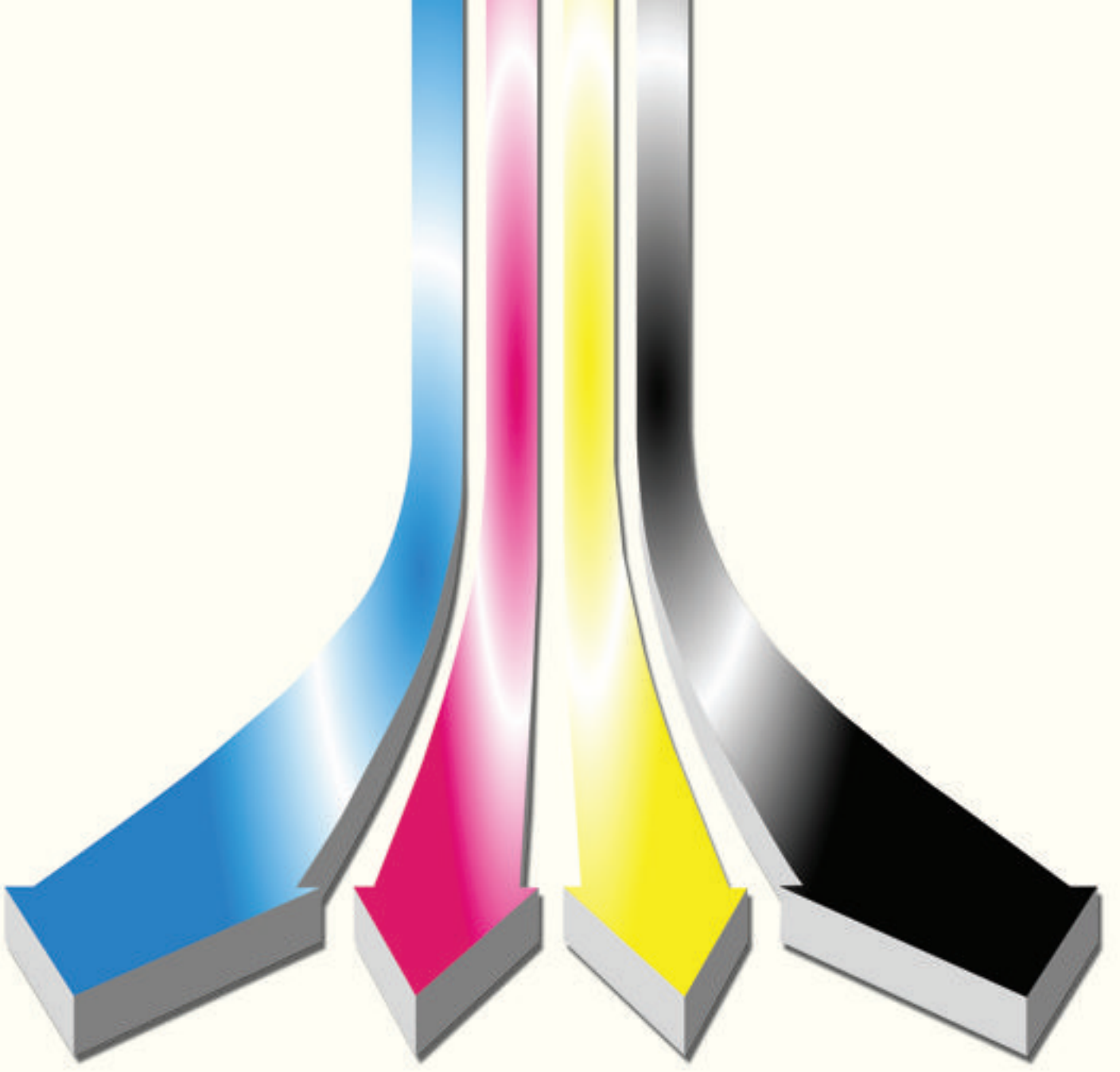
Sümer’de tanrılar istediklerini yapar; onlar, insanlara ne istediklerini bildirmezdi. Ancak insanlar onlara, kendilerinden istenileni sorarak öğrenebilirdi. Bu, kurban edilen hayvanların karaciğerlerindeki işaretlere göre anlaşılırdı. Bu işaretlerin ne olduğu, neyi anlattığı, bu hususta yazılmış kataloglarda bulunur; rahipler ona göre onları yorumlardı.

Ayrıca rüyalar yolu ile de tanrı istediğini bildirirdi. Tanrının yapılacak bir işi uygun görüp görmediğini anlamak isteyen; mabede gider, kurban keser, dua eder ve uykuya yatar. Gördüğü rüyanın olumlu veya olumsuz olduğunu da ancak rahip yorumlardı.

Sümerler, bu tanrılar dünyası üzerine pek çok efsane geliştirmişler; şiirler yazmış, ilahiler bestelemiş, törenler düzenlemiş ve bütün bunları yazıya geçirerek zamanımıza kadar ulaşmasını sağlamışlardı. Bir yoruma göre, Onların kurdukları çok tanrılı din, yavaş yavaş Tek Tanrı’ya dönüştürerek, bugünkü dinlerin temelini oluşturmuştur. Fakat bu arada, diğer tanrılar da tamamıyla yok olmayarak bu dinlerde melekler, şeytanlar, cinler olarak varlıklarını korumuşlardır. ■

Kaynakça

Sümerler - Muazzez İlmiye Çığ

siz **SÜREKLİ** hayal edin
biz üretelim...

DATA FORM
BİLGİSAYAR VE
İLETİŞİM GEREÇLERİ
SANAYİ VE TİCARET
ANONİM ŞİRKETİ

Data Form®

Sanayi Mahallesi Eski Büyükdere Cad. Silahtaroğlu Sokak
No: 5 4. Levent Kağıthane 34416 İstanbul / TÜRKİYE
Tel.: (0212) 324 18 60 (5 Hat) Fax: (0212) 281 00 61
www.dataform.com.tr E-mail: dataform@dataform.com.tr

SÖYLEŞİ

Suzan Nana TARABLUS

MUAZZEZ İLMİYE ÇİG

Gerçek bir yaşam
sevinci pınarı

FOTOĞRAFLAR: TERİ ERBEŞ

Bugün, hepimiz, azameti sınırlarla belirlenemez büyüklükte bir insanlık birikiminin yansımasıyız. Üzerinde oturduğumuz bu birikimle çok büyük bir etkileşim ve uzlaşma sürecinin de ertesindeyiz...

..Ve... Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ, bir çavlan, bir şelale, bir çağlayan! Yeni bir kitaba başlamak üzere... Yazılmış olanlara yeni ilaveler yapıyor... Televizyon programı yapıyor, makaleler kaleme alıyor, araya röportajlar da sığdırıyor. Bilgisayar kullanıyor ve e-mail adresinden haberleşiyor. Gerçek bir yaşam sevinci pınarı. Sevgi dolu ve neşe içinde, Çığ!

Suzan Nana Tarabulus, Muazzez İlmiye Çığ ve genç Sümerolog Türkan

Röportaja sevgili fotoğrafçı-
mız Teri Erbeş'in yanı sıra
Muazzez Hanım'a sürpri-
zim ile birlikte gidiyoruz...
'Sürprizim' benzer bir
disiplin içinde eğitimini almakta olan,
hatta şimdilerde doktorasını yapmak-
ta olan Türkan, yeğenimin arkeolog
arkadaşı!

**'Sümerolog' olma kararını nasıl
aldınız? Çünkü 1930'lu yıllarda
bir kadının böyle bir eğitimden
geçmesi başlı başına bir başarı
şüphesiz...**

(...Muazzez Hanım'ın kahkahaları!..)
Kızım, o zaman ne Sümer'den haberi-
miz var, ne de arkeolojiden haberimiz
var !.. Tesadüf oldu her şey...
Ben ilkokul öğretmeniydim.
Ankara'da, ilk defa, Dil Tarih
Coğrafya Fakültesi açılıyor. O zaman
öğretmen olanlara, yüksek okula yani
üniversiteye gitmek imkânsızdı –üni-
versite, meslek okulu sayıldığı için.
Ankara'da öğretmenler rica etmişler,
"Bizi bir defaya mahsus olmak üzere
alın," diye... O zaman üniversite
kapıları öğretmenlere açıldı... Ben de
bundan yararlandım. Biz iki arka-
daş Eskişehir'de öğretemdik. Biraz
da geç gittik, fakülte açılmıştı. Ben
Fransızca'yı istemiştim, ama oraları
dolmuştu. Fakülteler açılalı bir buçuk
ay olmuştu... Dediler ki, yalnız hoca-
sı yeni gelen "Hititoloji, Sümeroloji,
Arkeoloji alacaksınız." Biz de "peki"
dedik... Ne olduğunu bilmiyorduk.
Ders olsun da, oraya girelim de...

**Ama herhalde tutkulu bir kadını-
nız ki, başladığınız şeyi böylesine
büyük bir tutku ile bunca sene sür-
dürdünüz...**

Eh işte... Bir kere işin içine girdikten
sonra çıkmak zor tabi...
Hatta ikinci sene ben Almanya'ya
gitmeye kalktım – Almanca almak
istedim. Babam razı olmadı, fakül-
temden ayrılmama izin vermedi.
İsabet olmuş, diyorum! Allah razı
olsun diyorum!..

**1930'lu yıllarda Nazi
Almanya'sından Türkiye'ye ilti-
ca eden Prof. Dr. Hans Gustav
Guterbock (Ankara Üniversitesi
Hitit Dili & Kültürü) ile Prof. Dr.
Benno Landsberger (Sümer &
Akad Dilleri ve Mezopotamya
Kültürü) sizin dünya çapında bir
Sümerolog olmanızın ilk tuğlaları**

mıydılar?

Tabii ki onlardı!
Guterbock 1936'nın başlarında
Ankara'ya geldi. Onlar benim
hocalarımdı. Guterbock'la olsun,
Landsberger'le olsun, onlar ölünceye
kadar her zaman mektuplaştık.

**Onların açısından Türkiye'ye sığın-
mış olmak nasıl bir duyguydu
sizce?**

Çok mutluydular...
1988'de Asuroloji Kongre'si oldu.
Orada ben Türkiye'de Sümeroloji –
Çivi Yazısı çalışmalarının başlaması
ve bu Almanya'dan iltica eden hoca-
ların gelişi konusunda bir konuşma
yaptım. Bu hocaların neler yazdıklar-
ını, ne kadar mutlu olduklarını, dev-
letin onlara ne kadar geniş imkânlar
sağlandığını anlattım.
Mesela benim hocam: "Elimde
çocuklara verilecek kitabım yok!
Almanya'da, falan profesör öldü,
onun kütüphanesini alır mısınız?"
dediğinde, derhal alındı.
Onlar gibi birçok profesör geldi.
Onların her istedikleri, laboratuvarları,
kütüphane... Bol para da aldılar...

**Onlar bir şekilde Türkiye'nin
bugünkü biliminin asıl temel taşları
mıydılar?**

Evet, çok büyük temel taşlarıydı!
Ben her zaman söylerim... Onlar
sayesinde Türkiye'nin bilim çağı

açıldı. Yalnız bizim sahada değil,
diğer birçok disiplinden, Nazi
Almanya'sından Türkiye'ye iltica
eden hocalar getiriyorlar çoğunlukla,
Türkiye'ye. Kürsüler kuruyorlar.

**Türkan: "Ben araştırmama yeni
başladım Bugün bile hala
Guterbock'un makalelerinden baş-
layarak yoluma devam ediyorum."**

*Sümerlere ara veriyorum ve Muazzez
Hanım'a 'reenkarnasyon'u soruyorum.
"Olduğunu söylüyorlar. Kitap okudum
ama kendim böyle bir şey yaşamadığım
için var da diyemem, yok da diyemem"
şeklinde, tipik bir bilim kadını yanıtına
çarpiyorum.*

Kızlık soyadınız ne?

"İtil" ...

'Ailesi köken olarak
Kırmıli göçmenlerden
olup, babası Kırmıli'dan
Amasya, Merzifon'a,
annesi ise Kırmıli'dan
Bursa'ya göçtü. Ailesi
İzmir'de yaşarken,
15 Mayıs 1919 tarihinde
İzmir'in işgalinin
ardından daha güvenli
bir yer olan Çorum'a
yerleşti.'

Siz bir Hazaryalı mısınız?

Evet... Aslında biz Kırım'dan geldik. Ama babam bu soyadını alırken, ailemize ait bir ad koymak istemişti. Babam bu soyadı konusunda hep şöyle söylerdi: "Ailede her zaman 'İdil Şarkıları' söylenirdi." Soyadımız İdil'di, sonra İtil yapıvermişler.

İlkokula Çorum'da başladı. Daha sonra ailece Bursa'ya taşındılar. Bursa'da özel bir okul olan Bizim Mektep'te Fransızca ve keman dersleri aldı. 1926'da sınavla Bursa Kız Muallim Mektebi'ne (Bursa Kız Öğretmen Okulu) girdi. 1931 yılında mezun oldu ve babasının da öğretmenlik yapmakta olduğu Eskişehir'e tayin oldu. Eskişehir'de öğretmenlik mesleğini dört buçuk yıl icra etti.'

Evrenin sırrı var mı? Nedir?

Var herhalde, daha çözemedik...

Hala cevabını bulamadığınız sorular var mı?

Fazla şey sormağa çalışmıyorum, vaktim yok benim... Elimde o kadar iş var ki, başka şeylerin peşine düşmüyorum.

Elinizdeki işler?

Bu kitapları yazmak için bir yığın birikim vardı. Kitapları bitirdim. Şimdi bir tane var, onu da yazarsam... Tufan'da Sümer Türk Bağlantılarını yazıyorum... İlk bununla tesadüfen bu yazı işine girmiştım. Fakat şimdi onu çok genişlettim!

Yazarken bilgisayar kullanıyor musunuz?

Evet!..

Muazzez Hanımefendi'yle üzerinde çalıştığım kitabı "Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni"nden aldığım notları paylaşmak üzere daha sonra e-mail'lerimizi de birbirimize veriyoruz. Bu kitabın Farsçaya tercüme edildiğini de ilave ediyor.

Bu derece büyük bir evrende sadece dünyada yaşam olduğuna inanmak zor değil mi?

Hakikaten buna inanmak zor. Muhakkak bir yerlerde bir şeyler vardır. UFO'ları soruyorum. Aztekleri... Mısır Piramitleri'nin üzerinde bulunan başka

gezegeenlerden gelen ziyaretçileri soruyorum. "Ben kendi gözümle görmeden bir şey söyleyemem," diyor, yine de!

"Ben bunların üzerinde hiç durmadım, neden? Çünkü günün her dakikası, dünyanın her yerinden, uzay adım adım takip ediliyor. Ölen yıldızları, doğan yıldızları takip ediyorlar; onlar ne söyleyecek ona bakarım. Kendime göre bir şey uydurmama lüzum yok! Kendimden hayal yapıp da kurmuyorum."

İnanmak bilinç işi... Neden farklı inançlar farklı coğrafyalarda yoğunlaştı?

İnsanlar kendilerine göre bir şey uyduruyorlar.

Bu inanç mı oluyor?

O inanç oluyor tabii! Çünkü gün doğuyor. Güneş çıkıyor? Gün batıyor. Ay çıkıyor. Bunların sonu nedir? Peki, bunların başı nedir? Sonu nedir? Kim yapıyor bunları? Neden oluyor bunlar? Bunları insanlar yapmadığına göre, şu halde insanların bilmediği bir yaratıcı var ve yapıyor bunları. Bu yaratıcıya herkes kendine göre bir şekil veriyor. Mesela Sümerlerde insan şeklinde yapıyor, Tanrı'yı...

Ama eski Türklerinki en güzeli: Onlar gökyüzünde bir güçten söz ediyorlar - (Tanrı'nın) herkesin üzerinde bir kodu var. O Tanrı'nın istediği tek bir şey var: Sevgi !.. Her şeyi seveceksin... Eğer Tanrı kodundan ayrılırsanız, "Sevgi yoksa! O zaman başının çaresine bak," diyor!.. Tanrı'da ceza yok! Öbür dünya yok! Sadece sevgi var. Bu yüzden Türkler ayrımcılık yapmıyor ve herkesle dost olmak istiyor... Amerika'da, Avrupa'da olmayan, Türk misafirperverliği buradan geliyor.

Tanrı'nın yansıması olduğumuzu söyleyen çok öğreti var. Sizce de öyle mi?

Sümer'de, Tevrat'ta, İncil'de, Kuran'da öyle...

Tanrı erkek mi, dişi mi?

Bütün dinler erkek diye kabul ediyor.

Sümerlerde de öyle mi?

Sümer'de erkek tanrılar da var, dişi tanrılar da!.. Ama eski Türklerde tanrı sadece "bir güç." Tabii ki, dinlerde tanrının dişi veya erkek olması, anaerkil toplumlarda veya ataerkil toplumlarda kendini gösteriyor.

ATATÜRK'ÜN Arkeoloji seferberliği

Atatürk'ün Anadolu arkeolojisine ve Hitit çalışmalarına verdiği destek 'Revue Hittite et Asianique' yayın kuruluşu tarafından onurlandırılmıştı... Kurtuluş Savaşı yıllarında cephede yakın arkadaşlarına savaştan sonra Ankara'da bir Hitit Müzesi kurmayı düşündüğünü söyleyen Mustafa Kemal Atatürk, Anadolu kültür tarihini ve arke-

oloji çalışmalarını o kadar yakından takip eder ki, 1932 yılında "Hitit ve Asianik Araştırmalar Derneği" tarafından Fransa'da

yayınlanmaya başlayan "Revue Hittite et Asianique" isimli derginin sponsoru olarak yayınlanmasını sağlar.

Muazzez İlmiye Çığ: “Çam ağacı süslemek bir Türk adetidir”

Çam ağacı süslemek bir Türk adetidir. Yeni Türk devletleriyle ilişkilerimiz bize yepyeni şeyler öğretiyor. Eski Türklerde yerin göbeğinden göğe kadar ulaşan bir ağaç düşünülüyor: Hayat ağacı! Sümerlerde de var. Gök Tanrı ucunda. Türklerde güneş kutsalsa da “tanrı” şeklinde düşünülüyor.

22 Aralık'ta günler uzamağa başladığından güneş karanlığı yenmiş oluyor. Türkler bunu “Yeniden Doğuş Bayramı” olarak kutluyormuş. Sadece Türkmenistan'da akşamı eve getiriyorlar, akşamın altına da Tanrı'ya şükranlarını belirtecek hediyeler koyarlarmış. Dallarına da ertesi sene için dileklerini ifade eden adak şeklinde bez parçaları veya kurdeleler bağlarmış. O günlerde ailecek, özel yemekler pişirip, güzel giysiler içinde bayram ve şenlik yaparlarmış.

Bu adet Türkler vasıtasıyla Avrupa'ya geçti. Konunun Noel ile ilgisi yok iken İznik Konsili pagan olarak addedilen bu geleneği “İsa'nın doğuşu” olarak kabul etmiş ve bu adet Hıristiyanlığa geçmiş oldu.

Çam süsleme ise, XVI. yy'da önce Almanya'da başlayıp Fransa'ya geçiyor, daha sonra da dünyaya dağılıyor.

İnanna'nın aşkı... Kral Süleyman'ın sayısız aşkları... Ve benzerleri... Dünyevi aşk onların yansıması mı?

Ben bu kadar felsefeye girmiyorum. Tabii ki, aşk her şeyde var! İnsanlarda da var! İnanna'nın ve Süleyman'ın aşkları dinsel. Orada iki Tanrı'nın birleşmesi var... Tabiat ile din iç içe bir şekilde – bereket kültürü.

Sümer'den beri bereketi kadın mı temsil ediyor?

Hayır, kadın ile erkek birlikte. Aşk Tanrıçası ile Çoban Tanrısı beraber...

Yaş ilerledikçe sizi en çok ne şaşırttı?

Vallahi şaşırtmayan şey mi var? Cep telefonları... Televizyon bile şaşırtıyor insanları... Yeni teknolojiler... Şaşırtmaz mı insanı! Her şey! O kadar inanmadığım şey oluyor ki...

Doğduğunuzdan bu yana... geçiş, bu güne varış...

Muazzam şeyler: Oooo, neler, ne çok şeyler oldu... Telefon, radyo... uçaklar... muazzam. Baksanıza insansız uçaklar gönderdiler. Kim bilir daha neler olacak? Artık insanları harp yapmadan öldürüyorlar – GDO'larla!

Mutluluk nedir?

Herkesin kendine göre... Yaşadığınız anları bir sevinçle doldurabiliyorsanız, mutlusunuz. Bazısına dünyayı eline ver, mutlu olmaz; bazısına da bir parça ekme ver, mutlu olur!

1940 yılında Kemal Çiğ ile evlendi. Müzede çalıştığı 31 yıl boyunca meslektaşları Hatice Kızılay ve Dr. F. R. Kraus ile birlikte müzenin deposunda bulunan Sümer, Akad ve Hitit dillerinde yazılmış on binlerce tableti

ZAMAN

Ne kaygansın ey zaman!
Akıp gidersin durmadan.
Ne başın var, ne sonun.
Ne rengin var ne şeklin.
Nesin sen, nesin sen ey zaman?
Tutmak mümkün değil seni,
Tutulamazsın, görülemezsin.
Nesin sen, nesin sen ey zaman?

Fırtına gibi yıkıp dökersin.
Ama fırtına değilsin.
Kimine yaşam verir,
Kimini yok edersin.

Bana gelince zaman:
Yüzüme çizsen de yılların izini,
Büksen de yine belimi dizimi,
Şunu bil ki, ey zaman!
Dokunamazsın sen,
Yaşam dolu gönlüme
hiçbir an!

MUAZZEZ İLMIYE ÇİĞ

temizleyip, sınıflandırıp numaralandırdı, 74.000 tablettten oluşan çivi yazılı belgeler arşivini oluşturdu, 3.000 tabletin kopyasını yapıp katalog halinde yayımladı.

Kendi yaşamınıza ait kaleydoskop* bakınca neler görüyorsunuz?

Bütün hayatım geçiyor... Vaktiyle neler olduk? Ne âleme geldik? Çok büyük bir devrim yaşadık. Hiç yoktan bir ülke yaratıldı. Yalnız bizim ülkemizde değil, bütün dünyada yepyeni gelen şeyleri yaşadım. Hepsi gözümün önünden geçiyor. Sanatı bilmiyorduk, bilimi bilmiyorduk. Ama bugün dışarıda ödül kazanan sanatçılarımız, bilim adamlarımız var. Opera, baleden habermiz yoktu. Bunlar beni çok heyecanlandırıyor. 80 sene içinde hiçbir şey yokken sadece tohum varmış. "Tohum" – öyle bir tohum varmış ki, birdenbire açıldı.

YAŞAMAK DİRENMEKTİR. SEVMEK GÜVENMEKTİR. ŞUNU UNUTMA, İNSAN ÇOĞU ZAMAN DÜNYANIN HAKİMİ, BAZEN DE KÜÇÜK BİR KALBIN ESİRİDİR.

Mevlana

1957'de Münih'teki Oryantalistler Kongresi'ne katıldı. 1960'da Heidelberg Üniversitesi'nde altı aylık bir çalışma yaptı. 1965'de Roma'da sergilenen Hitit sergisini bu şehirden alarak Londra'ya götürdü. 1972'de emekliye ayrıldı. Emeklilikten sonra bir süre yurtdışında yaşayan Muazzez İlmiye Çığ, 1988'de Philadelphia'daki Asuroloji Kongresi'ne katıldı. Prof. Kramer'in "History Begins at Sumer" adlı kitabını Türkçeye çevirdi. Bu kitap 1990'da "Tarih Sümer'le Başlar" adıyla Türk Tarih Kurumu tarafından yayımlandı. Kitabın çok ilgi görmesi üzerine 1993'de çocuklara yönelik "Zaman Tüneliyle Sümerlere Yolculuk" da dâhil, Sümer ve Hitit kültürlerini tanıtan 13 kitap yazdı.

Türkan: Çok genel bir soru olabilir... 80 senede değişenler ve "tohumu demek ki burada varmış," dediğiniz... Atatürk'ün, Cumhuriyetin en başından bu arkeoloji bilimi ile ilgilenmesini ve Osmanlı geçişini ikinci plana atıp bu Anadolu kökenine yönelmesini nasıl buluyorsunuz?

Yok, genel değil... Osmanlı zamanında Türklüğe hiç önem verilmemiş, Türklük hakkında en ufak bir araştırma yapılmamış... Osmanlı kendi kökenini unutmuş, hatta Anadolu'ya hiç bakmamış. Türklükle hiç ilgisi

yok. Osmanlı toprakları elimizden gidince elimizde Anadolu kalıyor. Anadolu'da anadil Türkçe! Atatürk diyor ki: "Biz Türkler acaba hep burada mıydık, nereden geldik, dilimizin kökeni nedir, kültürümüz, tarihimiz nedir? Bunların araştırılması lazım. Uzman lazım, kaynak lazım. Türkler tarih boyunca çok geniş sahada, neredeyse bütün uluslarla temas halindeydi: İlk başta Çinliler, Hintliler, Macarlar, Ruslar, Latinler, Araplar, Yunanlılar... Demek ki, bu milletlerin kaynaklarını da araştırmak gerekti.

Atatürk Fransızca Sümerleri okuyor... Atatürk'ün okuduğu bir kitabı buldum. Fransızca yazıyor: "Sümerler Türk diline yakın, Asya'dan gelmiş olabilirler." Yanına da eski harflerle "çok mühim" diye yazmış Atatürk. Atatürk'ün Sümerlere son derece önem verdiği anlaşılıyor. Sümerlilerin de Türklere benzeyebileceğini okumuş. Geçmişin izinde olmanın önemini Hititlerin kazıları yapıldığını duymuş, öğrenmiş. "Revue Hittite et Asianique" yayınına himayesine alıyor, Atatürk. Hitit - Türk ilişkisini ve bütün bunların araştırılması için Ankara'da Dil Tarih Coğrafya Fakültesi bu maksatla kuruluyor. Dillerin kültürlerinin öğrenilmesi gerek, kitap lazım, araştırmacı ve uzman yetiştirmek lazım. Para lazım... Dil ve Tarih Kurumları'nı kuruyor. Bu kurumların, gelen hükümetler tarafından yönlendirilmemesi için de onları özerk yapıyor.

Türkan: Bugün bu konularda Türk öğrencilerin ilgisini, alakasını nasıl görüyorsunuz... Yeterli mi?

Pek yeterli görmüyorum. Ankara'da,

bir Çivi Yazılı Bilimler Enstitüsü kurulmasını çok istedim. Birçok malzememiz var. Pek çok yapılacak iş var. Ama herhalde daha sonra yapılacak. Ben istiyorum, "tohum" atıyorum, belki sonra olur.

Aynı zamanda Sümer, Türk, Etrüsk ve Anadolu Dilleri Merkezi kurulsun istiyorum. Çünkü Anadolu'daki dillerin okunması gerek, mukayeseler yapılması lazım... Çok iş var... Yani çok iş var ama olan iş kadar çalışma yok, maalesef...

Türkan: Eskiden daha politik bir yaklaşım varmış galiba, anlayıp, öğrenip biraz da hükmetmek üzerinden... Ortadoğu'ya bir merak... Hükmetmek gibi bir merak...

Yok, yok öyle değil!.. Atatürk zamanında bir heyecan vardı. O profesörler gittikten sonra duruldu. Bizim Landsberger zamanında Sümer fazla ayakta değildi. Edebiyatı, vs. henüz ortaya çıkmamıştı. O daha ziyade Akadca'ya önem verdi. Benim Akad'cam fevkaladeydi! Ne öğrendimse müzede yaptığım çalışmalardan öğrendim. Ondan sonra yetişen Ankara'daki arkadaşlar Landsberger eğitimini devam ettirdiler. Kültepe'de ve Hattuşa'da yapılan kazılarda çok malzeme çıktı. Kültepe tabletleri çok önemli. Yeni bir kazı yapıldı - 3000 tane tablet çıktı. Hurice bilen lazım. Çok iş var, ama yeterince heyecan yok!

Teşekkürler ediyorum Muazzez Hanımefendi'ye.

Onun sırrı belki de sürekli üretmekte... Olumlu düşünce... İnsanlığa faydalı olmakta... ■

*"Kaleidoskop" kelimesi Yunanca 'kalos' (güzel), 'eidos' (biçim), 'scopos' (izlemek) sözcüklerinden türetilmiştir.

“Nish Bazaar, Türkiye’nin yöresel gurme tatlarını mutfağınıza taşıyor.”

Garanti Mah. Yanarsu Sok. Garanti Pasajı No: 18/2B Etiler-İstanbul
(Alkent ve Sarı Konaklar sitelerinin alt sokağı)

0212 26531 84

info©nishbazaar.com • www.nishbazaar.com

Gefilte Fish'ten Agristada'ya tatlı ekşi bir yolculuk

HER MUTFAK BİR HİKAYE ANLATIR. YAHUDİ MUTFAĞI DA SÜREKLİ GÖÇ ETMEK ZORUNDA BIRAKILAN BİR HALKIN KÖKLERİNE, GELENEKLERİNE, ANILARINA TUTUNMAK İÇİN SIKICA SARILDIĞI BİR KÜLTÜR MİRASIDIR. ÖZELLİKLE ANNEDEN KIZA, NESİLLER BOYU AKTARILARAK GÜNÜMÜZE KADAR YAŞAMAYI, YAŞATILMAYI BAŞARMIŞTIR.

Yahudi mutfağı denince aklınıza ilk ne gelir? Son yıllarda restoran menüleri olsun, yazılı basın olsun, yemek sektöründe faaliyet gösteren hanımlar olsun Türk Yahudilerinin pırasa köftesini ve gül böreğini bilmeyen kalmadı. Türkiye toprakları dahilinde yaşayan ve büyük çoğunluğu Sefarad kökenli Yahudiler bu topraklarda beş yüz yılı aşan tarihleri süresince kültürlerinin bir parçası olan Sefarad mutfağını yaşatmaya çalışmışlardır. Diğer yanda Yahudi mutfağı sadece Türk Sefarad mutfağı değildir. Gerek İsrail, gerek dünyanın dört bir köşesine yayılıp yerleşen Yahudi diasporasının mutfaklarını, buldukları ülkelerin yemekleriyle etkileşimlerini değerlendirirsek, üzerine de Yahudi yemek kurallarını ekleyip uyarlamaları incelersek ancak, konunun ne kadar çok yönlü olduğunu anlayabiliriz. Mutfak detaylarına girmeden önce biraz tarihin kapılarını aralayalım. Diasporanın başlangıcı sayılabilecek M.Ö. 8 ile 6. yüzyıldan itibaren Yahudi toplulukları dünya üzerinde yerleşebilecekleri yerler aramış, bir kısmı kuzeye çıkıp Almanya çevresine, bir kısmı da batıya yönelip İber yarımadasına yerleşmiştir. Genel anlamda Almanya, Orta ve Doğu

Avrupa ile Rusya kökenli Yahudiler *Aşkenaz* (kelime anlamı Almanya), İber yarımadası kökenli Yahudiler *Sefarad* (kelime anlamı İspanya) olarak adlandırılırlar. Yıllar içinde geniş anlamda kökleri Akdeniz, Ortadoğu ve Asya'ya uzanan Yahudiler de Sefarad kapsamında değerlendirilse de diğer Akdeniz ve Arap ülkeleri kökenlilere *Mizrahi* (kelime anlamı doğu) ve Kuzey Afrika kökenlilere *Magreb Yahudileri* demek daha doğrudur. Mutfak kültürü anlamında incelendiğinde ve bu yazı kapsamını sınırlamamak amacıyla Sefarad tatları denince tüm farklılıklarına rağmen, Halep'in enginar salatısından Hindistan'ın zencefilli kızarmış patatesleri *aloo makala*'ya, Yemen'in *lahukh* pidesinden *zhoug* acı sosuna kadar daha bir geniş bir perspektif düşünmek çok yanlış olmaz.

Sefaradlar 412 yılında Germen Vizigot boyları ülkeyi işgal etmeden çok önceleri İspanya'da yaşadılar. İspanya, Müslüman hakimiyetine geçince büyük bir Yahudi göçü olmuş, 10 ve 11. yüzyıllarda önemli şair, yazar, alim ve düşünürlerle anılan Sefarad Yahudiliği altın devrini yaşamıştır. 13. yüzyıla gelindiğindeyse Granada'dan Akdeniz'e küçük bir bölge hariç yarımada Hıristiyan yönetimine geri döner. 1492 yılının mart

ayında Kral Ferdinand'la Kraliçe İsabella Yahudileri İspanya'dan kovma fermanı imzalarlar. Sefarad Yahudilerinin bir kısmı mecburen Hıristiyanlığa döner, bir kısmı Portekiz'e sığınır, çoğunluğu evlerini terk etmek zorunda kalır. İspanyol fermanını 1497'de Portekiz, 1498'de Navaro takip eder. Evlerinden kovulan Sefaradların çoğu bugünkü Türkiye, Yunanistan, Balkan ve Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu topraklarına ve Avrupa'nın farklı ülkelerine yerleşirler. Osmanlı topraklarında Sefarad Yahudilerinden önce gelmiş olan Avusturya-Macaristan kökenli *Aşkenaz* Yahudileri, Rumca konuşan Romaniyot Yahudileri ve Arapça konuşan Ortadoğu kökenli Yahudilerin bulunduğunu da belirtmekte yarar var.

Aşkenazlar Almanya'da, özellikle Ren Nehri kıyısındaki ilk yerleşimcilerdir. 11 ve 12. yüzyıllarda İngiltere ve Fransa'dan kovulan Yahudiler Polonya'dan Macaristan'a Doğu Avrupa ve Rusya'ya yerleşirler. *Aşkenaz* kültürü kuzey Avrupa, Slav ve Hıristiyan dünyasında gelişmiştir. Haçlı Seferlerinin başladığı 12. yüzyıldan itibaren gettolara sıkıştırılmış, shtetl adlı küçük kasaba ve köylerdeki kapalı yaşam, halkın fakir yemeklerini de şekillendirmiştir.

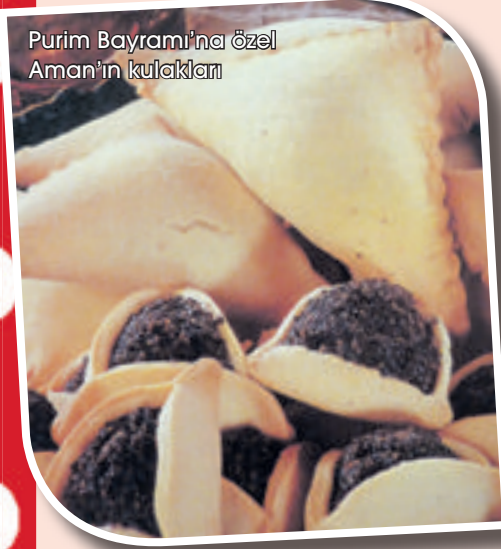
Aşkenaz mutfağı

Hala ekmeği

Gefilte Fish

Purim Bayramı'na özel Aman'ın kulakları

Pave

Bir mutfağı oluşturan temel etkenler gelenek ve kuralların yanısıra iklim, toprak ve malzemedir. Aşkenaz mutfağı oldukça kısıtlı bir coğrafyada oluşmuş, üstelik bu coğrafya tabiat açısından da fazla şanslı değildir. Mutfak kış ve sert iklim mutfağıdır, Rusya veya Polonya soğuğuna dayanabilmek için ağır kalorili ve besleyici bir mutfağa ihtiyaç vardır. *Aşkenaz mutfağında ana malzeme bolca patates ve lahanadır; havuç, pancar, soğan gibi kök bitkiler yemeklerde sıklıkla kullanılır.* Yemekler çoğunlukla tavuk yağında pişer. Balık olarak tatlı su balığı sazan ve ringa tüketilir. Tatlı ekşi balık, kaz-tavuk ciğeri, tavuk suyu çorba, ekşi krema, kornişon turşu, tahıllardan arpa ve haşhaşlı hamur işleri, ekmekler ana başlıklardır. Ot ve baharatlara çok düşkün olmayan Aşkenaz aşçılar et ve sebze yahnilerini şeker, bal, kuru üzüm ve meyvelerle hazırlamakta ustadırlar. Elma ve erik mutlaka tatlılarda olduğu gibi çorbalar, et ve tavuk yemekleriyle birlikte bolca tüketilir.

Bu mutfağı temsil eden yemeklerin birkaçından bahsedelim: *Knish* (Rusça knysh kelimesinden) bir tür

çörektir. Geleneksel olarak içindeki harç patates, lahanaya, soğan, et veya ciğerdir, yuvarlak, kare veya üçgen şeklinde hazırlanır, fırınlanır ya da kızartılır. *Kugel*, (kelime anlamı yuvarlak) yumurta, patates, pirinç ya da erişteyle yapılan bir tür tarttır, hem tuzlu hem tatlı uyarlamaları mevcuttur. Patates gözlemesi *latke* rende patates, soğan, yumurta, peynir, un, tuz ve biberle hazırlanır ve kızgın yağda kızartılır. *Tzimme* (tzimmt tarçın kelimesinden) geleneksel olarak havuçla hazırlanırsa da kuru erik veya kuru üzümle de yapılır, bolca şeker ya da bal eklendiğinden tatlı bir yıl dileğiyle Yahudi yeni yılı (Roş Aşana) sofralarında mutlaka bulunur.

Gefilte fish mutfağın bir anlamda en popüler ve geleneksel yemeğidir. 'Gefüllte fisch' Almanca'da 'doldurulmuş balık' anlamındadır. Oldukça zahmetli bir uygulamayla balık kılçıklarından ve derisinden ayrılır, soğan, yumurta, ekmeğin içi, tuz, biber, bolca şekerle karıştırılıp balık derisi ve başının içine doldurularak suda sebzelerle haşlanır.

Sefarad mutfağı

İsrail Devleti'nin kurulması ve dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen Sefaradların beraberlerinde getirdikleri farklılıklarla zenginleşmiş mahalli mutfak uygulamaları günümüzde genel anlamda Sefarad Mutfağı başlığı altında temsil edilmektedir. Claudia Roden 'The Book of Jewish Food' adlı başyapıtında Sefarad stili mutfağı dört ana gruba ayırmayı uygun bulmuştur: Judeo-Espanyol (İspanyol Yahudi) Türk ve Balkan Yahudilerini, Kuzey Afrika/Magreb Fas, Tunus, Cezayir ve Libya Yahudilerini, Judeo-Arab (Arap Yahudi) Suriye ve Lübnan'ı kapsarken Irak ve İran Yahudilerinin yanı sıra Yemen, Çin, Hindistan, Etiyopya kültürlerini de ayrıca incelemiştir.

Tüm bu ülkelerde yemek kültürü İspanya'dan göçten günümüze kadar uzanan süreç içerisinde büyük oranda değişime uğramış, özellikle Akdeniz, Ortadoğu ve Müslüman dünyasından etkilenmiştir.

Sefarad mutfağı sıcak iklim, bol güneş, taze meyve-sebze ve deniz mutfağıdır. *Mutfağın vazgeçilmezleri salatalar, özellikle Akdeniz coğrafyasının renkli, güneş gören biberden domatese kabaktan enginara mevsim sebzeleri, mercimek-fasulye-nohut, tahullar, tuzlu su balığı, taze meyvelerdir.* Patlıcan, günümüz Sefarad sebze yemekleri geleneğinin belirgin öncü malzemesidir. Özellikle yazın kızartma, közleme, dolma, rulo, börek harcı başta olmak üzere çeşitli patlıcan yemekleri yapmak gelenekselidir. Et olarak kuzu, tavuk ve kıyma çokça kullanılır, kuskus ve pilav yemeklere eşlik eder.

Çoğunlukla *bol taze ot ve kimyon, zencefil, zerdeçal, safran, acı biber, sarımsak, tarçın gibi cömert baharat kullanımıyla* Sefarad mutfağı oldukça aromatikdir. Tavuk yağı hemen hemen hiç kullanılmaz, yerine *zeytinyağı başta* edilir. Zeytinyağlı sebzelere ve domates giren yemeklere asit oranını dengelemek amacıyla az toz şeker eklemek sıkça başvurulan bir yöntemdir.

Temelini İspanya'dan alan ve Osmanlı uygulamalarıyla iletişimi devam eden mutfak kültüründe *ekşi*

kullanımı yaygındır; taze limon suyu, çorba ve soslarda sıklıkla kullanılır. Türk Sefarad mutfağının karakteristik yemeklerinden yeşil erik soslu gelincik balığı (*gaya kon avramila*) ve ekşili kabak kabuğu yemeği (*kaşkarikas*) iki örnektir. Özellikle Türk Sefarad mutfağında varlık bulan bir başka örnek ekşili köfte (*agristada de yullikas*) ve terbiyeli balık (*agristada de pişkado*) uygulamalarıdır. İtalya'da 'bagna brusca' Yunanistan'da 'avgolemeno' Türkiye'de 'agristada' adı verilen bu sos yumurta, limon (veya sirke) ve undan oluşur. Dini yemek kurallarına göre (kaşerut) etle sütün karıştırılmaması gereği krema veya tereyağ kullanımı yerine, kıvam arttırmak için çorba, et, balık, tavuk ve sebze yemeklerine pişirmenin son dakikalarında bu sos alıştırılarak yedirilir.

İçi ispanak, peynir, patates doldurulmuş *borekaslar* (İspanyol *empanadas*'larına benzer yarım ay şeklinde börekler), *tapadaslar* (üstü kapalı hamurdan tepsi böreği), *almodrote*'ler (sebze fırın börekler) tarihte vaktini daha çok evde ve mutfakta geçiren Sefarad kadının becerisinin en güzel örneklerindedir.

Almodrete de espikana / İspanaklı fırın böreği

Piştirme tekniklerinden zeytinyağlılar, fırın yemekleri, kızartmalar, uzun süre pişen güveç ve tencere yemekleri ön plandadır. Kah etli kah pirinçli dolma ve sarma türleri yaygın olarak hazırlanır. Özellikle Magrep'te salatalık, havuç, karnıbahar gibi salamura sebzeler, zeytinler, turşu limonlar, acı-tatlı mango sosu *amba* yemeklere eşlik eden iştah açıcılardır. İran Yahudilerinde nar suyu ve nar ekşisi bolca kullanılır, Arap Yahudilerinde ise içli köfte *kubbeh* et suyu çorba içinde servis edilir.

ABD'de Yahudi nüfusun çoğunun Aşkenaz kökenli olması Aşkenaz mutfağının Yahudi mutfağını temsil ettiği yanlış inancını doğurmuştur. Ancak Amerikalı Yahudiler 1970'lerde İsrail'e gidip Almanya ve Polonya'da alışık olmadıkları humus, falafel, şakşuka gibi yemekleri tadıp ülkelerine getirip uygulamalarıyla bu mutfakla tanışmışlardır.

Günümüzde Sefarad mutfağı bir çok Aşkenaz'ın da kabul ettiği gibi daha hafif, daha sağlıklı, daha renkli hatta daha egzotik olarak nitelendirilmektedir. 'Jewish Food: The World at Table' kitabı ve köşe yazarı Matthew Goodman 'Sefarad mutfağının cazibesinin bir kısmı sınırlı Aşkenaz yemekleriyle karşılaştırıldığında oldukça çeşitli olmasındadır' der. Şef Jeffrey Nathan, kendisi Aşkenaz olduğu halde kitabındaki tariflerin %80'inin Sefarad tarifleri olduğunu belirtir: 'Sefarad mutfağı yalnızca daha sağlıklı değil aynı zamanda daha lezzetli.' Restoranında da krema veya margarin yerine zeytinyağı kullandığını, ağır karışımlar yerine taze meyve, sebze ve otlardan, yeşil limon *lime* ve baharatlardan soslar hazırladığının altını çizer.

Humus ve Falafel

Buluşma noktaları

Latkes / Patates köfesi

Peki Sefarad ve Aşkenaz yemek kültürü ve alışkanlıkları hiç benzemez mi?

Yemek kültürü ve uygulamaları pek tabii ki Yahudilerin yaşadıkları coğrafyalardan ve o coğrafyadaki mutfak alışkanlıklarından etkilenmiştir ama çoğunlukla her mutfağın kendine has tadı ve farklılık yaratan özelliği muhafaza edilmiştir.

Matthew Goodman mutfakta kendini ve yemeğini ifade etme şekli farklı olsa da Yahudi mutfaklarının ortak bir dürtüye hitap ettiklerini anlatır. Bu buluşma noktalarından en önemlisi hem Aşkenaz, hem Sefarad mutfaklarının yerleştikleri coğrafyalardaki mahalli yemekleri evrensel dini yiyecek kuralları *kaşeruta* uyarlamalarıdır. Kurallar çok detaylı olmakla birlikte ana başlıklar 1) et ile süt ürünlerinin bir arada kullanılamayacağı, 2) etin otobur yenebilir hayvanlardan elde edilmesi, kurallara göre kesilmiş ve kanı akıtılmış olması, pişirme öncesi tuzlama ve suda bekletme evrelerinden geçmesi gerekliliği ve 3) yenilmesi yasak olan yiyeceklerdir.

Diğer ortak nokta, Şabat (cuma) akşamı sofralarının özel yiyeceklerle hazırlanmasıdır. Cumartesi kutsal gün olup çalışmanın her türü yasak olduğundan ateş yakılması mümkün değildir. Bu nedenle öğlen sıcak yemek yiyebilmek için yemek hazırlama teknikleri geliştirilmiştir.

Her iki mutfak da hem dini bayramlar etrafında hem de doğum, düğün, ölüm gibi hayatın önemli duraklarında gele-

*nekler ve onların simgesi olmuş özel yemekler çevresinde gelişmiştir. Tüm bayramlar sembolik yemeklerle kutlanır. Kipur günü 25 saat oruç tutularak geçirildiğinden oruç öncesi yenen yemekler özeldir. Pesah'ta matsa (hamursuz) yenir, bir hafta boyunca mayalı yiyecekler yenilemediğinden pırasa ve kereviz köfteleri, hamursuz keki gibi özel bayram yemekleri mevcuttur. Işıklar Bayramı Hanuka'da yağda kızartılmış yiyecekler tüketilir. Aşkenazlar *latkes* yaparken Sefaradlar *bimuelos* yapar. Bu örnekler her iki mutfakta da geçmişle bir köprü ve gelecek için sürekliliği temsil eder.*

Dönemin ekonomik koşullarını da unutmamak gerekir. Her iki mutfakta da kolay bulunabilir, ucuz malzemeler, geniş aileleri doyurabilmek için annelerin zekice uygulamaları söz konusudur. Bu kapsamda karpuz kabuğundan yapılan reçelden tutun yemek artıklarından üretilen böreklere kadar geniş bir repertuar mevcuttur.

İki mutfak arasında karşılaştırılabilir ortak

standard yemek pek yoksa da benzerlik kuralabilecek yemekler vardır: Örneğin kayısı sosuyla servis edilen Aşkenaz lahana dolması farklı şekilde Sefarad mutfağında şekerle karamelize edilen kıymalı kabak dolmasında hayat bulur. Aşkenaz tatlı-ekşi kornişon turşuları Kuzey Afrikalıların pembemsi karnubahar-şalgam turşularıyla paralellik gösterir. Borekas'ı, aynı yemek olmasa da, knishes'e benzetebiliriz; her ikisinde de bir hamur içine bir harç doldurma tekniğiyle harcın haneye bolluk getirdiği inancı vardır. Borekas, hamur içine ıspanak, patlıcan, harçıyla hazırlanırken knishes'lerin daha sert, tok bir dışı olup, içi lahana, kara buğday *kasha* ile doldurulur. Her ikisinde de patates, peynir, mantar kullanımı mümkündür.

Bir başka örnek *harosettir*. Haroset, meyve, kuruyemiş ve şarap karışımından yapılan ve Pesah (Hamursuz) bayramı sırasında kurulan *seder* sofrasında mutlaka bulunması gereken bir tatlıdır. Aşkenaz haroset için elmalara ceviz, şarap veya üzüm suyu eklenip çukur bir tabakta servis edilir. Sefarad Yahudileri'nde ise elma, armut, hurma, ayva gibi çeşitli meyvelerden farklı tarifler vardır. Örneğin Magreb Yahudileri'nde hazırlanan karışım daha katıdır, bıçakla dilimlenebilir, hatta porsiyonluk servis edilebilir ama sembolik anlamı aynıdır.

Pesah'a özel kek

Aşkenazların *cholent*'i Sefaradlarda *hamin* veya (*a)dafina* adını alır.

Claudia Roden *cholent* kelimesinin Fransızcada *chaud* (sıcak) ve *lent* (yavaş) kelimelerinden türediği savını güçlendirmektedir. Aynı yemek Fas'da *skheena* (Arapça'da sıcak şey),

Tunus'da *bekaila*, kimi Sefarad topluluklarda *sofrito*, Irak'da *thbit* adını alır. Bu örnek yemek her iki kültürde de, cuma akşamüstü ocağa konup hazırlanmaya başlar, böylece cumartesi günü ateş yakmadan öğle yemeğinde sıcak bir yemek yemeyi mümkün kılar. *Cholent* sığır eti, patates, soğan, havuç, fasulye, arpa veya karabuğdayla hazırlanır, pek acılı olmaz. Hamin ise domates, biber, patlıcan gibi daha fazla sebzeyle hazırlanır, nohut ve yumurta da eklenebilir. Ülkeye göre bazen sebzeler et veya pirinçle doldurulur ya da yahniye köfteler eklenebilir. Daha baharatlıdır, genelde safran, zerdeçal, kimyon, tarçınla tatlandırılır.

Jewish Cooking in America kitabının yazarı Joan Nathan, Yahudi mutfağını şöyle yorumlar: Yahudi yemeklerinden çok Yahudi yemek yapma şekli olduğunu düşünüyorum. Yahudi mutfağı bulunduğunuz yerde kaşerut kurallarına uygun pişirme yöntemleri aramaktan geçer. Yahudiler göç ettikçe, yerleştikleri ülkelerin mahalli mutfaklarını uyarlamaya çalıştılar. Faslı bir ailenin üç üyesi

İsrail, Fransa ve ABD'ye göç ederse kısa bir süre sonra farklı baharatlar kullanıp farklı tekniklerle aile tariflerinin üç farklı şeklini oluşturabilirler.

2010 yılının Kasım ayında Fransa'nın şampanya üretimi ile ünlü Reims şehrinde ACSIR (Reims Yahudi Kültür Derneği)'nin düzenlediği '*Histoire des cuisines Juives du monde entier*' (Dünya Yahudi Mutfakları Tarihçesi) konferansında sosyolog, sosyo-antropolog, psikiyatr ve yemek

uzmanlarınca dünya Yahudi mutfaklarını tüm yönleriyle irdelemiştik. Bir tarih ve kültür mirası olarak ele aldığımız Sefarad Mutfağı'nın Türkiye'deki gelişimi ve özelliklerinin yanısıra ikram ettiğimiz tadımlıkların ardından davetlilerden aldığımız geri bildirim belki de herşeyi kısaca özetleyebilir:

'Gerçek bir mutluluk, hem zihinlerimiz hem damaklarımız için... Tüim öğleden sonra konferans salonunda etkileyici bir ruh dolaşıyordu. Bundan böyle balık, sebze, meyvenin ötesinde bir miras aktardığımızı düşünmeden yemek pişirmeyeceğiz. Madagaskarlı arkadaşlarımı davet etmişim, hayran kaldılar. Sefarad mutfağında Sibel Pinto, Aşkenaz mutfağında Florence Kahn'ın katılımları ile sanki bir aile sofrasında, Boğaziçi'nden Rus ovalarına uzanan bir diaspora şenliğindeydik.' ■

Yararlanılan Kaynaklar:

- "The Book of Jewish Food"
Claudia Roden - Penguin
"Adventures in Jewish Cooking"
Jeffrey Nathan- Clarkson Potter
"Jewish Cooking in America"
Joan Nathan- Knopf
"The Evolution of the Sephardic Cuisine in Turkey"
Sibel Cuniman Pinto- Lambert Publishing
"The Book of New Israeli Food"
Janna Gur - Al Hashulchan
"Cuisines Juives: Recettes et traditions de la Diaspora"
Clarissa Hyman - Octopus

Sibel Cuniman Pinto

Robert Kolej ve Boğaziçi Üniversitesi İşletme mezunu olan Sibel Cuniman Pinto, 1999 yılından beri Avrupa'nın gastronomi merkezleri İspanya, İtalya ve Fransa'da Akdeniz Mutfakları araştırma ve uygulama çalışmaları yapmakta ve özellikle Türk mutfağının gurme çevrelere tanıtımına katkıda bulunmaktadır. Le Cordon Bleu Mutfak Okulunda '21. yüzyıl Gastronomisi' ve Reims Üniversitesinde 'Lezzet, Gastronomi, Mutfak ve Sofra Sanatları' yüksek eğitimi alan Pinto, davet organizasyonları,

degüstasyon seansları, konferanslar ve atölyelerin yanısıra Fransa'da düzenlenen Türkiye Mevsimi kapsamında verilen bir çok resepsiyona imza attı. Türk Sefarad Mutfağının Osmanlı Mutfağı karşılaştırmalı gelişimini irdelediği *The Evolution of the Sephardic Cuisine in Turkey: Five Centuries of Survival* kitabı 2010 yılı Gourmand Dünya Yemek Kitapları Yarışmasında Best Culinary History Cookbook (En İyi Yemek Tarihi Kitabı) dalında Almanya birinciliği ve dünya

üçüncülüğü ödülleriyle layık görüldü. HEG, Les Amis de Cordon Bleu ve Slowfood üyesi Pinto, çeşitli dergi ve gazetelere gezi, gastronomi, yemek ve içki kültürü yazılarıyla katkıda bulunmaktadır. Daha geniş bilgiye www.sibelpinto.com sitesinden ulaşılabilir.

el
Beso

El Beso Restaurant & Club'de Boğaz manzarası eşliğinde keyfinize keyif katacak özel lezzetler...

Klasikten uzak, rahat ve biraz da çılgın eğlenceleriyle, Restaurant & Club ayrıcalığını bir arada sunan El Beso, İtalyan, İspanyol ve Türk mutfağının seçkin lezzetleriyle ve çılgın partileriyle İstanbul'un gözde mekanları arasında. Boğazın eşsiz manzarasına nazır, modern ve bir o kadar yalın dekorasyonu ile El Beso Restaurant & Club, kendinizi adeta evinizde hissedeceğiniz bir ortam sunuyor.

El Beso Restaurant & Club, Boğazın eşsiz manzarası eşliğinde keyifli saatler sunarken, sizleri farklı lezzetler ile buluşturuyor. Özenle seçilmiş tatları keşfederken, klasikten uzak, modern ve bir o kadar da yalın dekorasyonu ile kendinizi evinizde hissettiren El Beso Restaurant & Club'da Pazar günleri brunch'a davetlisiniz.

Davetlerinizin
vazgeçilmez
mekanı

Muallim Naci Cad. No: 64/D Kuruçeşme - İstanbul
Tel: 0212 287 57 59 - 0212 257 02 93 Fax: 0212 287 57 69
<http://www.elbeso.com.tr> - elbeso@elbeso.com.tr

MÜZİK
SİNEMA
HAYVAN
SEVER
İKİLİ

ÖMÜR
GEDİK &
FERHAT
GÖÇER

Buz gibi bir Pazar günü, sıcacık bir eve konuk olduk. Evin genel atmosferini

ısıtan ev sahipleri miydi yoksa bir koltuktan diğer kanepeye zıplayarak koşuşturan kedi ve köpekler mi, inanın bilmiyorum? Film eleştirilerini okumadan, asla sinema salonuna ayak basmadığım sevgili Ömür Gedik ile hem sesine, hem şarkılarına, hem de tarzına hayran olduğum müzik adamı Ferhat Göçer'in evindeydik. Yorucu bir konser programının ardından, tüm yorgunluklarına ve yoğun tempolarına rağmen bizi misafir etmeyi kabul etmeleri, ayrıca bu denli güler yüzlü ve samimi olmaları bir o kadar da yüreklerimizi ısıttı...

Herkesin merak ettiği bir soruyla başlamak istiyorum. Nasıl tanıştınız?

Ömür Gedik: Kanal D'de yayınlanan sinema programına, düzenli olarak haftanın filmleriyle ilgili konuşabilecek farklı dallardaki insanları davet ediyorduk. Bu konuda ilginç konuklar ararken, aklımıza eski dostum Behzat Gerçeker geldi ve aslında Ferhat'ı da öneren o oldu. O günlerde Ferhat'ı hiç tanııyordum. "Cennet" adlı şarkısının çok revaçta olduğu bir dönemdi. Ferhat'ı programa davet ettik ve böylece tanışmış olduk. Açıkçası programın izlenmesine çok da yararı oldu, diyebilirim (gülüşmeler)...

Ferhat Bey, siz uzun yıllar cerrahlık yaptınız, bu süreçte müzik hayatınızın her döneminde yer aldı mı?

Ferhat Göçer: Aslında üniversite yıllarıma kadar, müzikle çok haşır neşir değildim. Aktif olarak üniversite 3. sınıfta başladım müziğe. Önce çeşitli seçmelerle, fakültenin müzik koluna ve benden daha yüksek sınıflardaki öğrenci arkadaşlarımın oluşturdukları müzik gruplarına, korolara katıldım. Her sene fakültenin içinde konserlerimiz olurdu. Kendi üniversite arkadaşlarımızın desteğiyle hazırladığımız işlerdi. 1988'de, tıp fakültesinde okuyan 15 arkadaşım ile birlikte İstanbul Devlet Konservatuvarı'nın sınavlarına katıldık. İçimizden 6-7 tanemiz sınavları kazandı, ancak bu arkadaşların çoğu benden üst sınıflardaydı. Dolayısıyla, fakülteleri bitince ya yurt dışına, ya mecburi hizmete gittiler ya da uzmanlıklarını kazanıp daha yoğun bir çalışma temposuna geçtiler ve konservatuara devam edemediler. Ben ve bir arkadaşım daha, konservatuardan mezun olabildik. O arkadaşım da akademik kariyerine, üniversitede öğretim görevlisi olarak devam etti. Yani o 15 arkadaştan yalnızca ben müziğe devam edebildim. Sorunuzun cevabına gelince, müzik üniversite 3'ten itibaren hayatımda sürekli vardı.

Doktor olup da aynı zamanda profesyonel anlamda müzikle uğraşan sizden başka örnek tanıyor musunuz?

F.G: Sinema sektörüne doktorluktan geçen Mustafa Altıoklar var. Sanatla uğraşan doktorlar var tabii, ama müzik alanında tek aklıma gelen, Prof. Dr. Ali Rıza Kural'dır. Kendisi üroloji dalında Türkiye'nin önde gelen cerrahlarından biri olmanın yanında, Klasik Türk Müziği'nin çok önemli besteci ve yorumcularındandır.

Benim neslim sizi "Grup Türkuaz" ile tanıdı ve çok sevdi... Gruptan ayrılışınız ve solo çalışmalarına başlamanız nasıl oldu?

F.G: Doğrudur. 90'ların ortalarına kadar Grup Türkuaz ile Ege Bar'da çok güzel müzik yaptık. Grupta solist olarak Aslı ile ben vardık; ilk önce ben ayrıldım, ardından da Aslı... Ayrılmam için bana herhangi bir teklif falan gelmedi. O dönemde çalışma şartlarım iki işi bir arada yürütmemi olanaksız kılıyordu.

Çok yoğun bir çalışma tempomuz vardı, aynı zamanda hastanede de asistanlığım tüm hızıyla devam ediyordu. Sürekli seyahatler çıkıyordu ve bir yerden sonra ekibin çalışmalarına ayak uyduramamaya başladım. Dolayısıyla aramızda ufak tefek sorunlar baş gösterdi. Çünkü solist olarak, gelen işlerde benim hazır bulunmam gerekiyordu. Örneğin hastanede nöbetçi olduğum için gelemediğim

zamanlarda, doğal olarak organizatörlerle sürtüşmeler yaşıyorduk. Sonuçta grup elemanları arkadaşlarım bir tercih yapmamı istediler; ben de hastanede kalmayı tercih ettim.

Yani profesyonel müzik kariyerinizi noktalamayı düşündünüz?

F.G: Zaten o dönemde müziği sadece amatör olarak ve hekimlik mesleğinin yanında bana destek olması için yapıyordum. Ama tabii albüm çıkarttıktan sonra işin boyutu değişti.

Şimdiye kadar kaç albüm çıkardınız? İçlerinde sizin için ayrı bir yeri olan hangisi?

F.G: Resmî olarak 5 albüm oldu, ama öncesinde "Serenat" adını verdiğimiz ve sadece yabancı aryalardan oluşan, özel bir proje için çıkarttığımız bir albüm de var. Onunla birlikte toplam 6 diyebiliriz. Aralarında ayrı bir yeri olan tabii ki 2005 yılında yayınlanan ilk albümümüzdür. Hayatımın en önemli dönüm noktasıdır. Orada artık tercihler, hayatımın akışı, hekimlikten müzisyenliğe geçiş süreci gibi bir sürü değişim gerçekleşti hayatımda.

Peki, şu an için hekimliği kesinlikle bıraktınız mı? Tekrar dönüş yapabilir misiniz?

F.G: Şu anda hâlâ devam ediyorum ama tabii aktif cerrahiye bıraktım. Bu noktadan sonra cerrahlığa geri dönmek çok zor... Pratiği kaybetmenin yanısıra, yaşam şekli değişikliği de söz konusu. Ritminiz değişiyor, çalışma standartlarınız, beklentileriniz değişiyor. Bambaşka bir insan oluyorsunuz. Meslekler insanların karakterlerini belirleyen ana unsurlardır. İkisini bir yere kadar birlikte devam ettirebildim. Belli bir yaştan sonra zaten ikisini bir arada yürütmek, öyle bir tempoya girmek çok zor. Mecburen bir tercih yapmak zorunda kalıyorsunuz. Benim durumumda ise, mesleklerden biri beni tercih etti.

Hiç pişmanlık duyduğunuz oldu mu?

F.G: Hayır, şu an için henüz değil. Belki de, bundan 10 yıl sonra geriye dönüp baktığımda "acabalar"ımı değerlendireceğim. Ancak şu an için böyle bir durum söz konusu değil.

Ömür Hanım'ın müzik kariyerine başlamasına siz mi önayak oldunuz? Sesini nasıl buluyorsunuz?

F.G: Ömür'ün gerek koro, gerekse konservatuar geçmişi var. Hatta aynı dönemde konservatuarda birlikte okuduğumuz bir zaman dilimi de oldu. Benimle tanışmadan önce de, tanıştıktan sonra da, müziğe ilgi duymuş, müzik çalışmaları yapmış bir insan. Muhtemelen benimle olan beraberliği bu konuya daha fazla yoğunlaşmasına yol açmıştır. Burada, benim varlığımın en büyük yararı bu olmuştur ona... Bunun haricinde, ona her zaman için elimden geldiğince destek vermeye çalışıyorum, ama bu Ömür'ün kendi başarısıdır. Sesini çok beğeniyorum ve şarkılarını dinlemekten çok büyük keyif alıyorum.

ÖMÜR GEDİK: Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Filolojisi'nden 1992'de mezun oldu. Üniversite yıllarında okulun müzik kulübünde aktif olarak çalıştı. Altı yıl boyunca çok sesli rock müzik yapan "Mavi Topluluk" ile çalıştı ve pek çok konser verdi. Müziğin yanısıra sinemaya olan ilgisi de üniversite yıllarında devam etti. Ayrıca beş dönem boyunca hikâye ve senaryo yazımı üzerinde çalışmalar yaptı. Üniversiteden mezun olduktan sonra Sabah Dergi Grubu'nda muhabir olarak çalışmaya başladı. 1993'te Hürriyet'e geçti.1999'da Hürriyet Kültür Sanat Servisi'nde görev yapmaya başladı. Kısa bir süre Londra'ya gitti ve sinema kurslarına katıldı. Sonrasında gazetesinin sinema sayfalarını hazırlamaya başladı. Pek çok yerli yabancı yapımcı, yönetmen ve oyuncuyla röportajlar yaptı. Televizyonculuğa 2004'te başladı ve bir sene boyunca TV8'de sinema içerikli "Stüdyo" programını hazırlayıp sundu. 2005'ten itibaren Kanal D'de yayınlanan ve ekranların en çok izlenen sinema programı olan Cinemania'yı hazırlayıp sunmakta. Hürriyet gazetesinin Kelebek ekinde salı ve perşembe günleri popüler kültür, Keyif ekindeyse cumartesi ve pazar günleri sinema yazıları yazıyor. Sinema kadar hayvan hakları konusundaki yazıları da dikkat çekiyor; kurduğu ve başkanı olduğu HAÇIKO derneği ile çalışmalar yürütüyor. Geçen yıl, gelirini sokak hayvanlarına bağışladığı "Hop Dedik Orda Kal" adlı bir maxi-single çıkardı. Besteleri Sezen Aksu, Fikret Kızılok ve Saki Çimen'e ait olan şarkıları Teoman, Burak Kut ve Halil Sezai ile birlikte düet olarak seslendirdi. Bu albümün uzantısı olarak, Beyoğlu Hayal Bistro'da, sokak hayvanları yararına verdiği konserlere devam ediyor.

FERHAT GÖÇER: 1970 yılında Şanlıurfa'da öğretmen anne ve babanın çocuğu olarak doğdu. Anne ve babasının tayini ile İzmir'e yerleşti. 1986 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde hekimlik eğitimine başladı. 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Şan bölümü lisans öğrencisi oldu. Anadolu ezgilerini değişik enstrümantallerle seslendirerek, farklılık yarattı. "Anadolu Aryaları" isimli projesi ile birçok ilde konserler verdi. 2007'de çıktığı Türkiye turnesiyle yurdun dört bir yanındaki hayranlarıyla buluştu. Aynı senenin başında hazırladığı "Aşk ve Hüznün" müzikalini sundu. Kendi adını taşıyan 2005'teki albümü ve "Yolun Açık Olsun" adını verdiği 2007 yılında çıkarttığı albümü olmak üzere iki kez müzik dünyasına adım attı. Gerek besteci, gerekse müzisyen olarak katkıda bulunduğu pek çok kolektif albüm bulunmakta. Ferhat Göçer aynı zamanda Türkiye'deki ilk şahsa ait senfoni orkestrası olan ve büyük başarılarla imza atarak yurtiçi ve yurtdışında oldukça ses getiren Metropol Senfoni Orkestrası'nın da kurucusu. Sanatçı sahnede, görünüşte birbirine aykırı iki tarzı, Klasik Batı ve Türk Müziğini kendine özgü yorumu ile tek vücutta birleştirerek ortak bir ruha kavuşturuyor. Türk Müziğini batıya yaklaştırarak ve klasik müziği dünyadaki Neo Klasik akıma uygun bir şekilde yeniden yorumlayarak dinleyicilere sevdirmeyi amaçlıyor. Dört ay önce çıkan "Seni Sevmeye Aşığım" adlı 5. albümündeki "Unutmuş Çoktan" adlı parça TTNET Tüm Zamanların En Çok Dinlenen Şarkıları listesinde şimdiden sekizinci sıraya yükseldi.

Ömür Hanım, sizi sinema eleştirmeni olarak tanıyoruz, köşe yazıları yazıyorsunuz, şimdi de müziğe atıldınız. Mesleğiniz sorulduğunda ne demeyi tercih ediyorsunuz?

Ö.G: Gazeteci demeyi tercih ediyorum. Kendime daha çok yakıştırıyorum, sanırım. Neticede daha iç içe olduğum meslek gazetecilik, 20 yılımı verdiğim bir iş. Gazeteciliği

kendimle daha çok özdeşleştiriyorum, diğer yaptıklarımı küçük hobiler olarak değerlendiriyorum.

Genellikle haftada kaç film izlersiniz?

Ö.G: Genelde vizyona kaç film girerse, hepsini izliyorum. Arada atladıklarım olabiliyor, ama mümkün olduğunca hepsini izlemeye çalışıyorum. Bildiğiniz gibi KEYİF ekinde hafta sonları iki filmi kapak konusu yapıyoruz. Onları zaten mutlaka izliyorum. Onun dışında da, özellikle kış aylarında haftada 6-7 film izliyorum. Her sabah basın gösterimleri oluyor. Genellikle filmleri cuma ya da cumartesi akşamları 21.00 seansında arkadaşlarla değil de, sabah 10.30'da diğer basın mensuplarıyla izliyorum. Alıştım artık, inanın daha keyifli bile gelmeye başladı. (gülüşmeler)...

Yazdıklarınızla ilgili çok tepki alır mısınız?

Ö.G: Bazen Türk filmleriyle ilgili yazdıklarım yapımcılardan ziyade oyuncuların tepkileri geliyor. Onun dışında, "Alacakaranlık Kuşağı" gibi özellikle gençler arasında fanatikleri olan filmlere ufak bir eleştiri bile yapsam, tepkiler yağmaya başlıyor. Genellikle tepki gelmesi hoşuma gidiyor, okuduğumu, görüşlerimin değerlendirildiğini anlıyorum. Hiç tepki almamak yerine, olumsuz tepki almayı tercih ediyorum.

Bu kadar çok film izlemiş biri olarak, "hayatımın filmi" diyebileceğiniz bir tercihiniz var mı? Neden?

Ö.G: Tabii, "Hachiko"... Kurduğum derneğe ismini verecek kadar etkiledi beni. Başlıca nedeni hayvan sevgimden kaynaklanıyor. Hachiko'yu izlerken, hayatımda ağlamadığım kadar gözyaşı döktüm diyebilirim. Çok özel bir film bence ve hayata bakışımı da çok değiştirdi. Hayatımın yönünü değiştirdi. Sokaktaki köpeklerle bakışımı bile değiştirdi, onların arkasındaki hikâyeleri düşünmeye itti.

Bir yandan da TV programları çekiyorsunuz... Bu konudan da biraz söz edebilir misiniz?

Ö.G: Kelebek'te yazdığım dönemde, bir gün Lütfiye Pekcan aradı ve görüşmek istediğini söyledi. TV8'e gittim, konuştuk. Yazılarımı okuduğunu, tarzımı çok beğendiğini, olumlu ve yapıcı bir yaklaşımım olduğunu ve benim sunacağım bir televizyon programı hazırlamak istediğini söyledi. Tabii görsellik de önemliydi onun için, TV'ye de gayet uygun olabileceğimi düşündü. Hemen başladık... İlk başlarda epeyce zorlandım aslında, ama TV8'de başlamamın çok büyük avantajı oldu benim için, çünkü orası bir aile gibi. Orada çok şey öğrendim, gerçekten. Daha sonra Kanal D'ye geçtim. 10 seneyi geçmiş olmalı televizyon geçmişim, artık çok keyifli ve rahatım. Bir şekilde işimi de yapmış oluyorum orada. Zaten izlediğim filmlerle ilgili, o filmlerin içinde olan insanlarla, filmleri konuşuyorum.

Ferhat Bey'in her konserine gider misiniz?

Ö.G: Hasta değilsem ya da büyük bir engelim yoksa hemen hemen her konserine giderim.

"ÖMÜR'ÜN HAYATA
BAĞLILIĞINI, DELİ
DOLULUĞUNU, HEDEFİNE
VARINCAYA KADARKİ
UĞRAŞISINI SEVİYORUM."

"FERHATIN ÇOK SEVDİĞİM
İKİ ÖZELLİĞİ VAR. BİRİNCİSİ
İŞİNE OLAN SAYGISI; İKİNCİSİ
HAYVAN SEVGİSİ..."

"HACHIKO'YU İZLERKEN, HAYATIMDA AĞLAMADIĞIM KADAR GÖZYAŞI DÖKTÜM. BU FİLM BENİM HAYATA BAKIŞIMI, HATTA SOKAK KÖPEKLERİNE BİLE BAKIŞIMI DEĞİŞTİRDİ, ONLARIN ARDINDAKİ HİKAYELERİ DÜŞÜNMEYE İTTİ. BU YÜZDEN GELİRİ SOKAK HAYVANLARINA BAĞIŞLANAN BİR MAXİ SINGLE ÇIKARDIM."

Ferhat Bey'in doktorluk mesleğini sürdürmesini tercih eder miydiniz?

Ö.G: Profesyonel müzik hayatına geçerek, Ferhat'ın doğru bir karar verdiğini düşünüyorum çünkü şu an müzik dünyasında çok doğru bir yerde. Türkiye'nin böyle bir sese, böyle bir yorumcuya ihtiyacı vardı. Konservatuarı bitirip bu işe girmiş ve yabancı şarkıları da çok iyi yorumlayabilen biri. Yurtdışından gelen sanatçıların, Türkiye'ye geldiklerinde düet yapmak istedikleri 3-4 sanatçıdan biri. Onun gibi çok fazla insan yok bence ülkemizde. Eminim doktorluk kariyerinde de ilerlese, çok büyük başarı elde ederdi, ancak böyle bir sese, böyle bir yeteneğe ve böyle bir yorumla sahipken doğru bir tercih yapmış gibi geliyor bana.

Ferhat Bey, düet konusu açılmışken, aklıma geldi... Bir yerde okumuştum; Zeki Müren, Tanju Okan, Barış Manço gibi artık hayatta olmayan sanatçılarla düetler yapmak istediğinizi söylemiştiniz. Böyle bir projeniz var mı?

F.G: Birkaç yıl önce, dünyada tanınmaya başlayan hologram teknolojilerinden etkilenerek, böyle bir proje tasarlamıştık. Altyapılarını araştırdık, böyle bir teknolojiyi sahneye taşımak nasıl olabilir, diye düşündük. Yani bir albümde ya da bir kayıttan değil de, artık aramızda olmayan sanatçılarla sahnede canlı düetler yapma şansımız olur mu, diye araştırdık. Ancak çok büyük bütçeler ortaya çıktı. Bu iş için çok önemli bir sponsor bulmamız gerekiyordu. Bu işin teknik altyapısı şu an Türkiye'de mevcut, ancak çok masraflı bir iş olduğu için maalesef gerçekleştirilemedi.

Son dönemde sürekli gündemde olan Eurovision ve bu yıl Türkiye'yi temsil edecek olan Can Bonomo konusundaki yorumlarınızı alabilir miyiz?

Ö.G: Can Bonomo'yu, Okan Bayülgen'in bir programında tanıma şansını elde ettim. Çok yenilikçi bir insan bence... Çok sıcak biri, çok iyi bir enerjisi var. Çok da sempatik. Bu açıdan, şarkı anlamında da, sahne şovu anlamında da farklı bir şeyler yapabilecekmiş gibi geliyor bana. Bu yüzden, bu yıl Eurovision'a katılıyor olması beni çok sevindirdi. Öte yandan diğer ülkelerin çok tanınan, bilinen isimlerle bu yarışmaya katılıyor olmaları, bir kuşku yaratabilir. Ama ben yine de şansının yüksek olduğunu düşünüyorum. Sanki çok değişik bir şey yapacak ve tüm onu eleştirenleri utandıracak gibi.

Ferhat Bey, size böyle bir teklif gelse, ne düşünürsünüz?

F.G: Bence Eurovision'a katılma teklifi Türkiye için oldukça riskli bir durum. Yani kariyeriniz adına oldukça riskli! Eurovision'da başarı kazanmanın, doğrudan şarkının ya da şarkıcının performansı ile alakalı olduğunu düşünmüyorum. Böylesine kontrolünüz dışında gerçekleşen ve artık bir sahne gösterisi haline gelmiş olan bir organizasyonun içinde, özellikle Türkiye'de bu olayın amacından çok farklı bir biçimde konumlandırıldığı kanaatindeyim.

Dolayısıyla da kariyerlerinin hassas noktalarında olan sanatçılar için bazı durumlarda, götürülerinin çok daha ağır ve çok daha acımasız olabileceğine inanıyorum. Bu açıdan çok dikkatli yaklaşılması gereken bir organizasyon. Açıkçası ben Eurovision'a seyirci kalmayı tercih ediyorum. Can Bonomo konusunda da, kimin fikriyse, kimin aklına gel diyse, ellerine sağlık. Çok doğru bir teklif ve çok parlak bir proje olmuş.

İkiniz birlikte nasıl vakit geçirirsiniz, neler yapmaktan hoşlanırsınız?

Ö.G: Sanırım bir süredir ortak zevkimiz, çalışmak oldu. Birlikte, aynı odanın içerisinde, aramızda hiç konuşmadan farklı konulara yoğunlaşarak çalışmak bize büyük keyif veriyor. Genelde 09.00-18.00 çalışmadığımız için gece yaşıyoruz. O sessizlik ve sakinliğin içinde çok daha rahat çalışıyoruz. Böylesi bir uyumu yakalayabilmek kolay değil. Ayrıca birlikte tenis oynuyoruz. Aslında içinde rekabet olduğu için benim çok fazla keyif aldığım bir spor dalı değil – zaten ciddi kavgalar oluyor aramızda (gülüşmeler)... En sonunda hakem gözetiminde oynamaya karar verdik. Onun dışında, sinemaya gidiyoruz. Artık zaman buldukça, Ferhat da basın gösterimlerine gelmeye başladı, onu da "sabahçı" yaptık. Çok da memnunum benimle geldiği için, aksi takdirde hafta sonları sinema programı yapıldığında, ben bütün filmleri izlemiş oluyordum.

Birbirinizin en beğendiğiniz ve en tahammül edemediğiniz yönleriniz neler?

F.G: Öncelikle Ömür'ün işini çok seviyorum. Sinema çok keyif aldığım bir sanat; hem izlemek, hem de sinema dünyasındaki insanlarla tanışıp sohbet etmek bana büyük zevk verir. Onu çalışırken izlemek çok hoşuma gidiyor. Hayata bağlılığını, deli-doluluğunu, bir işe dört

elle sarılırken onu saran şevki, hedefine varıncaya kadar ki uğraşısını çok seviyorum. Hayattan keyif almasını bilen, seven biri ve benim için tabii ki çok büyük önemi olan hayvan sevgisi (bazen dozunu kaçırsa bile) beni çok etkiliyor. Çocukluğumdan beri sahip olduğum hayvan sevgisini bana yeniden aşıladı diyebilirim. Sevmediğim yönü olarak da, inatçılığı diyebilirim. Bazen kafasına koyduğu bir şeyi, mantıklı olsun ya da olmasın yapar. Onu ne kadar ikna etmeye çalışırsam çalışayım asla işe yaramaz.

Ö.G: Ferhat'ın çok sevdiğim iki özelliği var. Birincisi işine olan saygısı; şu son beş yılda ondan bu konuda çok şey öğrendim. İş yapış şeklim bile değişti diyebilirim. Müthiş bir disipline sahip, belki de doktor olduğu için... Yaptığı işi çok ciddiye alır ve en iyisini yapana kadar da başka hiçbir şeyle ilgilenmez. Sanırım başarısını buna borçlu. İkincisi de hayvan sevgisi. Hayvan sevmeyen biriyle, bırakın birlikte olmayı, yan yana kalabileceğimi bile düşünmüyorum. Sevmediğim özelliğine gelince (aslında o söylemese, ben "inadı" diyecektim) kavga ettiğimizde ya da darıldığımızda, asla gelip barışmaya yanaşmaması. Tuhaf bir şekilde çok sabırlı – bende olmayan bir özellik – ve tahammül ediyor. Bu yüzden de barışma için ilk adımı atan hep ben oluyorum, çünkü çok sıkılıyorum küs kalmaktan. Sonuçta nasılsa barışacak sak, beklemenin ne gereği var? Hayat bu tür oyunlar için fazlasıyla kısa.

Böylesine ünlü bir çiftin hayatı sürekli mercek altındadır. Özel hayatınızı "özel" kılmak için ne gibi önlemler alıyorsunuz?

Ö.G: Açıkça söyleyebilirim ki, bunaldığım ya da şikâyetçi olduğum tek bir an bile olmadı çünkü vereceğiniz cevaplar aslında her şeyi yönlendiriyor. İstemediğiniz bir noktaya gelmek istemezseniz, zaten gelmezsiniz. Karşılıklı bir etkileşim bu. O açıdan magazin ya da paparazzilerin zararlı ya da korkunç olduklarını düşünmüyorum. Onlar olmasaydı zaten hiçbirimiz var olmazdık. Hatta hayatımdaki bazı mesajları verme yolunda bana çok yardımcı olduklarını söyleyebilirim.

F.G: Tabii ki magazin dünyası bizim için bir parçası, ama Ömür kadar rahat olamıyorum bu konuda, neticede o da bir gazeteci. Ben daha çok kasiyorum, geriliyorum, ancak mümkün olduğu kadar kontrollü hareket etmeye çalışıyorum. Aslında genel olarak çok fazla gizlimiz saklımız olmadığı için, bu konudaki şanslı çiftlerden bir tanesiyiz, diyebilirim. ■

MESLEKLER
İNSANLARIN
KARAKTERLERİNİ
BELİRLİYEN ANA
UNSURLARDIR. BELLİ
BİR YAŞTAN SONRA
CERRAHLIK VE MÜZİĞİ
BİRARADA YÜRÜTMEK
BEKLENTİ VE RİTMİNİZİ
DEĞİŞTİRİYOR.
MECBUREN BİR TERCİH
YAPMAK ZORUNDA
KALİYORSUNUZ,
BENDE İSE
MESLEKLERDEN BİRİ
BENİ TERCİH ETTİ.

Sıcak dekorasyonu,
lezzetli mi lezzetli yemekleri ile
Coquina by hande sizleri
hoşça vakit geçirmeye bekliyor!

- Grup misafirleri için 12 ve 16 kişilik masalarda size özel hazırlanan menüler
- Çocuklara özel kukla tiyatrosu, oyun mutfağı gibi oyun alanlarının yanı sıra eğlenceli workshoplar
- Kişiyeye özel doğumgünleri ve catering servisi ayrıca haftaiçi çocuk doğumgünleri **%30 indirimli**
- Kahvaltı keyfi (cumartesi ve pazar günleri), açkübüfe limitsiz çay ve filtre kahve dahil **yalnızca 39TL**

www.coquinabyhande.com

İstanbul Cad. Begonya Sok. Gök mahal Çarşısı Göktürk-Eyüp
212 **322 6705-06** (Pazartesi günleri kapalıyız)

GEZI
Tilda LEVI

Maya
Medeniyeti'nin
Kalbi **GUATEMALA CITY**

Tur operatörleri, Guatemala'nın başkenti Guatemala City'nin, La Aurora Uluslararası Havaalanı çıkışındaki kalabalığa, "Antigua'ya dolmuş, Antigua'ya dolmuş var..." diye yüksek sesle bağırarak müşteri bulmaya çalışırlar. La Aurora Havaalanı, gelen yolcular için çoğu kez mecburi iniş yaptıkları bir transit kapısıdır. Kimi ziyaretçilerin Guatemala City hakkında pek bilgisi yoktur; kimi ise yanlış bilgilendirilmiştir. Oysaki yılın dört mevsimi ilkbaharın yaşandığı bu canlı ve yeşil şehir, eski ile yeninin harmanlandığı, başta Mayalar olmak üzere çeşitli medeniyetlerin izleri görülen, gökkuşağının tüm renklerini size yaşatan Orta Amerika'nın en büyük kentidir.

Guatemala City bir tezatlar şehri. Maya Medeniyeti'ne dayanan geçmiş arkeolojik buluntular, sanat galerileri, müze ve tiyatro gibi geniş bir yelpazede kendini gösteriyor. Kent yeni ile eskiyi birleştirirken, Latin canlılığını yaşıyor. Bir yanda 7 yıldız kalitesindeki zengin oteller bölgesi, diğer yanda dikenli tellerle çevrili sefalet içinde teneke mahalleleri... Bu ani değişim insanı sarsıcı bir etki bırakıyor. Can güvenliği mal güvenliğinin önünde geliyor. Şehirde her köşe başında tüfekli güvenlikçileri görmek günlük yaşamın olağan bir parçası. Otele vardığımız ilk gün rehberin öncelikli uyarısı, hava karardıktan sonra sokağa çıkmamızın doğru olmayacağıydı.

Yarı tropik bir ülke olan Guatemala'da dört mevsim adeta ilkbahar. Yaz ve kış tanımı yok. Mayıs ve ekim ayları yağışlı; en sıcak ay ise nisan. Yağışlardan ötürü de çok zengin bir bitki örtüsü mevcut. Her yer ağaç, her yer yeşil. Havanın genelde çok sıcak

olmayışının nedeni ise rüzgârlar. Okullar kasım ayında tatile giriyor; ocak ayında ise açılıyor. Tesadüf eseri şehirde ziyaret ettiğimiz bir kilise hayli kalabalıktı. Neşeli bir olay yaşandığını hemen anladık. Çevremizdekilere ne olup bittiğini sordüğümüzde, mezun olan gençlerin aileleriyle birlikte ayine katılma adetleri olduğunu öğrendik. Halkın büyük çoğunluğu Katolik olan Guatemalılar için gelenekler çok önemli. Gençlerin her biri çıkışta aileleriyle poz poz resimler çekti. Aynı gece, kaldığımız otelin lobisinde otururken uzun elbiseli genç kızlarla, koyu takım elbiseli genç erkekleri balo salonuna doğru giderken izledik. Demek mezuniyet kutlamaları kilisede ailelerle başlayıp gece eğlencesiyle devam ediyordu. Tabii bizler için kasım ayında okulların yaz tatiline girdiğini kavramak çok kolay olmadı.

Düzeni sağlamak için şehir, 22 bölgeye bölünmüş. Örneğin; birinci bölge sadece tarihî binalara ayrılmış. Şehirde bulunan iki sinagogu, birbirinden hayli uzak bölgelerde oldukları için çok istememe rağmen ziyaret edemedim.

ESKİ BAŞKENT: ANTİGUA

La Antigua Guatemala veya halkın arasında sadece Antigua, eski bir İspanyol sömürgesi olan Guatemala'nın başkentiydi. 1773'teki şiddetli depremler sonrası, yaşayanlar tarafından terk edildi ve yeni başkent Guatemala City daha uzak bir bölgede kuruldu. Antigua, zaman içerisinde UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'ne alındı. Şehre giderken 15. yüzyıldan kalma Cackchigueles'in başkenti Iximche'den de geçtik.

Antigua, barok mimarisıyla ünlü. Şehrin taşlı cadde ve sokaklarında dolaşırken birçok eski kilise ve manastır gördük. Hatta kiliselerin birinde düğün töreni izledik. Grubumuzdan birkaç kişi gelin ve

damatla fotoğraf bile çektirdiler. Rehberimizin çantalarımıza özellikle dikkat etmemizi hatırlatmasıyla yolumuza devam ettik. İlk günkü gibi pırıl pırıl binaların yanı sıra çok harap vaziyette olanlara da rastladık. Guatemala'daki İspanyol Enstitüsü, kötü durumda olan binaların restorasyonu için elinden geleni yapıyor.

Dünyanın en iyi kahvesi Antigua'da. Bütün gün yürüdükten sonra Maya müziği eşliğinde bir kahve molası vermek her şeye değer.

Antigua'da dolaşırken günümüzden 300 yıl öncesinde olduğunuz hissine kapılabilirsiniz. Her halükârda, bu yöre huzurun ve renklerin deneyimlendiği bir güzellik olarak akıllarda yer ediyor.

Günümüzde Antigua Guatemala, farklı uluslardan insanların bir araya

gelerek yeni iş dalları oluşturdukları bir kent haline gelmiş. Burada, Avrupalı tarzda kafe, spa gibi mekânların yanı sıra Thai ve Japon mutfağına da rastlanabiliyor. Bu çeşitliliğin nedeni sadece turistlere daha iyi hizmet sunmak için değil; aynı zamanda Antigua'ya çalışmak için gelenlerin kültürlerini beraberinde taşımak istemesinden de kaynaklanıyor.

11.11.11'DE NEREDEYDİNİZ?

Pek çok kişinin düğünlerini, doğacak bebeklerini ve daha birçok benzeri vesileyi, yaşantımızda bir kez göreceğimiz özel bir tarih olan 11.11.11'e denk düşürmeye çalıştıklarını duymuşsunuzdur.

Bizler, tesadüf eseri tatilde olduğumuz 11 Kasım 2011'de, Guatemala

Afiñan; San Pedro, Toliman ve Afiñan volkanlarının ortasında bir krater gölü

City'den 144 km. uzakta Atitlan Gölü üzerinde iptidai bir tekneyle karşı kıyıdaki Santa Catarina Palopo köyüne gidiyorduk. Atitlan; San Pedro, Toliman ve Atitlan volkanlarının ortasında bir krater gölü. Gölün çevresinde ise 12 adet köy yer alıyor. Tek ulaşım aracı, tekneler. Santa Catarina'ya vardığımızda bir çocuk ordusu anında etrafımızı sardı. Kimi bir şeyler satmak, kimi ise para istiyordu. Gene rehberin uyarısı ile karşılaştık: "Birazdan kahve isteyeceğinizi biliyorum. Ama sakın bir şey yemeyin, içmeyin. Zira kullandıkları sudan emin değiliz."

Önce köyün tepesindeki kilise gezilecekti. Öğle güneşinde yokuşu çıkmayı göze alamayanlarımız 'coco taxi' denilen, bisikletle motosiklet arası, arkada iki kişinin önde ise sürücünün oturduğu, yanları açık araçlara bindik.

MAYA UYGARLIĞI'NIN NASIL YOK OLDUĞU GÜNÜMÜZE KADAR ANLAŞILMADI. ANCAK ZANNEDİLDİĞİNİN AKSİNE MAYALAR YOK OLMADILAR. HELEN GUATEMALA NÜFUSUNUN % 55'İNİ OLUŞTURMAKTALAR. KİMİ OKULLARDA HELEN MAYA DİLLERİNDE EĞİTİM VERİLMEKTE.

Tilda Levi,
Tikal şəhərində

Maya Uygarlığı'na ait
Tikal şehrinde bir piramit

Şehirdekiler daha düzgün idilerse de, bu kez bindiklerimiz köhne, her tümsekte bir vidasının koştığı duygusunu veren, ayaklarımızı gerçekten yerden kesen bir üç tekerlekliydi. Yokuşun bitiminde bu ilginç 'araçtan' indiğimizde etrafıma bakındım. Herkes, elde dokunmuş kumaşlardan rengârenk yerli kıyafetleri giyiyordu. Kadınların giysisi üç parçadan oluşuyordu. Bir köşede çömlek satan kadın yerde bağdaş kurmuş, alıcılardan ziyade çocuklarıyla ilgileniyordu. Her şey çok renkliydi ama aynı oranda da pis. Nihayet bembeyaz boyalı kilisenin önünde toplandık; sessizce açık kapıdan içeri girdik. Rehberden edindiğimiz bilgiye göre Mayalar'ın kutsal bir günüydü. Genç, ihtiyar, küçük çocuklar yerel kıyafetleriyle kimi ayakta, kimi diz çökmüş ibadet ediyordu.

Çiçeklerle bezenmiş olmasına rağmen gösterişten çok uzak bu kilise, içerisindeki geleneksel öğeleriyle, klasik kiliselerden oldukça farklıydı. Tavandan sarkan bir metre eninde danteller mekânı bir boydan bir boya kaplamıştı. Dantellere belli aralıklarla uçurtmalar asılıydı. Etrafta ikona yoktu. Onların yerine, oturma sıralarının iki yanında geç-

den yapılmış bebekler duruyordu. Maya inancına göre uçurtmalar Gök Tanrı'yı simgeliyordu.

Günümüzde Mayalar'ın atalarının çocukları, kiliselerde ibadet ediyorlar. İspanyollar Mayaların ülkelerini ele geçirdiklerinde, bir misyonları da halka Hıristiyanlık dinini kabul ettirmektir. Bunun kolay olmadığını fark ettiklerinde ortak bir simge aramışlar ve Mayalar'da da haçı andıran bir işareti fark etmişler. Böylece Mayalar'ı kilisede dua etmeye ikna etmişler, ama geleneklerini devam ettirmelerine engel olmamışlar.

Oradan çıktıktan sonra, sahile inmek için yokuş aşağı yürümeye başladık. Köyün yolu sağlı sollu tezgâhlarla doluydu. Tahta heykeller, rengârenk örtüler, kemerler, çantalar... Hepsi el işi, hepsi renk cümbüşü. Pazarlık ise kıran kırana. Envai çeşit meyve suları paslı sıcakaktan pis bardaklara dolduruluyor, satışa sunuluyordu. Görüntü müthiş folklorikti. Kaldırım taşlı, bozuk yollardan tek tek eski model arabalar geçiyordu. Çağımızın teknolojik gelişmelerine ve tüm ekonomik zorluklarına rağmen, geçiminin çoğunu turistlerden sağlayan yerli halk, özünü ve köyün özgünlüğünü korumayı başarmış.

Antigua'nın girişi

Ziyaret ettiğimiz ikinci köy, Santiago Atitlan'dı. Her iki köyde de insana huzur veren yoğun bir temiz hava vardı. Santiago Atitlan'da da kıyıya yaklaştığımızı gören yerliler tarafından karşılandık. Çoğu 8-12 yaş arası kız çocuklarıydı. Büyükler yol boyunca muhtelif kumaşları hem tezgâhta dokuyor, hem de satmaya çalışıyorlardı. Diğer köyün aksine burada, bir dinginlik hissi, insanda 'birkaç gün burada kalsam' isteği uyanıyordu. Köyün ortasındaki mermer fiskiye'nin verdiği serinlik, sıcak güneşten sonra adeta sığınacak bir vaha gibi imdadımıza yetişti. Nihayet, güneş batmak üzereyken elimiz kolumuz eşe dosta verilecek hatıra eşyalarıyla dolu, bambaşka bir dünyayı arkamızda bırakarak bizi bekleyen tekneye bindik.

YILBAŞI ÖNCESİ

Ertesi gün, 12 Kasım akşamı, günübirlik gittiğimiz turdan Guatemala City'deki otelimize geri dönüyorduk. Gece olmuş, halk sokaklara dökülmüştü. Yollar o denli kalabalıktı ki, otobüs şoförü daha fazla ilerleyemediği için bizi caddenin ortasında indirdi; kestirme yoldan birbirimize ve çantalarımıza kenetlenmiş halde otele vardık. Erken bir Yılbaşı kutlaması olan etkinlikleri oradan izledik. Meydandaki dev Noel ağacının aydınlanmasıyla inanılmaz bir havai fişek gösterisi başladı. Eğlenceler geç saate kadar sürdü. Tanık olduğumuz kalabalığın sefaletine bakılırsa, uygu-

lan program bir göz boyamadan öte değildi.

GUATEMALA CITY

- Deniz seviyesinden 2,500 m. yükseklikte bulunan Guatemala City'de Büyük Katedrali ziyaret ettik. Nedeni hakkında kimse bir bilgi veremedi ama burayı anlatırken, içinde Yahudi ögesi taşıyan tek dinî mekân diye açıkladılar. Gerçekten de Katedralin bir duvarına yaslı büyük bir dolabin üç kapısında Menora, On Emir ve Davut'un Yıldızı resmedilmişti.
- Gezimiz sırasında caddelerde veya ara sokaklarda dolaşırken, en sık duyduğumuz, küçük satıcı çocukların, "Good price, Mr." cümlesi oldu.
- Doğanın verdiği nimetlerden yararlanmasını iyi bilen Guatemala halkı en çok puro ve kokainden para kazanıyor.
- Avrupa'ya göre dünyanın öbür ucunda yaşayan, her işlerini Allah'a bırakmış bir yavaşlılıkta hareket eden bu insanlar, sigara yasağını uygulamaya yeni başlamışlar. Ancak olayı henüz tam oturtamamışlar. Bahçede sigara içtiğinizde hemen yanınızda bir yetkili beliriyor; kibar bir dille bahçenin öbür ucunu gösteriyor...

MAYALAR

Yazının başında anlatmam gereken en önemli bölümü sona sakladım. Binlerce yıl Meksika'nın güneydoğusunda Guatemala'ya kadar uzanan bölgede varlıklarını sürdüren Mayalar, Kristof Kolomb öncesi Amerika uygarlıklarına ait. Guatemala City de, Maya Uygarlığı'nın kalbi.

Maya Uygarlığı'nın nasıl yok olduğu günümüze kadar anlaşılmadı. Ancak zannedildiğinin aksine Mayalar yok olmadılar. Halen Guatemala nüfusunun % 55'ini oluşturmaktalar. Kimi okullarda bugün Maya dillerinde eğitim verilmekte.

'Eski Mayalar' astronomi, matematik, mimari ve sanat gibi birçok alanda eserler bıraktılar. Mayaların Tikal şehri, UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi'nde yer alıyor.

Maya Uygarlığı'nın en ilgi çekici anıtları yemyeşil çimenlerin arasında heybetli bir görüntü oluşturan saray kalıntıları ve piramitler. Chichén Itzá'daki, Kukulkán Piramidi'nin her cephesinde 91 basamak yer alıyor. Bu sayıyı 4'le çarptığımızda 364'e erişilir; tepedeki düzlük de eklenince bir yıldaki gün sayısı bulunur.

İnsan o dönemlerde bunların nasıl hesaplanıp inşa edildiğine şaşırmandan edemiyor. ■

HASTA LA VISTA. *

* Görüşmek üzere

Düşlerinizdeki Yolculuk...

★★★★★

A-Rosa Silva ile Ren Nehri

Basel-Strazburg(1)-Mainz-Koblenz-Köln-Antwerp
Gent-Rotterdam-Amsterdam(1)

1999 Euro'dan
itibaren (4758 TL)

12-21 Temmuz 2012

9 GECE
10 GÜN

★★★★★

MSC Orchestra ile Akdeniz & Ege

İstanbul-Messina(Sicilya)-Valletta(Malta)
Cenova-Roma(Civitavecchia)-Girit
Atina-İstanbul(1)

899 Euro'dan
itibaren (2140 TL)

29 Ekim - 09 Kasım 2012

11 GECE
12 GÜN

★★★★★

Costa Atlantica ile Yunan Adaları

İzmir-Mykonos-Santorini-Rodos
Girit-Kos-Samos-İzmir
Balkanlu kabinler

899 Euro'dan
itibaren (2140 TL)

02/09/16/23/30 Temmuz
06/13/20/27 Ağustos
03 Eylül 2012

7 GECE
8 GÜN

★★★★★

Lüftner Royal ile Tuna Nehri

Budapeşte(1)-Bratislava-Viyana-Dürnstein-Melk
Linz-Cesky Krumlov-Salzburg-Passau(1)-Münih(1)
Balkanlu kabin

2049 Euro'dan
itibaren (4877 TL)

06-14 Haziran 2012

8 GECE
9 GÜN

★★★★★

Costa Serena ile Akdeniz

Roma(Civitavecchia)-Palermo(Sicilya)-Palma de Mallorca
Valensiya-Marsilya-Savona-Roma(Civitavecchia)
Sadece kabin

419 Euro'dan
itibaren (997 TL)

23/30 Nisan & 07/14/21/28 Mayıs
17/24 Eylül & 01/08/15/22/29 Ekim
5/12 Kasım 2012

7 GECE
8 GÜN

★★★★★

Seabourn Odyssey ile Karadeniz

İstanbul-Nessebur-Constanta-Odessa
Yalta-Sinop-İstanbul

2799 Euro'dan
itibaren (6662 TL)

02 Haziran - 01 Eylül 2012

7 GECE
8 GÜN

★★★★★

Amalyra ile Main & Ren & Mosel Nehirleri

Nürnberg-Bamberg-Schweinfurt-Kitzingen-Würzburg-
Wertheim-Miltenberg-Mainz-Heldelberg-Rudeshelm-
Koblenz-Cochem-Zell-Trier-Remich-Lüksemburg-Paris(2)

2429 Euro'dan
itibaren (5781 TL)

18-27 Temmuz 2012

9 GECE
10 GÜN

★★★★

ms Tolstoy ile Volga Nehri (Şeker Bayramı)

St. Petersburg(2)-Mandrogny-Kizhy
Goritsy-Uglich-Moskova(2)

1699 Euro'dan
itibaren (4044 TL)

17 Ağustos - 26 Ağustos 2012

9 GECE
10 GÜN

düşlemekte
kalmayın!

Şalom Dergisi'nin bu ilanı ile gelen konuklarımıza özel indirimler yapılacaktır.

*Belirtilen fiyatlar Türk Lirası karşılığı 1 Euro: 2,38 TL kuru baz alınarak hesaplanmıştır. Fiyatlar günlük kur hareketlerine göre değişiklik gösterebilir. Belirtilen paket programlarında fiyatlar çift kişilik kabinlerde kişi başı olup, belirtilen bölgelerdeki gemi ve otel konaklamaları, uçaklar, transferler, iptal sigortası ve tütün vergileri dahildir. *Bilgi ve rezervasyon için acentamızı arayabilir, farklı programlarımız için www.ctc.com.tr adresimizi ziyaret edebilirsiniz.

Cemil Topuzlu Caddesi, Hasan Ali Yücel Sokak,
As Apartmanı, No:1 Daire:2 Çiftelievler / İSTANBUL
Telefon: 0216 385 44 14 • Faks: 0216 385 56 69

info@ctc.com.tr • www.ctc.com.tr

Kardeşlikten umudu yitirmeyenlerin evrensel dili

ESPERANTO 125 YAŞINDA

Ortak bir dil, iletişim ve dostluk köprüsünün olmazsa olmaz ayağıdır. Bunu fark eden Polonyalı *Dr. Lazarus Ludwlg Zamenhof*, ülkesinde farklı diller konuşan etnik gruplar arasındaki yabancılaşmayı önlemek amacıyla Esperanto'yu yarattı, hem de tam 125 yıl önce... Bu vesileyle Türkiye'de bu dilin öncülerinden biri olan Üsküdar Amerikan Lisesi Kimya Öğretmeni Murat Özdizdar ve okulun Esperanto Kulübü üyesi üç öğrenciyle sıcak bir sohbet gerçekleştirdik.

GÜNÜMÜZDE ESPERANTO

Bazılarımıza; "İngilizce varken ne gerek var" dedirtse de, Esperanto bugün milyonlarca insan tarafından konuşuluyor. Dünyanın çeşitli ülkelerinde her yıl konuyla ilgili kongreler düzenleniyor. Hatta bazı aileler ana dili olarak çocuklarına Esperanto öğretiyorlar; dünya ekonomisinin ünlü isimlerinden George Soros bunlardan biri mesela... Esperanto uluslararası bir dil, köklerini daha çok Avrupa ve Slav dillerinden almış. Basit gramer, yazma ve okuma kurallarıyla diğer dünya dillerine göre öğrenilmesi çok daha kolay ve hızlı.

Günümüzde bu dil, konuşanları arasında bir iletişim aracı olmaktan çok, bir dostluk ve dayanışma sebebi haline geldi. Belki Zamenhof'un hayal ettiğinin de ötesinde Esperantistler, Esperanto'nun çevresinde bir aidiyet ve kardeşlik halkası oluşturdular.

Dr. Lazarus Ludwlg Zamenhof

Bu insanlar, hangi ülkede olurlarsa olsunlar aynı dünya görüşüne sahip bir topluluğun üyeleri olarak her konuda birbirlerine yardımcı oluyorlar. Bu lisanın yoluna baş koyan Esperanto öğretmenleri ise potansiyel olan her ülkede kurslar düzenliyor ve dilin yaygınlaşması için çaba harcıyorlar. İnternet de, Esperanto eğitimi için geniş kaynaklar sunan bir alan. Ayrıca bu dilde yayınlanan birçok dergi ve kitap da var.

Üsküdar Amerikan Lisesi Türkiye’de Esperanto kulübüne sahip tek okul. Bu kulüp 7 yıl kadar önce kimya öğretmeni *Murat Özdizdar*’ın gayretleri ve okulun desteğiyle açıldı. Dili öğrenen üç öğrenci; *Semih Alalu*, *Ezgi Tekdemir* ve *Bulut Cenk Çakmak*, Esperanto ile ilgili düşüncelerini bizimle paylaştı. İlk sözü Esperanto’yu çok iyi konuşan son sınıf öğrencisi *Semih Alalu*’ya verdik.

“Murat Hoca olmasa bu dilden hiç haberim olmayacaktı. Okulda kulüp tanıtım gününde etrafıma bakınırken Esperanto’nun afişini gördüm. Afişte klasik birçok dilin tanıtımının yapıldığı gibi bir dünya haritası ve o dilin konuşulduğu ülkelerin adları vardı. Bazı kelimelerin benzerliği yüzünden uzaktan ilk önce İspanyolca kulübü sandım ama sonradan dünya genelinde geçerli, uluslararası bir dil olan Esperanto olduğunu öğrendim ve neden adını daha önce duymadığımı şaşırđım. Kulübe girmeye karar verdim.”

İşin içine girdikçe neler hissettin?

İçine girdikçe sadece standart iletişimin yanı sıra biraz da barışı ve birlikteliği destekleyen bir dil olduğunu fark ettim. Zaten Zamenhof’un isteği de Esperanto’yu tamamen barış amaçlı, ırklar arasındaki anlaşmazlıkları, kavgaları gidermek için kullanmaktı. O yüzden genellikle Esperantistlerin barışçı ve iyi niyetli olduklarını düşünüyorum. Zaman içinde bu insanları da tanıyarak dili de geliştirmiş oldum.

Bize bu dilin yaratıcısı Zamenhof hakkında bilgi verir misin, neden böyle bir dil yaratma ihtiyacı hissetti?

Dr. Ludwig Zamenhof Rusya Çarlığı zamanında Polonya’da doğan ve yaşayan bir Yahudi. Babası diller konusunda uzman bir profesör olduğu için konuştuğu lisanlar arasında İbrani, Fransızca, Latince, Yidiş ve eski Yunanca da vardı. Bu yüzden dillerin işleyişine çok hâkimdi. Evrensel bir dil yaratmak istemesinin sebebi, o

Semih Alalu, Ezgi Tekdemir, Bulut Cenk Çakmak ve öğretmenleri Murat Özdizdar

dönemde ülkesinde yaşayan ama farklı diller konuşan Yahudi, Polonyalı ve Ruslar arasındaki iletişimsizlik ve önyargıyı fark etmesiydi. Zamenhof cemaatler arasındaki bu düşmanlığı kırmak için ortak bir dilin faydalı olabileceğini düşündü. Bunun üzerine başta Latince olmak üzere bildiği diğer dillerden kelime kökleri ve bazı sistemler alarak bir lisan geliştirdi.

Baba Markus Zamenhof, oğlunun bu yeni dil çalışmalarını desteklemediği gibi bu konuda bir kariyer geliştirmesini de hiçbir zaman istemedi. Hatta daha da ileri giderek, oğlunun Moskova’da tıp eğitimi gördüğü dönemde onun yazdığı

bütün Esperanto sözlük ve metinleri yaktı. Sonradan Zamenhof’a bilgileri nasıl tekrar topladığı sorulduğunda, verdiği yanıtlardan onun bu dili zaten çoktan kullanmaya başladığı, başkalarına öğrettiği ve onlarla mektuplaştığı anlaşıldı. O yüzden yeniden bir sözlük yapması çok kısa sürdü.

Biraz da Esperanto’nun dil özelliklerinden söz edelim...

Esperanto sözcük yaratmaktan yana bir dil değil. Bir kelimeye çeşitli takılar eklenerek farklı sözcükler elde ediliyor. Büyük bir kesim sözcüklere ek getirerek yeni kelimeler bulunmasını destekliyor, çünkü Esperanto’yu çekici kılan kolaylığı ve sadeliği.

Esperanto’nun bazı kuralları Zamenhof’un Türkçe ya da bir Balkan dilini bildiğine işaret eder. Mesela ek getirme sistemi Türkçeye çok yakındır. Türkçe dışındaki dillerde yapım ekini fazla görmeyiz. Cümle kurmanın bir kuralı yoktur, her şekilde kurulabilir yeter ki, cümle içinde birine atfedilen sıfat başkası için kullanılsın. O yüzden sıfatlar genelde isimden önce geliyor. Mesela Esperanto konuşurken ben

Türkçedeki kelimelendirme sistemi ile konuşuyorum ama bir Hollandalı başka türlü konuşabilir, o da yanlış olmaz. J’nin Y okunması dışında Esperanto yazıldığı gibi okunur. Türkçe alfabede olduğu gibi Q, W, X harfleri, yoktur.

BULUT CENK ÇAKMAK

(9. Sınıf)

“Bu ilk senem. Lisan öğrenmeye merakım var. Sonuçta Esperanto da ayrı bir dil. Önceden İspanyolca bildiğim ve Latın dillerini andırdığı için Esperanto öğrenmenin eğlenceli olacağını düşündüm. Dünyayı gezmek herkes gibi benim de hayalim; Esperanto’nun buna vesile olabileceğini düşündüm. Kulüp bu açılardan bana cazip geldi.”

Belki biraz önyargılı bir görüş olacak ama Esperanto bana sanki çok estetik bir dil değilmiş gibi geldi; bu bağlamda dilin bir edebiyatı oluştu mu acaba?

Edebi eserler üretilmeye ilk önce çevirilerle başlandı. Zamenhof, bir dil var olacağına onun kültürü ve edebiyatı olmalıdır diye düşünerek başta Tevrat ve İncil olmak üzere Shakespeare, Dickens, Goethe gibi yazarların önemli saydığı bazı eserlerini tercüme etti. Ama o, hiçbir zaman milli bir kültür veya dil amaçlamadı çünkü öylesi amacın tarafsızlığına gölge düşürürdü. Günümüzde çeviriden öte doğrudan Esperanto yazılan kitaplar var. Şiirler oldukça yaygın. Bana göre Esperanto edebiyat ve sanat yapmaya, özellikle kelime oyunlarına çok müsait olduğu için, yeterli bir dil. Tamamen kültürler arası barışa odaklanmış bir yapı, bu bayrağında da çok belirgin.

Bir dilin bayrağı olabileceğini hiç bilmezdim...

Tasarımı çok güzel olmasa da Esperanto'nun bir bayrağı var; tamamen yeşil bir bayrak, sol üst köşesinde beyaz bir kare, o karenin içinde de beş köşeli yeşil bir yıldız var. Bu konudaki detayları (Esperanto uzmanı) Theresa buraya geldiğinde teker teker anlatmıştı. Yeşil umudu simgeliyor, Esperanto da Esperanto dilinde umut eden kişi anlamına geliyor (İsto bir işi profesyonelce yapan, anto ise anlık yapana getirilen ekler). Yıldızın beş köşesi beş kıtayı temsil ediyor. Zamenhof bununla evrenselliğe işaret etmiş. Ayrıca diğer yapma dillerle karşılaştırınca Esperanto, başka yabancı dil bilenler tarafından en kolay anlaşılabilir lisan. Beni de bu dile çeken bu özelliğiydi.

Sırbistan gezinizden de biraz söz eder misin?

Murat hoca ve arkadaşı Bayan Theresa, Esperanto'yu Macaristan'da on günde öğrenmişler. Theresa her yıl okulumuza gelip buradaki yeni Esperanto öğrencilerine bir nevi huzlandırılmış bir kurs verir. Geçen yıl Theresa gelmedi, onun yerine beni ve yine bir Esperanto öğrencisi olan Tolga'yı Sırbistan'a davet ederek kendisinin verdiği Esperanto öğretme derslerine katılmamızı teklif etti. Biz de kabul ede-

rek şubat ayında Sırbistan'a gittik. Orada Esperanto öğretmenin pratik yollarını öğrendik. Aynı yıl bu kez daha kalabalık bir grup halinde tekrar Sırbistan'a giderek Theresa'nın derslerine katıldık. Avrupa dillerinden birini zaten konuşuyorsanız Esperanto için büyük bir avantajınız var demektir. Tamamen internet üzerinden olduğu gibi, kitap ve öğretmen yardımıyla da öğrenilebilir. Ben daha çok kitap okuyarak ilerledim. İnternet'te bulunan sözlükler çok işe yarıyor. Okulumuzun Esperanto kulübündeki en büyük handikap, her sene yeni baştan başlaması; benim dördüncü senem olduğu için artık pek derslere girmiyorum, arada sırada Murat hoca olmadığı zaman ona asistanlık yapıyorum.

Esperanto'nu ilerletmek için başka neler yapıyorsunuz?

Örnek bir Esperanto konuşması olmadığı için, istediği kadar akıcı olsun, iki kişinin konuşması asla birbirine benzemez. Bir şeyi ifade etmenin ondan fazla yolu vardır, cümle kurmanın kuralı yoktur, o yüzden oldukça yoruma açık bir dil ama genelde ve ister istemez insanlar ana dillerinin cümle yapılarından yola çıkıyorlar, özellikle bu eğilim benim gibi Türkçe konuşanlarda, yapıların benzerliği yüzünden daha da olağan. Bir de şive sorununuz var tabii ki, ama ideal bir şive olmadığı için pek yapacak bir şey yok. Esperanto'da harflerin okunuşları, vurgular bellidir, mesela vurgular hep sondan bir önceki hecededir. Burada yine, dil kurallarının benzerliği yüzünden Türkçe konuşanlar belli bir avantaja sahip.

Esperantist olmak nasıl bir duygu?

Dünyanın neresine giderse-niz gidin mutlaka Esperanto

konuşan birine rastlayabilirsiniz. Ayrıca Esperantistler adeta bir cemaat gibiler. Mesela biz Sırbistan'a Yunanistan ve Makedonya üzerinden trenle gitmiştik ve ülkede bir gece kaldık. Hostellerde yer ayırtmamıza rağmen o ülkelerde bulduğumuz

Esperantistler bizi bırakmayarak evlerinde ağırladılar. Bizi diğer Esperantistlerle tanıştırdılar.

SEMİH ALALU - Zamenhof'un isteği Esperanto'yu tamamen barış amaçlı, ırklar arasındaki anlaşmazlıkları, kavgaları gidermek için kullanmaktı. O yüzden genellikle esperantistlerin barışçı ve iyi niyetli olduklarını düşünüyorum.

Bu yakınlık ve güven tamamen Esperanto'nun ve Esperanto öğrenenlerin barışsever oldukları algısıyla ilgili. Gerçekten de bugüne kadar ben, kişilik olarak sevmediğim bir Esperantiste rastlamadım. Genelde bu insanlar çok da bilgili oluyorlar ve tahminimin aksine bu dille ilgilenen gençlerin sayısı yaşlılarınkinden daha fazla. Genç Esperantistler konferansları dünya çapında düzenleniyor, mesela geçen sene Küba'daydı, bu yıl Avrupa'da olacak.

KİMYA ÖĞRETMENİ ESPERANTO KULÜBÜ KURUCUSU

Murat Özdizdar Esperanto'nun Türkiye'deki en önemli temsilcilerinden biri; bu konuda gösterdiği çaba gerçekten takdire değer. Esperanto'yu herkese tavsiye ederken bu dil sayesinde elde ettiği kazanımları coşkuyla anlatıyor. "Bu sene Esperanto'nun yazılışının 125. yılı; bu dili bir kişi yazdı ama pek çok

insan konuşuyor, hatta dünyada iki milyon kişinin Esperanto konuştuğu söyleniyor. Yapılan birçok dil taslağı arasında ilk kez en çok tutanı Esperanto oldu.

Ben çok şanslıyım; Esperanto sayesinde hiç ulaşamayacağım, yaşamımın sıradan seyrinde hiç karşılaşamayacağım insanlarla tanıştım. 1988'de bir ay boyunca 27 dil bilen Tibor Sekelj'in kursuna katıldım. Son derece bilgili ve saygıdeğer bir insandı. Tibor şöyle derdi: "Hangi dili bilersen bil, ama bir ülkeyi gerçekten tanımak için Esperanto bilmen lazım." Çünkü o sayede bir Esperantistin evinde konaklıyorsunuz, onlarla vakit geçirip kültürlerini öğreniyorsunuz. Mesela ben Sırbistan'da Sırpça öğrendim çünkü orada bir yıl boyunca Esperantist bir arkadaşımın evinde kaldım. Aynı şekilde Macaristan'da da. 1984'den beri bu işin içindeyim ve hiç bilmeden, bir tesadüf eseri Esperanto öğrenmeye başladım. Hayatımın çoğu yurt dışında geçti, param da yoktu üstelik. Annem babam memurdu, imkânlarımız dardı. Esperanto önüme inanılmaz fırsatlar çıkardı, sayesinde dünyayı gezdim ve çok değerli dostluklar edindim. Benim gibi otuz bin kişi de gezip duruyor. Türkiye'de ise belki 100 kişiden bahsedebiliriz. Çok hoş bir hobi. Yeryüzünün neresine giderseniz gidin mutlaka Esperanto konuşan birini bulursunuz. O biri sizi mutlaka ağırlar, sizinle vakit geçirir. Biz de buraya gelenlere elimizden gelen yardımı yapmaya çalışıyoruz.

Esperanto öğrenmek isteyenlere 'www.lernu.net' adresini tavsiye ediyorum. Esperanto öğrenmek çok kolay ama kitap okuyayım diyorsanız vakit ayırıp çalışmanız lazım. Yüz binlerce kitap mevcut. Hala da yazılıyor. Macaristan'da sadece Esperanto kitaplarına tahsis edilmiş bir kütüphane var. Mesela İranlılar, Bosnalılar, Makedonlar antolojilerini Esperanto'ya çevirdiler, bizde ise böyle bir çalışma yok. Bu

yüzden ülkemize gelen yabancı Esperantistlere öğrencilerim için muhakkak kitap sipariş ederim.

Ülkemizde bir Esperanto derneği var mı?

Size bununla ilgili acıklı bir hikâye anlatayım. Türkiye'de bundan 60-70 yıl önce çeşitli illerde Esperanto dernekleri varmış. Ama hiç birinden bir belge ya da kayıt kalmadı. Hayrettin adında emekli albay bir dernek başkanımız vardı. Bu bey arkadaşlarını toplayarak bu derneği kurmuş. Evini senelerce Esperanto Derneği olarak kullandık. Kitapları konusunda oğluna defalarca tembih etmemize rağmen babası ölünce hepsini çöpe attı. Çok kıymetli yüz yıllık kitaplar vardı, Kuran'ın, İncil'in, Zebur'un Esperanto çevirileri, kendi yaptığı Türkçe Esperanto sözlük gibi... Sonradan dernek başkanı olan Enver Abi ölünce de aynı şeyler oldu, onun da kitapları gitti. İki sene de bir kongre yapardık, 100 kişi gelirdi. Dernek üyelerinin çoğu öldü, dernek de kalmadı. Türkiye'deki kongreleri ben düzenliyorum. Yurt dışından gelen herkesi karşılarız, yatması için yer ayarlarız. Üsküdar'da bir evim var, onu yabancı Esperantistler'in gelip kalması için boş tutuyorum. Yurt dışında yapılan konferanslar da çok faydalı oluyor, bu vesileyle öğrenciler 24 saat Esperanto pratik yapma fırsatı yakalıyorlar.

Türkiye'de her sene kongre düzenliyorsunuz?

Yapmaya çalışıyoruz. Ortadoğu projesi de şu şekilde başladı: Ürdünlü ve İsraili iki genç, ilk kez Ürdün'de organize ettiler. Gelecek yıl Mısır'da olacaktı, beceremeyince İznik'te düzenle-

EZGİ TEKDEMİR - 10. sınıf

"Murat hoca 9. sınıfta kimya öğretmenimdi. Her derse mutlaka 'saluton' (selam) diyerek girirdi. Bu bende Esperanto kulübüne karşı bir merak uyandırdı; böylece girmeye karar verdim. Orada şunu gördüm: Esperanto hiç kimsenin ana dili değil, yapay bir lisan olduğu için herkes sonradan öğrenmiş. Ayrıca sözcükleri Latince'den geldiği ve ben de Latin dillerine meraklı olduğum için çok ilginç geldi. İki ayda basit bir şekilde konuşmaya başladım. Bu ikinci senem. Bütün diller gibi Esperanto da emek istiyor."

dim. 24 ülkeden 40 kişi geldi. Çok başarılı bir kongre oldu. Sonra Tunus'ta yapacaklarını söylediler, olmadı, yine ben devreye girdim ve Eskişehir'de bir organizasyon yaptım. Bu sene de sen yap dediler, Ortadoğu ismine yakışır bir şekilde olsun diye Gaziantep, Mardin ve Urfa'da yapacağımız kongremizi. Başka diller de biliyorum ama Esperanto beni çok mutlu ediyor. Dünyanın dört bir yanından birçok dostum var. Bu kongrelerde bir araya gelip bol bol Esperanto konuşuyoruz, kültürel alışveriş yapıp, eğleniyoruz, hoşça vakit geçiriyoruz. ■

PSİKOLOJİ

Esin ACIMAN

insana ait
duygu
manzaraları

Sahnedekiler, Kulistekiler

"Gösteri devam etmeli."

Freddie Mercury (1946 – 1991)

"Ben artık oynamayacağım, siz mızıkçılık yapıyorsunuz!"

Çocukken, mızıkçalardan, oyunbozanlardan ve kaybetme olasılığımızın yüksek olduğu oyunlardan kaçabiliyorduk. Oysa büyüünce, kaçacak bir yerimizin olmadığını ve her şart ve durumda, oyuna devam etmemiz gerektiğini anlıyoruz. Gösteri devam etmeli çünkü!

Hepimizin bir sahnesi var. Hepimiz bir şeyleri oynuyoruz. Hepimizin, perde aralarında, soluklandığımız, kulisteki makyaj odasının bol ampullü aynasında gördüğümüz bir gerçek yüz var – kısa bir an, değerli, yalnız ve diürist bir an – ve sonra koridordan haberci çocuğun sesini duyuyoruz tekrar: "Perde açılıyor, hazırlanın." İçimizdeki – eğer varsa – hüüzün, ağır sahne makyajının pudraları altında, belli belirsizleşiyor ansızın, sahnemize çıkıyoruz ve gülümsüyoruz. Hatta güldürüyoruz. Devam eden gösterinin bir parçasıyız çünkü ve izleyicilerimiz var - ne alkışlardan vazgeçebiliyoruz, ne de sırtımızda bazen oldukça eğreti duran sahne kostümlerimizden sıyrılıp, başka, farklı ama çok daha 'biz' olan giysilerimize bürünebiliyoruz. Çalışma masamızın üstünde birikmiş ödenememiş faturalar, daha henüz on beşindeyken hayalini kurduğumuz motosikleti kırkına gelip de halen alamamış olduğumuzun gerçeği, migrenin oyduğu şakaklarımıza rağmen gitmemiz gereken cenaze, satışta 'tık yok' dedirten ekonomik kriz, asla bizim olamayacak karşı komşunun evli kızı/ oğlu, hiç hoşlanmamamıza rağmen evimize yemeğe çağırduğumuz – mecbur kaldığımız - o berbat çift, terfi olasılığına karşı, gıcık kaptığımız müdüre sabahları, ağzımız kulağımızda söylediğimiz "Günaydın,", bilgisayarın tuşlarında aradığımız – bir eksiği, bir gediği doldurur sandığımız ve çokça yanıldığımız - yabancı insanların yabancı sohbetleri, -mış gibi sevdalar, -mış gibi dostluklar, -mış gibi bir sahnede, mış'lı mış'lu laflarla geçirdiğimiz bir ömür... Gösteri devam etmeli çünkü!

Ben, sahnelerin arkasındaki, o daracık koridorlu, telaşlı, loş, heyecanlı ve GERÇEK dünyalı kulisleri seviyorum. Ben, sahnede, yönetmenin bana bellettiği sözleri, belki de içine gerçek ruhumu ve doğamı katmadan söylemek yerine, kulisteki ışıkçı, sahne içi küçük kutudaki suflör, sahnenin önünde, kendi sevdiği enstrümanı ile sevdiği müziği yapan ve gözlerini kapayarak, kendi kemanının ezgisi ile kendinden geçen müzisyen, hatta

perdeci, hatta koridordaki haberci çocuk olmayı, yüzümde maskeyle rol yapacağım ama bir o kadar da alkış alacağım sahnelere tercih ediyorum. Ben, o tozlu, hatta epeyce karanlık, ama 'izleyicilerim ne der, benim hakkımda ne düşünüürler sonra' kaygısına kapılmadan, yalın ve gerçek olma lüksüne sahip olduğum kulisleri, parlak ışıklı ve bol alkışlı sahnelere tercih ediyorum.

Mızıkçıları, oyunbozanları sevmiyorum. Dalkavukları, maddi kaygılarla ruhundan, kimliğinden ve özünden TA-VİZ verenleri anlamakta epeyce güçlük çekiyorum. Evet, gösteri devam etmeli, biliyorum. Ama canımın ağlamak istediği an ağlayabileceğim, sevmemişim ve onaylamadığım bir düzenden kaçıp kurtulabileceğim, istediğimi sevip, sevdiğimi isteyebileceğim, kendi duygumla barışık, kendimi affedebileceğim, belki izleyicisiz, hatta alkışsız, ama KENDİ gösterimi devam ettirmek istiyorum. Çok mu istiyorum?

Özgürlük ve tutsaklık

"Her özgürlüğün içinde bir tutsaklık vardır."

Nazım Hikmet Ran

"Bak sana ne aldım? Uzun zamandır istiyordun bu oyuncak bebeği, gittim aldım işte. Seni mutlu etmek istedim. Şimdi artık bu bebek senin, dolayısıyla senin sorumluluğunda. Mademki seni, ona sahip olmak mutlu ediyor, o zaman da onun bakımını yapmak, onu temiz tutmak, oynadıktan sonra rafına geri koymak ve ona bir şey olmasını sağlamak senin görevin. Tamam mı?"

Büyüme; olgunlaşmak ve kendi kararlarını kendi adına alabilme yetisini elde etmek olarak tanımlandığı oranda, özgürleşmek ve bağımsızlaşmak olarak da tanımlanıyor. Büyüme sürecinde ise, gittikçe ivmelenen bir hızla, hayatımıza sorumluluklar katılıyor. Biz özgürleştikçe, özgür irademizle, bizi mutlu edecek – veya etmesini umduğumuz – kişi, nesne ve olguları yaşantımıza eklemeye başlıyoruz. Hayat yörüngemize her giren ise, yüreğimizde bir yer tutuyor. Eşimizi, dostumuzu, sevgilimizi, köpeğimizi, kedimizi, saksımızı, komşumuzu, koltuğumuzu sevmeye başlıyoruz. Biz, özgür irademizle ve özgür yüreğimizle sevdiğimiz her kişi ve nesneye karşı sorumlu oluyoruz. Ve bu, bizi bir yürek tutsaklığına

götürüyor. Özgürce aldığımız kararların sevdiğimizimize olan kaçınılmaz yansımaları, bizi aslında bu olası sonuçların ve etkilerin beklentisinde, tutsak ediyor. Demek ki biz aslen hiç de özgür değildik, değiliz ve olamıyoruz. Belki zaten, olmak da istemiyoruz. Tutsak ama dolu bir yüreği, özgür bir yalnızlığa ve kimsesizliğe tercih ediyorum.

Bir kitap okumuştum çocukken, Saint Exupery'nin Küçük Prensi ve küçük dünyamın düz mantığıyla, anladığımı sanmıştım. Geçenlerde tekrar elime aldım. Ve kitapta, yüzlerce gül arasından, sadece bir gülü, bir fanus içine koyup evcilleştiren çocuğun, aitlik ve sahiplik süreçlerindeki karmaşalarında, biz büyüklerin sorumluluklarla dolu dünyasının lezzetli tutsaklığını gördüm, anladım.

"Gülünü senin için önemli kılan, onun için harcamış olduğun zamandır." "Onun için harcamış olduğum zaman..." diye yineledi küçük prens. Unutmamalıydı bunu. "İnsanlar unuttular bunu," dedi tilki. "Ama sen unutmamalıydın. Evcilleştirdiğimiz şeyden sorumlu oluruz. Sen gülünden sorumlusun..."

Biz, önce - özgür ruhumuzla - seçiyoruz. Birçok benzerlerinin içinden bir tanesini daha çok beğeniyoruz ve onu seçiyoruz. Sonra seçtiğimizi seviyoruz. Sevdiğimizi duyumsadığımız an, onu evcilleştirmeye başlıyoruz. Ona öğretiyor ve ondan öğreniyoruz. Ona ihtimam gösteriyor, koruyor, hatta kıskanıyor, onu gözetiyor ve ona bağlanıyoruz. Onu özleyiyoruz. Evcilleştirdiğimiz herkese ve her şeye karşı sorumlu oluyoruz. O zaman, artık özgür olmadığımızı anlıyoruz. Sevmenin bedelini ödülüyoruz. Bundan da pek gocunmuyoruz.

Evcilleştirdiklerimiz, hayatımıza kattıkları anlam adına, bizi tutsak ediyor ve biz, bu tutsaklığı bilerek ve isteyerek yükleniyor, 'ben' yerine, 'biz' olmayı seviyoruz.

Çocuklarıma

*Bu koca evrende, bir kum tanesinden küçük olabilirsiniz...
Altı buçuk milyarlık nüfusta, sadece 'iki'siniz, biliyorum...
Bir snufta, bütün diğer öğrencilerden farkınız yok elbet...
Yaşadığımız her yerde, yürüdüğünüz her yolda, başkaları gibisiniz...*

*O zaman niçin size baktığım zaman, yüreğim, kafesine sığmıyor?
Niçin, uyunurken sizi her seyrettiğimde, hep öpesim, koklayasım geliyor?*

*Niçin okul müsamerelelerinde, ben sadece sizi izliyorum?
Ve yüzünüzde küskün, kırgın bir ifade görsem, neden mahvoluyorum?*

Çünkü siz bana BİRsiniz, bana TEKSiniz

Yıllar önce kaderime girmişsiniz.

Ne iyi etmişsiniz!

Bir güneş var elinizde, sıkı sıkı tutuyorsunuz, biliyorum. Eliniz yansa da, ışıktan taviz vermiyorsunuz. İlle de aydınlığı seviyorsunuz, hep böyleydiniz. Evin içinde durmayı değil, bahçede koşmayı seviyorsunuz. Oturmayı değil yürümeyi; uyumayı değil çalışmayı, üretmeyi; kavgayı değil barışı; nefreti değil sevgiyi; susmayı değil konuşmayı, hatta tartışmayı, düşünmeyi, beyinlerle çarpışmayı, ama ille de yürekle yaşamayı seviyorsunuz - hatta biliyorsunuz. Artık hayatın içinde hızla yürüyor, hatta koşuyorsunuz. Yıllar önce çıktığımız yolda, soluk soluğa aranızda, artık size yetişememenin gururunu taşıyorum.

Bir dünya var elinizde, sıkı sıkı tutuyorsunuz, biliyorum. Eliniz ağırlığından acıya da, gözlerinizi ışıtan umuttan ve sürekli yenisini ürettiğiniz düşlerinizden asla vazgeçmiyorsunuz. Her geçen yıl, anılarınız biraz daha birikiyor ve siz, halen sırrını çözemediğim o tuhaf ve inanılmaz belleğinizle, hiçbir iyi kimseyi, hiçbir mutlu olayı, hiçbir güzelliği unutmuyorsunuz. Yüreğinizde yoğun bir takdir ve vefa duygusuyla, size verilenin doğallığını bile sanki anlamadan, anneliğime teşekkür ediyorsunuz. Her verdiğimden daha fazlasını sanki hep, siz bana veriyorsunuz. Ve siz, hep, benim bir adım önümdesiniz ya işte - çok hoşuma gidiyor.

Kara kara gözlerinizle doğdunuz yıllar önce. Ciddi ciddi bakardınız bebekken bile; sanki evreni sorgularınız içiyle dışıyla. Ve siz, sorguladığınızı öğrenmeyi, öğrendiğinizi anlamayı, anladığınızı da sevmeyi bildiniz. Öylesi bir sevgi doldurmuşsunuz ki içinize küçücük yaşınızdan beri, sizden az ve sizden talihsiz olana saygı ve şefkat hep var olmuş içinizde - bu demektir ki hep de var olacak.

Artık, yürüdüğünüz yollarda peşinizden ben koşmasam da olur, sanırım. Çünkü gittiğiniz yolu iyi biliyorsunuz, içim çok rahat. Arkama yaslanır ve sizin gittikçe uzaklaşan bedeninizle, gittikçe yaklaştığınız, hatta bir bir yakaladığınız düşlerinizi izleyebilirim.

Bir elinizde bir güneş, bir elinizde bir dünya...

Hep sevdiğiniz gibi, her yanımızda ışıklar, maviler, denizler ve ufuklar...

Koşuyorsunuz...

Yıllar önce kaderime girdiniz, hep kaderimsiniz - ve artık, siz de kendi kaderinizi yaşıyorsunuz... ■

© 2011 TITANIC HOTELS & RESORTS

Aşk'ın gemisinde
evlenin.

■ ANTALYA
■ ISTANBUL
■ BERLIN

ISTANBUL - ASIA (0216) 453 50 50 . EUROPE (0212) 612 88 88 . BAKIRKÖY (0212) 413 70 00 . ANTALYA - LARA (0242) 352 02 02

TITANIC-HOTELS.COM

Beyoğlu'nda neler varmış...!

Yaşıtlarımdan veya büyüklerimden Beyoğlu hakkında bir yazı gördüğünüzde, ona hemen "nostaljik" damgasını vurmayın lütfen! Bildiğiniz gibi kökenleri antik Yunanca'da olan bu sözcük, "eskiyi özleme"yi tanımlıyor – ve altmışlarını devirmiş İstanbullular, göz yaşlarının karıştığı mürekkeple "Rejans'daki borşt çorbasının üstüne eklenen smetana da ne otantikmiş..." veya "1964 yılında Atlas Sineması'ndaki Adamo konserine yetişmiş miydin?", keza "Saray'daki filminden çıktıktan sonra karşıdaki Atlantik'in sosisli sandöviç yanında verilen pembe sosun tadı halen damağымda", azıcık daha entelleri ise "Irwing Wallace'ın son romanını hep Sander'de bulurdum..." diye kahrolurken – ben size günümüz Beyoğlu'ndaki küçük, alçak gönüllü "nitelik.." (lik!)lerinden söz etmek istiyorum bu kez...

Efendim, geçenlerde bir dostum çok beğendiği bir anı kitabından söz etti: Büyük büyük dedesi Odessa'nın varlıklı tahıl tüccarları Ephrussi ailesinden olma, ardından –Yahudi olmalarına rağmen– Paris ve Viyana aristokrasisine karışmış diğer büyüklerinin izini sürmüş 1964 doğumlu İngiliz seramik sanatçısı Edmund de Waal'ın kaleme aldığı "The Hare With the Amber Eyes'ını muhakkak okumalısın!" O halde, ver elini amazon.com; ancak pandora.com.tr ile rob389.com'a da bir baksak..? İnanmayacaksınız ama, o "Sedef Gözlü Tavşan" hem Büyükparmakçısı Sok. 8'deki Pandora Bookstore'un, hem de İstiklâl Cad. 195A (eski numero 389)'daki Robinson Crusoe'nin stoklarında bekliyor beni – üstelik, hiç "p&p"ye gerek kalmadan, sadece 25 TL'ye... Buyrun – Beyoğlu'muzda neler bulunmuş...!

Cumartesi öğleden sonra Pandora'da kitabı aldıktan sonra, altında bulunan "Kaktiis Kelepir Kitap"a da şöyle bir göz atılmaz mı?

Atılır, tabii – ve de ne görülür? Bu büyük sahafın alt bölümünde şöyle 20-25 kişi bir masanın etrafına kümelenmiş, küçük bir müzayedeyi izliyor... Masanın başında bir amca, o gün oraya birkaç koli kitap ve ephemera getirmiş başka birinin bu mallarını açık arttırma yoluyla satıyor. Neler mi var? Eski Türk ve yabancı filmlerin büyük boy afişlerinden tutun (tanesi 3 TL'dan başlıyor), çeşitli ucuz kitaplardan, dergilerden, pul abümlerinden, orijinal fotoğraflara kadar... Sunum, gülünç denecek fiyatlardan başlıyor ve bir bölümü pek alıcı bulamadığından o düzeyde kalıyor. Örneğin, Almanya'da çok sevilen, 1872-1975 yılları arasında basılan resimli "Liebig" kartlarının beheri 3 TL'ye, bir ara Osmanlı "Saray Fotoğrafçı"sı da olmuş Boğos Tarkulyan'ın ünlü Phébus Atölyesi'nde çekilmiş 10x6 cm boyutlarında bir portre 9 TL'ya ve saire... İşte, Beyoğlu'nun yan sokaklarında bunlar da varmış!

Pekiii, diyelim kitabınızı aldınız, beş "Liebig" kartı ile bir Phébus portresini de çantanıza attınız ve arkadaşlarınız ile buluşmaya kadar daha 2 saatiniz var – şimdi ne yapacaksınız?

Daha önce Pera Müzesi'nin programına da bakmışsınız, ancak bu hafta sonu her hangi bir etkinlik yok – son olarak izlemiş olduğumuz, Sinan Genim'in yeni çıkardığı "Geçmişten Günümüze Fotoğraflarda Boğaziçi" albümlerini tanıttığı konferans gibi... (Bu iki müthiş albümün fiyatı olan 1500 TL size yüksek geliyorsa, onları %20 indirim ile sağlayabileceğiniz bir kitapçı önerebilirim!) – O halde önce "J'adore"da sıcak bir çikolata içeyim. Orayı bilmiyor musunuz? Anlatayım, efendim (bizi de orasıyla oğlumuz L. tanıştırmıştı). Galatasaray'dan Tünel'e doğru yürürken, Koska'nın köşesinden sağa dönün. İşte, Emir Evruz Sokağı'nın (daha doğrusu çıkmazının) sonunda bulunan ve nedense sadece "Panayia" diye anılan, 1804'de kalma P.İsodion Kilisesi'nin sağ yanında küçücük bir café göreceksiniz. Havalalar uygunsa önünde, kış aylarında ise sadece birkaç masanın bulunduğu, geçmiş yüzyıldan bugüne artakalmış, Maurice Chevalier çalınan üst katında oturulur... Denildiğine göre, burası eskiden "Avedis Usta"nın pastanesiymiş (ancak, anladığım kadariya Markiz'in kurucusu olan Avedis Çakır değildir kendisi...) ve asıl özelliği, "chocolat"tır – ne var ki, aynı adı taşıyan nice "in"lerde içtiğinizin çok daha nitelikli sunuluyor burada! Bu şirin café'nin müdavimleri olan genç kızlar, çoğu kez "chocolat fondue"yü yeğler, ancak fincandaki bu nefis içeceğin yanında verilen, çikolatadan yapma kaşık bile fazla geliyor bana (ve onu bir peçeteye sarıp Phébus'unum yanına koyuyorum). Evet, dostlar – Beyoğlu'nda böylesi de var halen...

Genç kızların arasında birazcık ısındıktan sonra, bir de Ziya'ya uğrayayım. Sevgili Ziya Gönenç ile yıllar önce Tünel'deki "Galeri Levant"ından tanışırız... Evimizde birçok duvar, onun izlerini taşır – Melling'in, Schrantz'ın gavürleri, bayıldığım askeri ressam Şükrü Çağlayan'ın büyük suluboya İstanbul resimleriyle. Ziya'nın hiç unutamadığım, dostlarıma biraz utanarak, ancak gene de gururla aktardığım bir sözü vardır: "Yaa, Robert bey – herkes sizin gibi pazarlık etseydi, çoktaaan iflas etmiş olurdu...!" Buna rağmen, halen iyi dostuz kendisiyle – ve Meşrutiyet Caddesi 122'deki büyük dükkânına sayısız müşteri yönlendirmişimdir – gravür için, illüstrasyon için, suluboya İstanbul peyzajları için, Pardoe ve Walsh'ların seyahatnameleri için veya sadece çerçeve yaptırmak ve sohbet etmek için... Sahi, Ziya ile sohbetin sonu gelmez, Beyoğlu'nun zaman tüneline...

...ancak saate baktığımda artık geç kaldığımı görüyorum, bazı "dinozor" Şalom'cu ile iki ayda bir düzenlediğimiz anasonlu sohbetlere yetişmek üzere – bu kez Nevizade'nin karşı cephesindeki "Şehir Meyhanesi"nde – ki, bu tür sakin, hesaplı ve nitelikli yerlerden de bulunur Beyoğlu'nda, ararsanız... ■

ŞEHRİN MERKEZİNDE,
TATİL KÖYÜ LEZZETİNDE
**MASAL GİBİ
BİR DÜĞÜN!**

LIFE EVENT'S HAVUZ
BAŞINDA MUTLULUĞA
BİR ADIM!

Hoş Geldiniz Kokteyl & Kokteyl Süslemesi

- Kokteyl süresince leziz atıştırmalık ve limitsiz yerli içki
- Özel Düğün Menüleri
- Düğün pastası
- Sawroski taşlı Deri Nikah Masası ve Özel Deri Koltukları,
- Kullanım Odası
- Size Özel Salon Süslemesi
- Ses - Işık - DJ müzik
- Profesyonel Ext Servis Personelleri
- Düğün çiftine LIFE GYM de 3 aylık üyelik kartı
- Düğün Çiftine ve Ailesine Ücretsiz Otopark Alanı
- Yıldönümünüzde özel akşam yemeği

· ÖZEL DÜĞÜN PAKETLERİ

· NİKAH SERAMONİSİ

· KOKTEYL

· KOKTEYL PROLANGE

· KOSHER DÜĞÜN

· SÜNNET

· KINA GECESİ

· GALA YEMEKLERİ

· DOĞUM GÜNLERİ

*Maslak Darüşşafaka
Spor Tesisleri havuz başında*

45 tl'den
başlayan
fiyatlar...

Darüşşafaka Cad.Derbent Mevkii
Darüşşafaka Sos.Tes. Maslak / İstanbul
Tel:0212 286 26 76-Faks: 0212 286 21 28-Gsm: 0530 291 23 95
www.lifeeventsmaslak.com - info@lifeeventsmaslak.com

Yahudilikte Batıl İnanç
ve Uygulamalar – 5

Bu âlemi terk edenlerin ruhları

nsanoğlunu evine bağlayan ilişki, kolay kopacak cinsten değildir. Gerçi evde bir dakika bile duramayan, kendini her gün sokağa atmak isteyen insanların sayısı hiç de az değildir. Nitekim büyüklerimizin “*andevs el diya bueno*” diye başlayan bir sözü vardı. Gününü gün et, şu evden bir çık da, nereye gittiğin önemli değil. Yeter ki çık! Amaaa... evinden “ayakları önde çıktığında” durum değişiyormuş demek.

“Ayakları önde çıkmak mı?” Mecburen konudan birazcık sapacağım, sevgili okurlar. Talmud ile Uzakdoğu’nun *Feng Şui* felsefesi arasında doğrudan bir bağlantı yoktur ancak araştırıldığında, evin yerleşim düzeni hakkında bazı benzerlikler bulmak mümkündür. Örneğin yatağın ayakucunun kapıya bakması uğursuzluktur. Ayakucu mutlaka duvara ya da pencereye bakmalıdır. Neden mi? Çok basit. Evlerden irak, ölen birinin bedeni *Hevra Kadişa* tarafından alınmayı beklerken, ayakları kapıya bakar. İstikamet bellidir artık! Ürperdiniz, değil mi? Bence yatak odanızı gözden geçirin ve gerekiyorsa, yatağın yönünü -neme lâzım?- değiştirin.

Yazının alt başlığı “*bu âlemi terk edenlerin ruhları*” kulağa sanki dilbilgisi hatası varmış gibi çalsa da (her birinin bir ruhu varsa, “*terk edenlerin ruhu*” demek yeterli olurdu), öyle değil çünkü ruhun beş seviyesi vardır. Tora’nın ele almadığı bu konu, Kabala’nın neredeyse dayanağıdır. Hal-

buki *Teilim* okumadan önce söylenen *beraha*’da, şu çok açık ifade yer alır: “*Yisrael’in tüm ölmüşlerinin nefes, ruah, neşama, haya, yehida’ları yükselsin.*” İşte size ruhun beş seviyesi! Ortaçağ’dan beri inanılır ki, bu âlemi terk edenlerin ruhunun *neşama* bölümü Kutsal Olan’a yükselir ve geride *nefes* ile *ruah* kalır. Peki, *haya* ile *yehida*’ya ne olur? Doğrusu isterseniz, ruhun bu seviyeleri Aşağı Âlem’e hiç inmez. Bu durum en büyük bilgiler için dahi geçerlidir.

Neşama, beden toprağa verildikten hemen sonra Yukarı Âlem’e çıkar. Nefes’e gelince, defni izleyen bir hafta boyunca eski evi ile mezarlık arasında yolculuk eder, sonra da gider... ama temelli değil. Kendisine ev sahipliği etmiş olan bedene duyduğu özlem o kadar büyüktür ki, neredeyse bir yıl boyunca iki âlem arasında gezinir durur. Korkuyorsunuz ve ben üzülüyorum, sevgili okurlar! Ruh kutsaldır. Onun derdi ve hesaplaşması, kendisi ve eski bedeniyledir. Geride kalanlarla, gerekiyorsa bir şekilde teselli etmekten başka bir ilişkisi olmaz.

Rahmetli kayınpederim vefat ettiğinde, ömrünün son yıllarını geçirdiği evde kimse kalmadığından, *şiva* haftası boyunca yanması gereken mumu eşimle yaşadığımız evde yaktık. Hatta garip bir inatla, eski usul, yağ içinde pamuktan yapılmış fitil yakacağım diye tutturdum.

Cenazeyi takiben fitili yakarken, annem safça "geri gelirse yolunu kolay bulsun" demesin mi? "Anne, söylenecek lâf mı bu şimdi?" Eşimin yurt dışına gitmesi gerekiyordu (o zamanlar dinî konularda tutucu olmakla birlikte, itiraf etmeliyim ki çok cahildik) ve *şiva* haftası boyunca evde yalnız kaldım. Yağ içinde fitil yakmak demek, geceleri bile birkaç kez kalkıp alevin sönmemesini sağlamak demektir. İnanın, ürkecek hiçbir durumla karşılaşmadım. *Korte de siyete'* nin (matemin yoğun döneminin sona erdiği, defni izleyen 7. gün) ardından, alevi kendi haline bırak sönsün dediler. Sinagogdan eve döndükten az sonra, fitilin yanmakta olduğu sığağa dayanıklı cam kap, büyük bir gürültüyle ikiye ayrıldı! O anda ödüm koştum açıkçası. Konudan yine saptım, değil mi? Amacım şunu vurgulamaktı: *Nefeş* gelip gitse bile, varlığını pek hissettirmez. Zaten en yakınları ölen kişiler, her ihtimale karşı *şiva*

haftası boyunca yalnız bırakılmaz. Aklınız yine kötüye çalışmasın lütfen. İnsan bazen üzüntüden ne yaptığını bilmez. Kafası karışıktır. Ayrıca, ölen kişi maddi âleme ve maddiyata ne kadar bağlı ise, gitmesi o kadar zor olur. Maddiyatla ilişkisi olmayan *tsadik*'ler, yeryüzü ve eski bedenleriyle bağlarını çok daha kolay koparır. Ortaçağ'ın Yahudi edebiyatı, hortlak öyküleriyle doludur. Worms'lu Rabi Eleazar'a (Almanya, yaklaşık 1160-1238) göre, ruh bir alevi andırır; geceleri mezarlıklarda yanıp sönen ışıkların görülme nedeni de budur. Ruhlar, hayatta iken yaptıkları gibi birbirleriyle sohbet eder ya da öğrenimlerini sürdürürler. Bazen bir ruhlar konseyi toplantı ve yeni gelenlerle topluluğun eski üyeleri arasındaki tartışmalara çözüm getirmeye çalışır. Bak şimdi! Hayatta didiştikleri yetmezmiş gibi, öldükten sonra da mı ben önce geldim tartışması? *Roş Hodeş* (yeni ay, kameri ayın başı), *Oşana Raba* (Sukot Bayramı'nın yedinci günü) ve muhtemelen başka geceler hep birlikte dua edip, hayattakiler için iyi dileklerde bulunurlar. Nasıl, korkacak bir şey yokmuş, değil mi?

Bir gün adamın biri sinagogda uyuyakalmış ve görevli, farkında olmadan kapıyı üzerine kilitlemiş. Adamcağız uyandığında, karanlığın içinde hâlâ hayatta olan iki erkeğin silüetini görmüş. Birkaç gün sonra adamların ikisi de bu dünyaya veda etmiş.

Talmud, ölmüşlerin bu dünyadaki olayların farkında olup olmadığı konusunda uzun tartışmalar içerir; genellikle varılan sonuç, bir tür hissiyat içinde oldukları yönündedir. Oysa Ortaçağ'da bu konuyu açmaya bile gerek yoktur. Ruhlar en çok kendileriyle ilgili konularla ilgilenir de, onlardan hiçbir şey saklanamaz. Bir anekdota ne dersiniz? Adamın biri, bir tabutun yapımında kullanılmış olan ahşap parçasından bir keman yapmaya karar vermiş. Tabutun müteveffa sahibinin ruhu onu çeşitli şekillere uyarmaya çalışmış ama ne çare? Adam inat etmiş bir kere. Ne var ki, inadı başına dert açmış ve ağır şekilde hastalanmış. Durumu bilen oğlu, kemana almış ve müteveffanın kabrinin başına giderek kemana mezar taşına vura vura kırmış. Bizim inatçı işte ancak o zaman iyileşmiş.

Yine inanişaya göre ölümler, yeryüzünden söylenen her şeyin farkındadır. Anılarına okunan dualar, yapılan sevaplar, yakılan mumlar (ki bunlar zaten geleneksel uygulamalardır), ruhun öteki âlemdeki durumunu düzeltir (bir tür prestij kazandırır da diyebiliriz) ve "içini ferahlatır". Ruh buna karşı ne yapar peki? Hayattakilerin iyiliği için dua eder. Doğrudan ölümlerin anısına yapılmadığı halde, namlarını yücelten etkinlikler bile ruhlarını sevindirir. Ölümler dua eder... Yukarıdaki paragraftan bunu anlıyoruz. Yine konudan sapacağım (ama çok önemli, ne yapayım?) ve size şunu soracağım: Kutsal Olan dua eder mi peki? Eder ya... Talmud'a göre Aşem şöyle dua eder: "Benim İradem olsun ki, merhametim öfkemden baskın çıksın; merhametim, adalet ve yargı niteliğime hakim olsun. Çocuklarıma karşı merhamet ve şefkat niteliklerim uyarınca hareket edeyim ve onlara katı adalet uygulamayayım."

Dilerseniz artık ölüleri rahat bırakalım ve daha iç açıcı olan melekler konusuna yönelelim.

Hizmetkâr Melekler

Meleklerle daha Tora'nın hemen başında, *Bereşit peraşası*'nda karşılaşırız. Aşem "Görüntümüzde ve benzeyişimizde insan yapalım..." dedi (1:26). Tanrı sizce niye çoğul konuşuyor? Targum Yonatan'a göre bu *pasuk*, "Tanrı ikinci günde yaratılmış olan hizmetkâr meleklerle, insan yapalım dedi" anlamına geliyor.

Midraş'a göre Moşe Rabenu, Tora'yı parşömeğe dökerken bu *pasuk*'a geldiği zaman, kullanılan çoğul ifadeden ("yapalım") rahatsız olur zira bu ifade kolayca "Bir" den fazla yaratıcının var olduğu şeklinde yorumlanabilecektir. Tanrı'ya "Evrenin Hakimi!" der, "bu şekilde söyleyerek neden tanrıtanımsız kişilere koz veriyorsun?" Tanrı cevap verir ve "Yaz!" der. "Kim hataya düşmek isterse düşecektir. Ancak herkes, her şeyi yaratan Yaratıcı'nın, insanı yaratırken hizmetkâr meleklerle danıştığını bilsin."

İnanışa göre evren, hizmetkâr melekler aracılığı ile işler; olup biten her şey onların eylemlerinin yansımasından başka bir şey değildir. Her ulusun kendi meleği vardır ve bir ulusun yıkılması, ancak "yukarıdaki prensi"nin *düşmesiyle* gerçekleşir. Astrolojiye göre ise, her kişinin onu korumak ve ona yol göstermekle görevli bir yıldızı vardır. Bu iki kavram birleştirildiğinde, ortaya şöyle bir sonuç çıkar: "İnsanoğlunun yeryüzünde her yaptığı, önce yukarıdaki meleği ve yıldızı tarafından belirlenir."

Hayvanların ve hatta bitkilerin (otların bile) de "hizmetkâr melekleri" vardır. Bu melekler, kötü muamele görenlerin hakkını Tanrı huzurunda savunur ve suçluların cezalandırılmasını sağlar. Bir de "mekânlara, taşlara ve ahşaba" hakim olan melekler vardır ki, bir kişi bunlar yüzünden tökezleyip düşerse, sorumlusu o meleklerdir. Dürüst bir kişinin ölme zamanı geldiğinde, o âni yöneten yıldızın hizmetkârı, ölümden ötürü sorumlu tutulmamak için kişinin o sırada ölmemesi için yalvarır. Bir de iyi ve talihli durumlar var tabii. Bir insanın işinde güzel bir fırsat yakalamasının sorumlusu, "o kişinin kalbine giren" ve onu, işi en iyi şekilde halletmesi için ikna eden hizmetkâr meleğidir. Tıpkı bu yazı dizisinde ele aldığımız iblisler konusunda olduğu gibi, meleklerin de değişmez alışkanlıkları vardır. Dolayısıyla mekânlara giriş çıkışlarını zorlaştırmamak, pencere ve kapıların yerlerini değiştirmemek gerekir.

Melekler, Tora kendilerine değil de insanoğluna verildiği için çok üzülmüştür. Meleklerin özgür iradesi olmadığından kötünün ne olduğunu bilmezler. Kendi başlarına herhangi bir karar veremezler. Melekler sadece Aşem'in komutlarını yerine getirir. Bu yüzden Tora'ya ihtiyaçları yoktur. Zaten belli başlı melekler dışında, meleklerin çoğunun ismi de yoktur çünkü görevlendirildikleri işe göre adlandırılacaklar, o işi tamamladıktan sonra yeni görevlerine göre başka bir isim alacaklardır.

Melekleri Yardıma Çağırarak

Şimdi batıl inanç ve uygulama konusunu bir yana bırakacak ve size, Yahudiliğin geleneksel yatma vakti dualarında yer alan Baş Melekler meditasyonunun nasıl yapıldığını anlatacağım. Önce meditasyonun aktörlerini tanıtayım: Birincisi, ismi "Tanrı'nın gücü" anlamına gelen *Gavriel*, aynı zamanda Ateş Meleği veya Savaş Meleği olarak da adlandırılır. İkincisi, Şifa Meleği olarak bilinen *Rafael*. Üçüncüsü Merhamet Meleği ve bazen Dua Meleği olarak bilinen *Mihael*. Dördüncüsü ise Koruyucu Melek, Tanrı'nın Işığı *Uriel*.

Ancak meditasyonun en önemli unsuru, *Şehina*, yani Tanrı'nın İlahi Mevcudiyeti'dir; Tanrı'nın dişil özü. Birinci Bet Amikdaş ayakta iken, sürekli Yahudi halkının arasında bulunmak isteyen *Şehina*, mabedin *Kodeş Akodaşım* bölümünde barınırdı. İkinci Bet Amikdaş'a ne yazık ki hiç girmede... Yahudi halkına karşı kızgınlığı geçmemiştir çünkü. Hâlâ da geçmedi gerçi. O halde *Şehina*'yı nerede bulabiliriz? Kutsal Olan'ın Sözleri ile: "Girmeme izin verdiğiniz her yerdeyim." Örneğin Tora tartışan iki kişinin yanında, uyum içinde yaşayan bir çiftin arasında, yatan hastaların başının üstüne... Nerede bulunmaz peki? Öfkenin, kavganın ve kötülüğün olduğu yerde.

URIEL

Evet. Meditasyonu yapmak için yarım saat kadar süreyle sizi kimsenin rahatsız etmeyeceği sessiz ve sakin bir yere çekilin. En uygun zaman, uykuya dalmadan hemen öncesidir. Gözlerinizi yumun, gevşeyin ve normal nefes alıp verin. Dikkatinizi vücudunuzun nefes sırasındaki hareketlerine odaklayın.

Bedeninizin ve yüzünüzün sağ tarafında bir varlık olduğunu düşünün. Sağ yanınızda, örneğin yanağınızda hafif bir dokunuş, bir ürperti, sıcaklık, serinlik hissetmeye çalışın, yoksa da hayal edin. Kendinizi, Tanrı'nın Habercisi olarak da bilinen Mihael'in, hemen sağınızda olduğuna inandırın.

Hazır olduğunuzda, sol tarafınızda Gavriel'in olduğunu düşünün. İki yanınızı aynı anda hissedebilmemiz lâzım. Tanrı'nın Habercisi sağınızda, Tanrı'nın Gücü solunuzda. Bir süre bu düşünceye odaklanın.

Sonra sırtınızda, size destek oluyormuş gibi duran, Tanrı'nın Şifacı Meleği Rafael'i düşünmeye çalışın. Üç Baş Meleği de aynı anda hissedebilmemiz gerekiyor. Sağınızda Mihael, solunuzda Gavriel ve sizi sırtınızdan tutarak destekleyen Rafael.

Şimdi yüzünüze karşı parlayan bir ışık hayal edin. Olabildiğince parlak bir ışık. İşte, Tanrı'nın Işığı Uriel de geldi. Artık dört yanınız meleklerle çevrili: Haberci, Güç, Şifa ve Işık.

En nihayet bedeninizin üzerinde duran iyilik dolu kocaman bir ışık bulutu hayal edin: Şehina. Şehina'nın ışığının yavaşça aşağıya inmesine ve sizi sonsuz bir sevecenlik ve merhametle sarıp sarmalamasına izin verin. Kendinizi hiç hissetmediğiniz kadar huzurlu ve güvende hissedeceksiniz.

Okumanız gereken dua şudur: "Mihael sağımda, Gavriel solumda, Uriel önümde, Rafael arkamda ve Şehina başımın üstüne olsun."

Bu durumda dilediğiniz kadar kalabilirsiniz. Eğer yatıyorsanız ve uyumak istiyorsanız, meditasyona aniden son vermeyin. Şehina'nın yavaşça başınızın üstüne çıkmasına ve meleklerin teker teker uzaklaşmasına (ama çok fazla değil, rahatça hareket etmenize olanak tanıyacak kadar) izin verin. Artık meditasyon durumunda olmadığınız halde, yaşadığınız deneyimin izlerini taşımaya devam edeceksiniz.

Sevgili okurlar, denersiniz, denemezsiniz, ne teşvik ederim, ne de "aman, sakın!" derim. Ben bir kez denedim, söylenen her şeyi hissettim, arkasından çok da rahat bir uykuya daldım. Bir daha yapar mıyım? Bilmem...

Melekler hakkında yazacak daha pek çok şey var. Bir başka yazıya, Aşem izin verirse. Melekler hepimizi korusun. ■

Kaynaklar:

Jewish Magic and Superstition – A Study in Folk Religion
Joshua Trachtenberg

Sefer Ve Sefel Publishing, Jerusalem, 2004

God is a Verb

Kabbalah and the Practice of Mystical Judaism

Rabbi David A. Cooper

Riverhead Books, New York, 1997

HPV hamileler için büyük bir tehlike!

Bu bir ilandır.

Kadınlarda en sık rastlanan kanserlerden biri olan rahim ağzı kanserinin gelişmesinde rol oynayan en önemli etken HPV (Human Papilloma Virus), hamileler için büyük bir tehlike oluşturuyor. Cinsel yolla bulaşarak, hem dış genital hem de iç bölgede lezyonlara sebep olan HPV, bu virüsü taşıyan annelerin bebekleri için de büyük bir risk. Yıllık jinekolojik kontroller sırasında HPV varlığından şüphe edilen durumlarda HPV DNA testini yaptırmak gerekiyor. Bu test ile sürüntüsü alınmış olan lezyonda (eğer varsa) HPV virüsünün DNA'sı taranıyor ve tüm tipleri ortaya çıkarılabiliyor. e-LAB Tıbbi Tahlil Laboratuvarı'nda uygulanan HPV DNA testi 7-10 günde sonuçlanıyor.

Rahim ağzı kanserinin gelişmesinde rol oynayan en önemli etken olan Human Papilloma Virus (HPV), özellikle kadınlarda genital sistem enfeksiyonlarına sebep olmaktadır. Bu sebeple hamileler için de bu tehlike büyük bir risk oluşturmaktadır. Bu nedenle yıllık jinekolojik kontroller sırasında HPV varlığından şüphe edilen durumlarda mutlaka HPV tarama testlerinin yapılması gerekiyor.

elab laboratuvarı direktörü Dr. Aytaç Keskiner, HPV'nin hamilelikteki riskleri ve tarama testinin önemini ise şöyle açıklıyor: "Aktif HPV enfeksiyonu doğum sırasında

anneden bebeğe geçebilir. Solunum sistemine yerleşen HPV çok ciddi problemlere sebep olabilir. Hamilelik sırasında şüpheli lezyon görülen vakalarda veya gebe kalmadan önce HPV varlığı saptanan annelerin gebelik sırasında HPV bakımından da takip edilmesi önerilmektedir."

Dr. Aytaç Keskiner

HPV (Human Papilloma Virus) nedir?

HPV, genital bölgede enfeksiyonlara sebep olan, en yaygın cinsel yolla bulaşan virüsdür. Bugüne kadar HPV'nin 120'den fazla tipi tanımlanmıştır ve her geçen gün literatüre yeni HPV tipleri eklenmektedir. Bu tiplerden bazıları vücutta sadece siğil denilen basit lezyonların oluşmasına sebep olurken, bir kısmı ise kadınlarda rahim ağzı kanseri gibi son derece ciddi bir tablonun ortaya çıkmasında rol oynar. ABD'de yapılan bir araştırma sonucunda

her yıl yaklaşık 1.000.000 yeni HPV vakası saptandığı ortaya çıkmıştır. Yine yapılan bir araştırma sonucunda ise son 15 yılda HPV vakalarının yaklaşık 5 kat arttığı saptanmıştır. HPV, ciltten cilde temas sonucunda bulaşan bir virüsdür. Siğiller genellikle virüs alındıktan 3-6 ay sonra ortaya çıkar. Bu dönemden önce klinik muayene sırasında başka herhangi bir belirti veremeyebilir. Kadınlarda siğiller genital veya anal bölgede bulunabilir. Bu nedenlerden dolayı HPV taraması tüm kadınlar ve özellikle hamileler için büyük önem taşımaktadır.

e-LAB Tıbbi Tahlil Laboratuvarı Direktörü Dr. Aytaç Keskiner, rahim ağzı kanseri ile ilgili şu bilgileri de veriyor: "Rahim ağzı kanseri (serviks kanseri), jinekolojik kanserler içerisinde ikinci en sık görülen kanserdir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2008 yılı verilerine göre her gün 30 kadına rahim ağzı kanseri tanısı konmaktadır. Amerika'da yılda 1,000,000 insanda da genital siğiller ortaya çıkmaktadır ve bu durum giderek artan bir grafik çizmektedir. Gelişmiş ülkelerde erken tanı protokollerinin gelişmesi ve aşılama programları sayesinde rahim ağzı kanserlerine bağlı ölüm oranlarını süratle düşmüştür. Rahim ağzı kanserlerinin gelişiminde Human Papilloma Virus (HPV) enfeksiyonunun, en önemli etken olduğu günümüzde kabul görmektedir."

SU İÇMEK İÇİN SUSAMAYI BEKLEMİYİN...

Günlük tüketilmesi gereken ideal su miktarı konusunda uzmanlar farklı görüşler belirtse de, vücudumuzun yaşamsal fonksiyonlarını düzenli bir şekilde devam ettirebilmesi için her gün 2,5 lt su için...

Günümüzde pek çok insan ne yazık ki, ya su içmeyi sevmiyor, ya böyle bir alışkanlıkları yok. Ya susadıklarının farkında bile değiller ya da bu durumda su yerine kola, meşrubat, gazoz gibi içecekleri tercih ediyorlar. Aslında bu yapılan en büyük hataların başında yer almaktadır. Çünkü meşrubat ve benzeri türdeki şekerli, gazlı içecekler anlık olarak bizi serinletebilir ama içindeki mineral değerler açısından asla su ile eş değer değildirlere, hatta kıyaslanamazlar bile. Bu tür içecekler içlerinde bol miktarda bulunan kafein, şeker ve asit nedeniyle metabolizma üzerinde olumsuz etki ederler ve ayrıca yüksek oranda kalori içerdikleri için kilo almanıza neden olurlar. Eğer idrarınız koyu renkte, yoğun ve kokulu ise bilin ki, az su içmektesiniz. Bu vücudunuzda atılması gereken çok miktarda toksin olduğu-

nun en basit göstergesidir ve düzenli su içmeye başladıktan sonra idrarın renginin, kokusunun farklılaştığını ve vücut toksinlerden arındığı için görüntüsünün berraklaştığını çok net bir şekilde fark edebilirsiniz. Dolayısı ile su içmek için susamayı beklemeyin, kendinize her gün içip, bitireceğiniz

bir hedef koyun. Susamasanız bile her saat başı su içmek için kendinizi şartlandırın ya da iş yerinizde daima gözünüzün önünde bir su şişeniz olsun ki, bu durum alışkanlık haline gelsin.

Ve sonunda göreceksiniz ki, siz su içmeye başladıkça, susamaya da başlayacaksınız. Çünkü su içtikçe daha düzenli ve doğru işleyen metabolizmanız sizden yine bunu talep edecek ve gerekli sinyalleri gönderecektir.

Her ne kadar günlük tüketilmesi gereken ideal su miktarı konusunda uzmanlar farklı görüşler belirtse de, vücudumuzun yaşamsal fonksiyonlarını düzenli bir şekilde devam ettirebilmesi için her gün 2,5 lt su, içilmesi tavsiye edilen bir ölçüdür. Ancak çok sıcak ortamlarda çalışanlar, aşırı terleme problemi olanlar, çok fazla lifli ve protein ağırlıklı

beslenenler, sıcak iklimlerde yaşayanlar ve elbette ki kavitasyon uygulaması gibi bölgesel inceltme programlarına katılanlar daha fazla su içmelidirler.

Ancak bununla beraber sağlık açısından aşırı derecede su tüketilmemesi gereken durumlar da vardır. Eğer kişinin karaciğer problemleri ya da kalp ve böbrek yetmezliği gibi şikâyetleri varsa, günlük su tüketimi bu kişiyi kontrol eden doktor tarafından belirlenmeli ve gereken miktarda sınırlanmalıdır.

Su vücudumuz için hayati önem taşımaktadır. 22 Mart tarihi, Dünya Su Günü olarak kabul edilmiştir ancak, siz yine de su içmek için bu tarihi beklemeyin ve derhal bu alışkanlığı kazanın. Erkeklerde vücut ağırlığının % 60 'ı ve kadınlarda da vücut ağırlığının %50'si sudan oluşmaktadır. Beynimizin ise % 95'i sudan oluşmaktadır. Dolayısı ile bu oranlar bile hücrel ve metabolizma faaliyetleri için ve organlarımızın düzenli çalışması için suyun ne dere-

ce önemli olduğunu göstermektedir. Zamanla yaşlandıkça, vücudumuzdaki su miktarı azalmaktadır. Bunun en belirgin göstergesi yaşımız ilerledikçe cildimizin kırılganlığı, çizgilerimizin çok daha belirgin hale gelmesi ve vücudumuzun genelinde sarkma ve gevşeklik gibi deformasyonların olmasıdır. Su içmeyi, çiçeklere su vermek gibi düşünebilirsiniz, çiçeklerinize düzenli su verdiğinizde nasıl ki canlanır ve güzelleşirler, bu cildimiz için de aynen bu şekildedir. Az su içen kişilerin ciltleri çabuk kırılmaya, sarkmaya, gerilmeye ve pul pul dökülmeye meyillidir. Dehidratasyon denilen vücut sıvısının % 2 oranında azalması bile, yorgunluk ve konsantrasyon güçlüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. ■

Düzenli ve bol bol su içelim... Çünkü:

- 1 Metabolizmanın düzenli çalışmasını ve vücudun toksinlerde arınmasını sağladığı için bölgesel yağların oluşumunu önler ve kilo vermeyi destekler.
- 2 Toksinlerin vücuttan atılmasını sağladığı için ödem oluşumunu önler.
- 3 Sindirim ve boşaltım sisteminin düzenli çalışmasını sağlar.
- 4 Bol su içmek anne sütünü artırır.
- 5 Su cildin nem oranını dengeleyerek, adeta bir anti-aging etkisi yapar ve böylece erken yaşlarda oluşabilecek çizgilenme ve deformasyonları önler.

Su hayattır

ARKEOLOJİ

Sara YANARCAK

Rehov

KUZEYİN KENTLERİ

Bir önceki dergide başladığımız "Tarihin ayak izleri" dizisinin ikincisinde İsrail'in antik kuzey kentlerini keşfedecek, Dan ve Beth Saida bölgelerini gezeceğiz.

DAN VE BETH SAIDA

İsrail'in kuzey bölgesinde, demir çağından kalma çok önemli yerleşimler arkeologlar tarafından yapılan kazılarda gün ışığına çıkartılmıştır. Bu kentlerin içinde Hazor, Dan, Beth Saida ve daha niceleri vardır. Bu yerleşimlerin güçlü şehir surları, görkemli giriş kapıları, kamu binaları ve sanayi bölgeleri dikkate değer kalıntılardır. Beth Saida'da yapılan kazılarda çok güzel bir şehir girişi kapısı ve belinde kama olan boynuzlu bir tanrı heykeli gün ışığına çıkartılmıştır.

Yarden nehrinin hemen merkezinde bulunan Tel Dan'da çok önemli arkeolojik buluntular ele geçirildiğinde, eski Yunan ve Arami dilinde yazılmış tabletlerin üzerindeki "Dan'da yaşayan tanrıya" ibareleri, Tel el-Qadi'de Tevrat dönemindeki Dan hakkında yazılanlarla tıpatıp örtüşmektedir. (1. Krallar 12:20)

Yine Dan yakınlarında M.Ö. 9. yüzyıla ait kırık demir silahlar bulunmuştur. Şehir kapısının üzerinde Arami dilinde "David'in Evi" yazısı okunmaktadır. Giriş kapısı ile birlikte kazılarda, etrafı düzgün taşlarla belirginleştirilmiş şehir meydanı vardır. (Masseboth) Bu meydanın bir amacı da şehrin kültürel olaylarının orada yapılmasıdır. Örneğin bayramlar, kutlamalar ve anma törenleri gibi. Kazılarda bulunan birçok el sanatı buluntular arasında M.Ö. 14. yüzyıla ait Miken işi bir vazo bulunmuştur. Üzerinde savaş arabası ve at figürlerinin bulunduğu bu vazo mezar kazılarında ele geçirilmiştir.

KEISAN

Akko Ovası'nın tam kalbinde bulunan Tel Keisan, antik dönemlerin en önemli yerleşimlerinden biriydi. Keisan, adeta bir ağaç ordu tarafından korunan bir tepe görüntüsündedir. Bu bölge Akko'nun denize bakan tarafını gördüğü için çok zengin buğday tarlalarına sahip olup, tarıma çok elverişli bir bölgedir. Demir çağında, şehir çok önem kazanmış olup, Tevrat'ta Kral Hiram ile Kral Süleyman (Şlomo haMeleh) arasında geçen sözleşmelerde adı geçmektedir. (1. Krallar 9:11-13)

YOQNEAM

Jezreel Vadisi'nin (Yizrael Vadisi) eteklerinde bulunan iki çevreyolunun kesişme noktasından bakıldığı vakit, Yoqneam tepelikleri bütün haşmetiyle gözler

önüne serilir. Kudüs İbrani Üniversitesi tarafından yapılan arkeolojik kazılarda, bronz çağının son dönemlerine ve demir çağına ait buluntular, M.Ö. 9 ve 10. yüzyıla ait savunma kaleleri ve bu kalelere paralel sokaklarda ise konutlar gün ışığına çıkartılmıştır. Tevrat'a göre Yoqneam kralı, Yeoşua'nın savaştığı krallar arasında yer almaktadır. (Yeoşua 12:22 – 19:11) Haçlı seferleri sırasında iken, Caymont veya Cain tepelikleri diye sözü edilen şehrin, inanaşa göre Adem ile Havva'nın büyük oğlu Kain'in Lamech (Lameh) tarafından öldürüldüğü yer olması diğer bir ilginç tarafıdır. (Tekvin 5:16-25)

REHOV

Rehov, Ürdün Vadisi'nden (Yarden Vadisi), Bet Shean (Bet Şean) şehrinin güneyine kadar uzanan bölgede yer alan önemli bir antik tepelik bölgedir. Yer yer daha alçak ve yüksek tepeliklere sahip olan bu bölge, orayı kazın arkeolog tarafından, "yer yer, aniden denizi tüm haşmetiyle gören kent" olarak tarif edilmiştir. Son yıllarda devam eden kazılarda, bronz çağının son dönemine ve demir çağına ait buluntular gün ışığına çıkartılmıştır. Bunların yanı sıra, kale kalıntıları, konutlar ve değerli el sanatı eserler de bulunmuştur.

"Rehov" adını; semitik köklü "geniş sokaklar" anlamına gelen bir kelimeden almıştır. Bu şehrin adı, Bet Şean şehrinin kralı I. Seti döneminden itibaren, Mısır firavunu I. Şişak'ın ele geçirdiği şehirlerin listesinde yer almaktadır. Rehov şehrinin tepeliklerinin kuzeybatısında, M.S. 4-7. yüzyıllara ait bir sinagog kalıntısı gün ışığına çıkartılmıştır. Bu sinagogun zemininde 29 satırlık İbranice mozaik bir kitabe bulunmuştur.

MEGIDDO

Yeni Ahit (İncil) kitabının yazdığına göre, Armageddon bölgesi, kıyamet günü gerçekleşecek, "iyi ve kötülerin savaşı", İbranice'de Har Megiddo denen bölgenin aynısıdır.

"Bundan sonra ejderhanın ağzından, canavarın ağzından ve sahte peygamberlerin ağzından kurbağaya benzer üç kötü ruhun çıktığını gördüm."

"Bunlar doğüstü belirtiler gerçekleştiren cinlerin ruhlarıdır. Her şeye gücü yeten Tanrı'nın büyük gününde olacak savaş için, bütün dünyanın krallarını toplamaya gidiyorlar."

"İşte hırsız gibi geliyorum! Çıplak dolaşmak ve utanç içinde kalmamak için uyanık durup giysilerini üstünde bulundurana ne mutlu"

"Üç kötü ruh, kralları İbranice Armageddon denen yere topladılar." (Vahiy 16:16) Vahiy kitabında yer alan bu sözlerin, kıyamet gününden söz etmesi, üstelik bu olayın gerçekleştiği noktanın Megiddo tepelikleri olması insanın içini huşu ve ürperti ile dolduruyor. Armageddon ismi İbranice "Har" (Dağ, tepe) ve "Megiddon" (Viran şehir) birleştirilmesiyle türetilmiştir. Har Megiddon, Armageddon olarak bilinmektedir. Yeoşua 17:11 ve Zaharya 12:11 kitaplarında Megiddo bölgesinden söz edilmektedir. Yehezkel kitabının (38:8) bölümünde ise "iyiler ve kötülerin savaşı Gog ve Magog bu bölgede olacaktır" cümleleri yazılmıştır. 1920'lerle 1930'lar arasında, Megiddo tepelerinde ABD'li arkeologlar tara-

findan kazılar yapıldı. Kat kat yapılan kazıların sonucu, bronz çağının son zamanlarına ve demir çağının tüm dönemlerine ait şehir kalıntıları bulundu. Şehirlerin bir bölümü Kral Süleyman dönemine ait olup, sütunlu bir alan, düzenli yollar ve tapınaklardan oluşmaktadır. Tapınakların içinde merdivenlerle yukarı çıkılan mihraplar bulunmaktadır. Yine aynı kazılarda tüm şehre yetecek büyüklükte tahıl ve buğday ambarları bulunmuştur. Tepenin başka bir yanında bulunan su sistemi, sarnıçlar ve içme suyu kuyularının bulunduğu kaynaklara kadar ulaşan su kemerleri bulunmuştur.

Rehov kazılarında bulunan fildişi dekoratif obje

Taanah kazılarında bulunan dekoratif bir seramik tabure.

James Michener, çok satılan ünlü romanı The Source (Kaynak) kitabında bu su sistemini ve tüm bölgeyi çok güzel tasvir etmiştir.

Bu bölge Tel Aviv Üniversitesi'ne bağlı arkeologlar tarafından ikinci kez kazılmış, o dönemlere ait birçok obje ve heykel gün ışığına çıkartılmıştır.

SAMARIA ve JEZREEL VADİLERİ (Şomron ve Yizrael Vadileri)

SAMARIA

Kral Omri, Şomron (Samaria) şehrini, eski başkent olan Tirtzah'nun yerine başkent ilan etti. Böylece Şomron, İsrail Krallığı'nın başkenti oldu. Omri bu şehri iki talant gümüş karşılığında Şemer adlı bir kişiden satın almıştı. Tevrat kitabında yazdığı üzere, bu şehir İsrail Krallarından M.Ö 871-852 yılları arasında hüküm süren Kral Ahab'ın (Ahav) Fenikeli kötü kalpli eşi Jezebel'in (İzevel) şehridir. Birinci krallar 22:39 bölümünde "Ve Ahab'ın işlerinin geri kalanı ve yaptığı her şey ve fildişi sarayı ve yaptığı bütün şehirler, İsrail krallarının tarihler kitabında yazılı değil midir?" Amos 6:4 kitabında, "Ey sizler, fildişi yataklar üzerinde yatanlar ve sedirleri üzerinde uzananlar" sözü geçen fildişi saray, objeler kazılarda gün ışığına çıkarılmıştır. Bu objelerin tümünün Fenike ve Mısır sanatının etkisi altında yapıldığı gözlemlenmiştir. Şomron tepesinin en üst noktasında arkeologlar etrafı duvar-

larla çevrili bir saray kalıntısı bulunmuş olup, bu sarayın İsrail krallarına ait olduğu kesinlik kazanmıştır.

"Ve Samaria'yı tarlanın taş yığına gibi ve bağ dikilecek yerler gibi edeceğim ve onun taşlarını dereye dökeceğim ve onun temellerini açacağım". Miha 1:6

TIRTZAH

Şomron şehrinin başkent olmasına değin İsrail Krallığı'nın kuzey başkenti Tirtzah idi. Tirtzah diğer adı ile Tel El-Farah, Şehem (Nablus) şehrinin kuzeyine çok yakındır. Arkeologlar bu şehirde yaptıkları kazılarda eski ve orta bronz çağına ait ve demir çağına ait kalıntılara rastladılar. Tirtzah'nun adı Kral Süleyman'ın "Şir Haşirim" (Neşideler Neşidesi) adlı kitabında Yerusalayim (Kudüs) ile birlikte geçer. Her iki şehir de, güzellik simgesi amacıyla kullanılır. Şehir M.Ö 732 yılında Asurlular tarafından yıkılmıştır.

"Sevgilim sen Tirtzah gibi güzelsin, Yerusalayim gibi sevimsisin, sancak açmış ordu kadar korkunçsun". (Şir Haşirim 6:4)

DOTHAN

Dothan (Dotan), Şehem'den pek fazla uzak olmayan bir bölgede kurulmuş olup Tevrat'ta Yosef Hatsadik'in (Hz. Yusuf) öyküsünün geçtiği yerdir. Yosef acımasız ve kışkırtıcı ağabeyleri tarafından Dotan'da bir kuyuya atılmıştır. (Tekvin 37:17)

1950 ve 1960'larda yapılan arkeolojik kazılarda erken bronz çağına ait şehir

kalıntıları ve son dönem bronz çağına ait objeler bulunmuştur. Ayrıca aynı döneme ait, içinde yüz adet cesedin gömülü olduğu toplu bir mezar gün ışığına çıkarılmıştır. Demir çağına ait sokaklar, fırınlar ve tahıl ambarları kazılarda ortaya çıkarılmış olup, aralarında kırık bir kiremit üzerinde resmi yapılmış bir "günah keçisi" figürüne rastlanmıştır.

JEZREEL

1990'larda İngiliz ve İsraili arkeologların ortak olarak gerçekleştirdikleri kazılarda, yıkık bir köy olan Zerim yakınlarında, tepelik bir bölgede Jezreel (Yizrael) antik yerleşimi bulunmuştur. Etrafı sağlam surlarla korunmuş olarak bulunan kent, demir çağına ait olup, sert taşlarla inşa edilmiştir. Buranın Kral Ahab veya Kral Omri tarafından yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Bu şehrin M.Ö 842 yılında Yehuda Kralı Yehoram'ın saltanatının son yıllarında yıkıldığı kesinlik kazanmıştır.

TAANACH

Taanah, Jezreel Vadisi'nin güneyinde Wadi Ara geçidinin hemen yanındadır. Taanah, arkeolojik kalıntılar açısından çok zengin bir şehirdir. Kazılarda önemli ölçüde çivi yazısı ile yazılmış tabletler bulunmuştur. Daha sonra Yeoşua dönemindeki tabletler ve Hâkimler (Şoftim) dönemindeki tabletler bolca mevcuttur. Hâkimler kitabının 5:19 bölümünde kadın peygamber Deborah (Dvora) ve ordu komutanı Barak'ın birlikte kazandıkları zaferin Taanah'ta olduğu kayıtlıdır.

"Krallar gelip cenk ettiler; Taanah'ta Megiddo suları yanında..." (Hâkimler 5:19)

Kazılarda çıkan objelerin arasında demir çağına ait, üzerinde aslanların ve mitolojik yaratıkların resmedildiği seramik objeler bulunmuştur.

Bu yazıda İsrail'in antik kuzey kentlerini keşfettik. Gelecek zamanlarda tarihin ayak izlerini yeniden birlikte sürmek dileği ile. ■

B.A. & M.A Degrees in **BUSINESS**

**2012-2013
AKADEMİK
YILI İÇİN ŞİMDİ
BAŞVURUN**

UYGUN EĞİTİM ÜCRETLERİ

BURS ALMA OLANAĞI

KAMPÜSTE YAHUDİ YAŞAMI

www.LauderBusinessSchool.com

THEO Angelopoulos

Komşudan bir yıldız kaydı

Aslında Şalom Dergi için araştırmakta olduğum 'Az Bilinen Dünya Sinemaları' dizisi için hazırlamış olduğum iki bölümlük Polonya Sineması yazısını yayınlanmak üzere dergiye yollamak üzereydim. Gecenin olmadık bir saatinde bir öğrencimden mesaj geldi: "Hocam, Theo Angelopoulos'a yolda karşıya geçerken motosiklet çarpmış; kurtaramamışlar. Çok üzgünüm." Donup kaldım. Sadece Yunanistan'ın değil, dünya sinemasının yaşayan en büyük yaratıcılarından birini, hem de böyle aptal bir kazada yitirmiş olmak bana büyük bir haksızlıkmiş gibi geldi. İstanbul Film Festivali'nde tanışmış olduğumuz ve filmlerinin çoğunu izlediğimiz bu büyük ustayı son bir kez, tüm filmografisiyle anmak istedim. Polonya Sineması da sonraki sayılara kaldı.

Theodoros Angelopoulos, 27 Nisan 1935’de varlıklı bir ailenin çocuğu olarak Atina’da doğar. 1953-1957 yılları arasında Atina Üniversitesi’nde hukuk okur, arada edebiyata fazlasıyla ilgi duyduğundan şiir, deneme ve kısa öykü kitapları yazmaya başlar ve sonunda diploma almadan okuldan ayrılır. Askerliğini yaptıktan sonra Paris’e, Sorbonne’da edebiyat okumaya gider, ancak oradan da ayrılarak Institut des Hautes Etudes Cinématographiques’de (IDHEC) sinema eğitimine başlar.

Ancak sinema eğitimi kısa sürecek ve okul projesi 16mm.lik kısa filmde, eğitimlerinin ısrarla önerdiği geleneksel çekim yöntemleri yerine, kameraların tam bir daire çevirerek çekim yaptığı 360 derecelik planları yeğlemesi IDHEC’den kovulmasına sebep olacaktır.

“Git dehâni Yunanistan’a sat” derler *Theo*’ya. O da aynen onların dediğini yapar ama önce bir süre ‘Musée de l’Homme’da, ‘cinéma-vérité’nin yaratıcısı etnograf ve sinemacı *Jean Rouch*’un yanında çalışır.

Orada okuldan kovulmasına sebep olan filmi de tamamlar ama laboratuardan geri çekecek parayı bulamadığı için film yok olur gider.

1963’de ülkesine geri dönmelerinden 4 yıl sonra Albaylar Cuntası tarafından kapatılacak olan sol eğilimli ‘Demokratiki Allaghi’ gazetesinde film eleştirileri yazmaya başlar. Arada ikinci kısa filmine başlar ama bir pop gurbuyla ilgili bu yarı-belgesel, ‘*Formix Story*’yi (1965) bitirmeden bırakmak zorunda kalır.

Üçüncü kısa filmi ‘*Ekpompbi*’de (1968) daha başarılı olur ve ideal eş konusunda yoldan geçenleri sorguladığı *Jean Rouch* etkisindeki çalışması Selanik Festivali’nde ödül alır.

İlk uzun metraj

İki yıl sonra, Kuzey Yunanistan’ın ücra bir köyünde, filmin elektrikçisinden temin edilen üç kuruşluk bir

Kumpanya

Avcılar

bütçeyle ilk uzun metrajı ‘*Anaparas-tasi/Yeniden Yapılandırma*’yı (1970) çeker.

Angelopoulos, karısı ve onun aşığı tarafından öldürülen kırsal kökenli bir adamın haberlerden alınma gerçek öyküsünü ekrana taşır. Bu öykü ile Agamemnon’un Clytemnestra ve Aegisthus tarafından öldürülmesi mitosu arasında paralellikler kurar. Cinayet aynen antik Yunan traged-yalarında olduğu gibi ekran dışında işlenirken, çoğunlukla gerçek köy sakinlerinin oluşturduğu topluluk tragedyanın korusu işlevini yüklenir.

Çağdaş Yunan tarihine odaklanan üçleme

Bundan sonra çekeceği üç film, çağdaş Yunan tarihine adanmış bir üçleme oluşturur ve bu üçleme ile yönetmenin tematik ve biçimsel ilkeleri de

kesinlik kazanır:

- Geçmişin Yüğü. Birkaç gün önce, yapmakta olduğum ‘Angelopoulos Toplu Gösterisi’nde bir katılımcım “karakterler geçmişin yükünü sırtlarında taşıyormuş gibi duruyorlar” demişti.

Bu yükü yakın dönem Yunan tarihi ile kısıtlamak yanlış olur. Antik mitolojilere, Atreus oğullarının lanetine kadar uzanan tüm Yunan geçmişinin yüküdür bu!

- ‘Güç’ kavramının nesnel ve neredeyse klinik incelenmesi...

- Bireyin topluma nazaran önemini yitirdiği bir yapaylık.

- Bilinçli olarak parçalanmış ve alt üst edilmiş bir anlatımın geleneksel anlatıma yeğlenmesi, sabit ya da durağan kamera kullanımı ve çok uzun planlarla farklı bir zaman kavramının oluşturulması.

Üçlemenin ilk filmi ‘*Meres tou 36/36 Günleri*’ (1972), albaylardan önceki yönetimde, diktatör Metaxas’ın iktidarı ele almasını eleştirmiş gibi görünüp Albaylar Cuntasını hedef alan cüretli bir siyasal alegoridir. Bir tutuklunun kendisini ziyarete gelen, bir dönem eşcinsel ilişkiye de girmiş olduğu politikacıyı rehin alması ile başlayan olaylar, bir yandan yönetimin neredeyse bir kişi tarafından yıkılabilecek kadar zayıf ve çürümüş olduğunu gözler önüne sererken, diğer yandan da olayı ancak cinayetle çözecek kadar beceriksiz olduğunun altını çizer.

Arıcı

Büyük İskender

'36 Günleri' nin ardından en iddialı filmi 'O Thiassos/Kumpanya' (1975) gelir. Sahte bir senaryo ile çekim izni aldığı, yerel halkın kendisine ihanet etmeyeceğine güvenerek gözden irak mekânlarda çektiği bu süresi dört saati geçen destansı film, Metaxas'ın düşürüldüğü 1939 ile Alexander Papagos'un 1952'de iktidara geçmesi arasındaki 13 yıl boyunca Çoban Kızı Golfo oyunu ile turneye çıkan bir kumpanyayı izler. Tarihsel arka plan oyuncuların devamlı engellenmesine sebep olan olaylarla simgelenirken, isimlerini Atreus ailesinden alan bu üzgün, kılıksız ve çoğunlukla aç insanlar (Nazi işbirlikçisi Eghisthus, fırsatçı Krysothemis, milliyetçi Agamemnon, apolitik Klytemnestra, sol eğilimli Elektra ve komünist gerilla Orestes) devamlı savaş içindeki ülkenin yollarında dolanırlar, giderek mitolojideki rollerine uygun davranmaya başlarlar.

Bu çağcıl tarihsel üçlemenin son filmi 'Oi Kynigoí/Avcılar' da (1977) 1976 yılbaşını avlanarak geçirmek için adaların birine gelen burjuva kökenli bir grup insanın (albay ve karısı, iş adamı, artık yayıncılık yapan eski polis şefi, eskiden partizan olan varlıklı müteahhit, politikacı, geçmişte Nazi'lerle işbirliği yapmış olan aktris ve asil aileden gelen kiral taraftarı kadın), üniformasından 1947-1949 iç

savaşında vurularak ölmüş bir direnişçiye ait olduğunu anladıkları, karlara gömülmüş ve mucizevi bir şekilde hiç bozulmadan kalmış bir ceset bulmalarıyla başlar. Kaldıkları eve

götürdüklerinde yaraları kanamaya başlayan bu ölü asker, her birinin iç savaşta yapmış olduklarını anımsamasına sebep olacak, günahlarının kefareti ölüdürülerek ödediklerini gördükleri kolektif bir karabasanın şafağında işledikleri suçların simgesi haline gelen cesedi gömerek sorumluluklarını unutmaya çalışacaklardır. "Avcılar, benim kuşağımın, kendi yaşamımızın yıllarına harmanlanan Yunan tarihine bakış açısının yansıması ve Yunan burjuvazisinin tarihsel vicdanının incelenmesidir. Ülkemde, yönetici sınıf tarihsel bilinçten korktuğu için onu maskeleymeye ve gizlemeye çalışmıştır."

Angelopoulos'un sinema dili artık belirginleşmeye başlamıştır. Kronolojinin kırılıp alt üst edildiği, düzensiz ve kimi zaman kavranması güç anlatımı unutulması güç güzellikte, uzun ve yavaş çekimlerle desteklenir. (Örneğin, 230 dakikalık süresine karşın 'Kumpanya' sadece 80 çekim planından oluşur.

Bir açıklama: çekim planı ya da kısaca *plan*, kameranın "başla" komutu ile çalıştırıldığı andan "kes" komutu ile durdurulması arasındaki *kesintisiz* çekimdir. Mekâna ya da manzaraya odaklandığında *genel plan*, kişilere yoğunlaştığında ise *yakın plan* olarak adlandırılır. Çekim senaryolarında

yakın planlar, boy çekimi, diz çekimi, gövde çekimi, omuz çekimi ve baş çekimi olarak sınıflandırılırsalar da, sinema yazarları *yakın plan* ifadesini mimiklerin ve bakışların belirgin olarak algılandığı baş ve omuz planları için kullanırlar. *Angelopoulos*, bir planı kestiğinde kendini tecavüzcü gibi hissettiğini söylemiştir.)

Meydanların ve kitlelerin sinemacıdır *Angelopoulos*. Çektiği sahnelerin duygusunu mekânların ve manzaraların aynasına transfer etmesi ve karakterlerin kadrajdan çıkmış olmasına karşın kameranın çekime devam ettiği 'ölü zaman'ları kullanması ile bir başka büyük sinemacıyla *Michelangelo Antonioni* ile de üslup akrabalığı vardır.

Uzun çekimlerde, kamerası kimi zaman kahramanlarının içsel boşluğunu simgeleyen boş sokaklarda ve boş meydanlarda gezinir, kimi zaman da kalabalık toplulukların koreografisi titizlikle yapılmış devinimlerini izler. Ancak, dinginliklerine karşın, filmleri hiç bir zaman durağan değildir. Kayar gibi gezinen kamera, koreografinin bir parçası olur, karakterler onun bakış açısına girip çıkarlar, birbirlerinin etrafında dolanırlar, ya da kamera onlara neredeyse sarılarak etraflarında dolanır. Şimdiki zamandan geçmiş, oradan da yine şimdiki ya da farklı bir zamana tek bir kesintisiz planın içinde gidilebilir. Böyle benzersiz bir görsele ancak uzun, zahmetli ve özenli provalarla ulaşılabilir ki *Angelopoulos*, 'sette gaddar ve zalim olduğu' şöhretini bu titiz ön çalışmaya borçludur.

İdealist bir liderin bir diktatöre dönüşmesinin öyküsü

Film Festivali'nde Uluslararası Film Eleştirmenleri Federasyonu (FIPRESCI) ödülünü kazanan *'Megalexandros/Büyük İskender'* (1980), geçmişin bilinen dünyasının tamamını fethetmeye kalkan Makedonyalı İskender'in değil, kırsal kesimde tarıma dayalı sosyalist bir toplum oluşturmaya kalkışan bir eşkiyanın idealist bir liderden giderek astığı astık, kestiği kestik bir diktatöre dönüşmesinin öyküsüdür.

"Megalexandros bir insanın bir zorba-ya dönüşümünü, sadece faşist ya da Stalinist bir oluşum olarak değil, bütün iktidarların gelişimini içerebilen bir olgu olarak anlatmayı amaçlamaktadır. 'Megalexandros', baştaki amacı ne kadar iyi olursa olsun, herhangi bir yönetimin ya da gücün istibdada dönüşme tehlikesini anlatır."

Büyük İskender'i çektiği yıl *Theo Angelopoulos* ömrünün sonuna kadar evli kalacağı ve üç kızının annesi olan *Phoebe Economopolou* ile evlenir.

Theo Angelopoulos-Tonino Guerra işbirliği

1983'de kısa bir TV belgeseli çektikten sonra *Angelopoulos*, *'Taxidi sta Kithira/Kitera'ya Yolculuk'* filminin senaryosunu, bundan böyle tüm filmlerinin yazımında birlikte çalışacağı ve senaryo yazarı ve şair *Tonino Guerra* ile beraber oluşturur. *Kitera*, Yunan mitolojisinde insanın kendini mutluluğa (ya da mutluluğu arama-ya) adadığı düşsel bir adadır. Antik Yunan kültürünün bilincinde olan ve

Anaparastasi ile *O Thiassos'* da *Atreus'*ların lanetinden esinlenen *Angelopoulos*, bu kez başka bir mitolojik öyküye, *Odyssea'nın* finaline güncel bir yaklaşımla bakar. Babanın (*Odysseus*) dönüş öyküsünün, hayallerini giderek yitirmekte olan orta yaşlı oğlunun (*Telemachus*) gözünden anlatıldığı bu film içinde film, hem sürgünden döndüğünde ülkesinin şimdiki zamanı ile barışamayan yaşlı bir eski solcunun, hem de kendi geçmişiyile yüzleşmeye henüz hazır olmayan bir Yunanistan'ın öyküsüdür.

'Kitera'ya Yolculuk' (1984), *Angelopoulos'un* bundan böyle bütün filmlerinin müziklerini yapacak olan *Eleni Karaindrou* ile de ilk çalışmasıdır. *Karaindrou'nun* kimi filmde bir iki müzikal cümleyle, kiminde ise neredeyse bir başrol oyuncusu gibi öne çıkan coşkulu ezgileri, ilk bakışta yönetmenin karakterlerine son derece mesafeli bakışı ile bir karşıtlık oluşturur gibi görünseler de, aslında *Angelopoulos*, filmlerinde görsel olarak uzak durduğu duygusal boyutu bu müzikle açığa çıkarmakta ve tamamlamaktadır.

Umutsuzluk ve yabancılaşma

Angelopoulos'un 'bellek ve belleksizliğin çatışması' olarak gördüğü *'O Melissokomos/Arıcı'* nın (1986) başkişisi *Spiros'u* öylesine sarmalamıştır ki, o sanki yürüyen bir ölüdür. Kızına gizlice olanaksız bir aşkla bağlı olan *Spiros*, onun düğün gününde, mesleği olan öğretmenliği, evini, karısını ve yaşadığı şehri bırakıp babası ve büyükbabası gibi kendini yollara vurarak arıcılık yapmaya başlar. Yaşamla

ve de gelecekle iletişim kurmasının imkânsızlığı, yolda karşılaştığı ve zamanla kendisi için takıntı haline gelecek genç kadınla ilişkisinde belirginleşecektir. *Spiros* için 'geçmiş' her şeydir, kız içinse hiç bir şey! Ve 'Arıcı', çıkış yolunu arılarının zehirli iğnelerinde bulacaktır.

Filmografisinin belki de en güzel filmi olan *'Topio stin Omichli/Puslu Manzaralar'* da (1988) hemen tüm *Angelopoulos* filmlerinde var olan baba figürü mitik özünde buharlaşarak yok olmuş ve iki çocuğu onu 'Almanya'da aramaya çıkmışlardır. Film aynı anda hem gerçek, hem sanrısız, hem olağanüstü, hem de unutulmaz anlardan oluşur ve yönetmenin önceki filmlerine de göndermeler içerir. Çocuklar, on üç yıl sonra artık kostümlerini satacak kadar tükenmiş olan *'Kumpanya'* nın oyuncularını bile karşılaşırlar.

"Topio stin Omichli sadece babalarını arayan iki çocuğun öyküsü değildir. Bir yaşama giriş yolculuğudur. Onlar yol boyunca her şeyi öğrenirler: aşk ve ölüm, yalan ve gerçek, güzellik ve yıkım. Yolculuk, yaşamın bize verdiklerine odaklanmak içindir." *'To meteoro vima tou pelargou/Leyleğin Havada Kalan Adımı'* (1991), hudutlar, göçmenler ve Komünizmin çöküşünden sonraki değişimler üzerine şiirsel bir alegoridir. *"Göçmen olmak, dışsal değil içsel bir durumdur"* der filmin kişilerinden biri, *"Sınırları geçtik ama hâla buradayız. Evimize gidebilmek için daha kaç sınırdan geçmeliyiz?"* Durum politikacıların ya da kimsenin umurunda mıdır? Nihayetinde iki ülke arasındaki köprüde, sınır çizgisinde leylek gibi bir ayağını kaldırmış duran yabancı gibiyiz. *"Bir adım daha atarsam... başka bir yerde olurum, ya da ölüyorum."*

Ulis'in Bakışı

Puslu Manzaralar

Ağlayan Çayır

işsel yolculuğu, yaşlanmakta olan ve kanserden öleceğini düşünen bir yazarın geçmiş ve şimdiki zaman arasında gidip gelmelerini anlatır.

Yunan yakın tarihinde yeni bir üçleme

Theo Angelopoulos 2004'de, Yunan tarihindeki yakın olaylarla ilgili yeni bir üçlemeye girer. Üçleme ilk kez 1919'da çocuk olarak karşılaşan Eleni ile Alexis'in birbirlerini kaybetmelerinin ve zaman içinde dünyanın farklı yerlerinde birbirlerini tekrar tekrar bulmalarının öyküsü üzerinden Helenizmin yazgısına odaklanır. (Öykülerin baş kadın kişisinin adı, Eleni Ellas/Yunanistan sözcüğünden türemiştir.)

İlk film *'Trilogia I: To Livadi pou dakryzei / Ağlayan Çayır'* (2004), 1919'da Kızıl Ordu'nun Odessa'ya girmesi ve oradaki Yunanlı toplumunun kaçı ile başlar ve 1949'da Yunan İç Savaşı'nın bitişiyle sona erer.

İkinci film, *'Trilogia II: I skoni tou hronou/Zamanın Tozu'*nda (2008) geçen yüzyılın şiirsel özeti ve yeni yüzyıla olan düşsel ilişkisi, zamana meydan okuyan bir aşk öyküsünün aracılığıyla anlatılır. *"Film aynı zamanda son 50 yılın 20.yüzyılda iz bırakmış olaylarının içinde uzun bir yolculuktur. Karakterler bir rüyadaymışçasına davranırlar. 'Zamanın Tozu', anıları karmaşıktır. Filmin başkışisi A. bu anıları araştırırken onları şimdiki zamanda yaşar."*

2011 Aralık ayında çekimlerine başlanmış olan üçlemenin son halkası *'L'Altro Mare/Bir Başka Deniz'*dir.

"Film, Avrupa'daki son finansal krizin kaskacındaki günümüz Atina ve Yunanistan'da siyasi sınıfların sorumluluğu ve işlerini kaybeden insanların umutsuzluğuna odaklanacak" ve şüpheli işlere karışan Makedonya ile Arnavutluk'tan Yunanistan'a kanunsuz yollardan girmeye çalışan göçmenlere yardım eden politikacı bir baba ile bir fabrikada kaçak işçilerle *'Üç Kuruşluk Opera'yı* sahnelemekte olan kızı arasında geçecekti.

Beklenmeyen son

Ne yazık ki, 24 Ocak 2012'de, iş dönüşü motosikletiyle evine gitmekte olan bir polis, film çekiminden dönerken Pire yakınlarında yoğun trafikli bir yolda karşıdan karşıya geçmekte olan *Angelopoulos'a* çarpacak ve yönetmen tüm çabalara rağmen kurtarılamayarak bir kaç saat sonra ölecekti.

1994'de üçlemenin ilk filminin vizyona girmesi vesilesiyle Fransız Televizyonunun 1.Kanalı Ana Haber Bültenine *Angelopoulos'u* davet etmişti. Uzunca süren keyifli söyleşinin sonunda sunucu, yönetmene; *"Sizin zor bir sinemacı olduğunuz söyleniyor, ne dersiniz?"* sorusunu yönelttiğinde, *Angelopoulos* muzip bir gülümseme ile, *"Bilemem, ama bana zor yönetmen denmesini kolay yönetmen denmesine tercih ederim"* cevabını vermişti. Evet, *Theo Angelopoulos*, hiç bir zaman kolaycılığa kaçmadı. 42 yıllık meslek hayatında sadece 14 film çekti. Ama çoğu başyapıt düzeyinde olan bu 14 filmle sinema tarihine en büyük isimlerden biri olarak geçti. Toprağı bol olsun. ■

Avrupa'da Yılın Filmi

To vlemma tou Odyssea/Ullis'in Bakışı' (1994) ile *Angelopoulos* bir kez daha *Odyssea'*ya döner. Manakis Kardeşler tarafından çekilen ilk (kayıp) Yunan filmi, Yunanistan göçmeni Amerikalı bir yönetmenin savaş içindeki Balkanlar'da arayışını anlatan *'Ullis'in Bakışı'* üçlü bir *Odyssea'*dır. Bir düzeyde Balkan Sineması'nın ve de dolayısıyla sinemanın kökenlerine bir yolculuktur. Bir başka düzeyde, Balkan tarihine, Bosna'daki trajediye kadar ulaşan bir yolculuktur. Ve son olarak bir insanın kendi yaşamında yaptığı, aşklarını ve kayıplarını özümlediği içsel yolculuktur. Şiirsel bir dille, geçmişin tarihsel ve sinemasal zaferlerinin karşılığının güncel trajedilerde olduğunu ima eden *'To vlemma tou Odyssea'*, Cannes'da aldığı FIPRESCI ve Jüri Özel Ödülleri peşinden eleştirmenler tarafından "Yılın Avrupa Filmi" seçilmiştir.

Angelopoulos'a Altın Palmiye

Üç yıl sonra *Angelopoulos*, *'Mia eoniotita kai mia mera/Sonsuzluk ve 1Gün'* (1998) ile nihayet Cannes'da Altın Palmiye'yi kazanır. Bu yavaş, kasvetli ama görsel ve müzikal açıdan büyüleyici film, başka bir

Kehanet gerekleŖmiŖti...

Beklenen Mesih bu kez İzmir'de ortaya ıkmıŖtı. Roma terbiye ve geleneklerinin en büyük mirasçısı Osmanlı, olayların baŖlangıcında sessiz kalmayı, en azından tarafsız kalmayı tercih etti... Sonraları Osmanlı bürokrasisi sessizliğini bozdu; Sabetay Sevi, IV. Mehmet'in huzurunda yapılan yargılamada çarmıha gerilmedi ama önce Gelibolu'ya sonra da Arnavutluk'a sürgün edildi...

Tarih bir kez daha tekerrür etmiŖ, İsa'dan 1650 yıl sonra Mesihlik iddiasında bulunan bir Musevi daha bürokrasinin gadrine uđramıŖtı... Olaylar Osmanlı sınırlarını aŖtı, Polonya'dan Kudüs'e çalkalandı durdu...

Sabetay Sevi ise Arnavutluk'ta sürgünde öldü...

Ciltli, Ŗmizli, 16 x 24 cm, ISBN 9789759971878, 857 sayfa, 60 TL

MODA

Viket PENSO

www.trendastic-ny.com

Berenice Bejo

Cameron Diaz

Penelope Cruz

Stacy Keibler ve George Clooney

‘Modanın kalbi Kırmızı Halı’da attı

Yeni yılın gelmesiyle moda dünyasını büyük bir hareket ve heyecan kaplar. Bir yanda yaklaşan moda haftalarının verdiği heyecan, diğer yanda ödül törenlerinde ünlü oyuncularını ve özellikle ödüllere aday oyuncularını giydirme telaşı.

17 Ocak gecesi Altın Küre ile başlayan ödül sezonu daha sonra, Screen Actor Guild Awards, Grammy Müzik Ödülleri, Goya, İngiltere Müzik Ödülleri... vs ile devam ettikten sonra 26 Şubat gecesi Oscar Ödülleri töreniyle son buldu.

Emma Stone

Nicole Kidman

Emma Stone, Giambattista Valli tasarımıyla

'The Help', filminin oyuncularından Emma Stone kırmızı Giambattista Valli elbisesiyle Oscar gecesi kırmızı halıda yürüdüğünde bu elbiseyi daha önce gördüğüme yemin edebilirdim. Gözlerim ve hafızam beni yanıltmadı, Emma bu büyük gecede büyük bir risk alarak Nicole Kidman'ın 2007 yılında yine Oscar törenine katıldığında giydiği Balenciage elbisenin oldukça benzerini giydi. Emma Stone bu gece için büyük bir risk aldı ama Giambattista Valli imzalı elbiseyi çok başarıyla taşıdı.

Meryl Streep

Missi Pyle

Gwyneth Paltrow

Oscar 2012'ye damgasını vurdu

Oscar 2012 kırmızı halısına Gwyneth Paltrow, Tom Ford imzalı beyaz elbisesi ve peleriniyle bir anda damgasını vurdu. Tom Ford kadın koleksiyonuna üç sezon önce geri dönmüştü ama gerçek geri dönüşü Gwyneth Paltrow ile oldu.

Heidi Klum

Milyonlarca dolarlık aksesuarlar

Charlize Theron'un sadece yırtmacından söz etmek büyük haksızlık olur. Oscar ödüllü yıldızın aksesuar seçimleri de oldukça güzeldi. Saçına taktığı bant ve kullandığı broş milyonlarca dolar değerinde. Aksesuar seçimini çok beğendiğim bir diğer isim ise Heidi Klum oldu. Heidi şeftali tonlarındaki elbisesini turkuaz kolyesiyle renklendirdi.

Charlize Theron

Brad Pitt - Angelina Jolie

Charlize mi, Angelina mı daha cesur?

Herkes Angelina Jolie'nin cesurca sergilediği bacak dekoltesini konuşuyor olsun, benim bu ödül sezonundaki favori yırtmacım Charlize Theron'dan geldi. Charlize Theron geçen ay düzenlenen Altın Küre ödül törenine katıldığında giydiği ten rengi Dior elbisesiyle gecenin en şık isimlerinden biri oldu.

Nicki Minaj

Nicki Minaj, Fergie'yi gölgede bıraktı

Ödül törenleri sezonunda en farklı ve en çarpıcı kıyafetleri her zaman Grammy Müzik Ödülleri'nde görürüz; bu sene de durum farklı olmadı. Nicki Minaj, Papa kıyafetli escortu ve kırmızı dini temalı Versace kıyafetiyle büyük tartışma yarattı. Nicki Minaj'ın kıyafeti o kadar çok tartışmalara yol açtı ki, The Black Eye Peas solisti Fergie'nin Jean Paul Gaultier Couture dantel elbisesini bile arka planda bıraktı.

Fergie

Selma Hayek

Sandra Bullock

İşleme ve dekolteye tam puan

Salma Hayek uzun zamandır bu kadar çarpıcı olmamıştı. Salma, Gucci art-deco kıyafetinin altın işlemleri ve uzun küpeleriyle göz kamaştırıyordu. İşlemeyi oldukça başarılı bir şekilde taşıyan bir diğer isim ise Sandra Bullock oldu. Sandra'nın Marchesa elbisesinin işlemesi ve sırt dekoltesi her ne kadar eleştirmenlerden tam puan toplasa da, elbisenin kötü fiiti kimsenin gözünden kaçmadı.

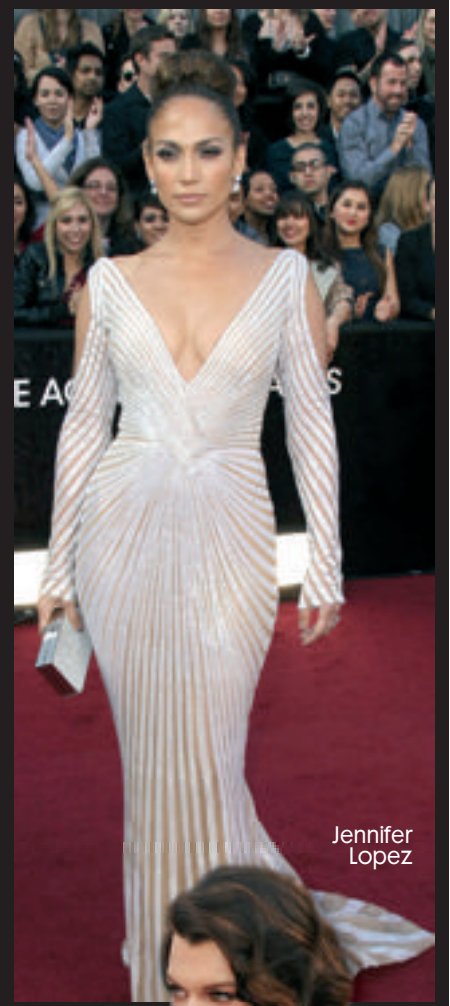

Michelle Williams

Octavia Spencer

Sofia Vergara

Jennifer Lopez

Altın Küre'de şeftali ve pudra, Oscar'da beyaz ve kırmızı

Bir ödül töreni sezonu ardından en çok konuşulan hiç kuşkusuz ünlülerin tercih en çok ettiği renkler olur. Kırmızı halı Altın Küre'de şeftali ve pudra tonlarıyla renklenirken, Oscar gecesinde beyaz ve kırmızı ön plana çıktı. Oscar ödül töreni kadar önem taşıyan ve gecenin bir diğer okazyonu olan Vanity Fair partisine katılan ünlüler de tercihlerini yine kırmızidan yana kullandılar.

Diane Kruger

Natalie Portman

Kate Hudson

Jane Seymour

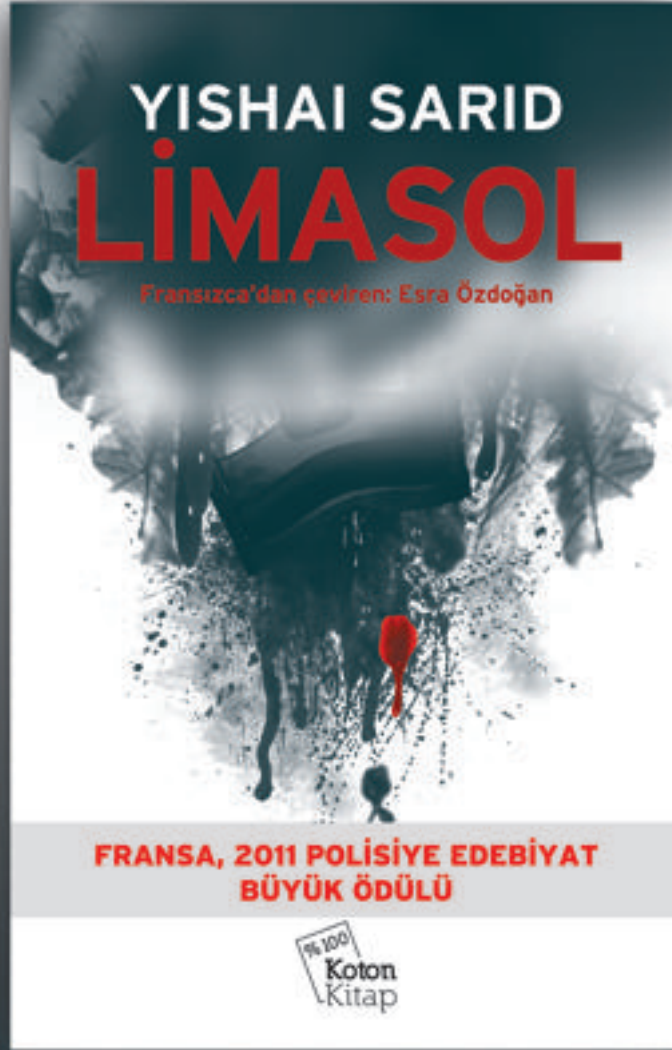
Milla Jovovich

LİMASOL

Fransa, 2011 En İyi Yabancı Polisiye Roman Büyük Ödülü

Yishai Sarid'in kahramanları Gazzeli bir şair, İsraili bir sorgu amiri ve güzeller güzeli Dafna Ortadoğu'daki ezeli çarpışmaya değerlerini ve insanlığını koruyarak bakmaya çalışmanın sancılı ve sürükleyici hikâyesini yazıyor.

8 Mart'ta tüm kitapçılarda

MODA HABERLERİ

Mulberry yeni tasarımı **'DEL REY'** ile karşınızda

Mulberry, Alexa Chung'dan esinlendiği Alexa çantasının getirdiği yankı ve yüksek satış grafiğinin ardından, en son çantasına yine bir 'hit girl'ün ismini verdi. Mulberry 2012/13 Sonbahar-Kış defilesinin ardından Lana Del Rey'den esinlendiği yeni çantası 'Del Rey'i tanıttı. Mayıs ayında satışa çıkacak çanta 1.250\$'dan satışa sunulacak.

JIL SANDER yuvaya geri döndü

Jil Sander 1968 yılında kurduğu moda evinden 2004 yılında istifa etmişti. 2005 yılından beri markanın creative direktörlüğünü yapan Raf Simons'un görevinden ayrılmasıyla boşalan pozisyona tekrar Jil Sander geçti.

LADURÉE - ALBION ortak koleksiyonu

Birbirinden farklı renklerdeki, lezzetli macaronlarıyla tanıdığımız Ladurée bu sefer makyaj çantamıza renk katıyor. 1862 yılında kurulan Fransız Ladurée, Japon kozmetik firması Albion ile iş birliği yaparak yirmi farklı allık ve ruj renginin yer aldığı 'Les Merveilleuses de Ladurée' isimli bir koleksiyon hazırladı. 29 Ocak'ta Japonya'da satılmaya başlanan koleksiyon çok kısa zamanda Amerika ve Avrupa'da da satışa sunulacak.

SHALOM HARLOW bu kez, Mad Men için poz verdi

Dört Emmy Ödüllü 'Mad Men' dizisi, 1,5 senelik bir aranın ardından ekranlara geri dönüyor. Özellikle bayan seyirciler tarafından heyecanla takip edilen dizi 25 Mart'ta Amerika'da ekranlara geri donuyor. Dizinin geri dönüşünü kutlamak amacıyla Estée Lauder özel bir koleksiyon hazırladı. Mad Men ile işbirliği yapan bir diğer firma ise Banana Republic. Dizi oyuncularından Shalom Harlow markanın 'Mad Men' temalı 40 parçalık giyim ve aksesuar koleksiyonu için kamera karşısına çıktı.

David Gandy ve Shalom Harlow Banana Republic'in yeni teması için poz verdiler

LOUBOUTIN'den meslekte 20 yıl kitabı

Kırmızı tabanların sahibinin Yves Saint Laurent mi, yoksa Christian Louboutin mi olduğu hala tartışılırken, Christian Louboutin meslekteki 20. yılını ilk kitabıyla kutluyor. Louboutin bu özel kitap için moda fotoğrafçıları yerine, tasarımlarının zamansızlığını anlatacak daha farklı isimlerle çalıştı. Altı bölümlük kitapta tasarım kariyerine başladığı Chanel ve Yves Saint Laurent günlerini, Paris ve Mısır'daki evlerini ve özel tasarımlarını gözler önüne seriyor.

Birakin bahar 'Sanat'la içinizi ısıtsın

Mart ayında İstanbul'un sanat ajandası yine dopdolu. Şehir caza, klasik müziğe, soul ve rock müziğe doyacağı gibi, önemli sergilere de ev sahipliği yapıyor.

Malia ile Caz

Sesi, fiziği ve duruşuyla Caz müziğinin günümüz temsilcilerinden, Malawi kökenli İngiliz şarkıcı Malia, Nina Simone'un parçalarını yeniden okuduğu son albümü "Black Orchid" ile, dinleyicileri müzikal bir zaman yolculuğuna çıkarıyor. Malia, 'Garanti Caz Yeşili Konserleri' kapsamında sahne alacak.

Eleştirmenlerin müzikal anlamda klasik ve modernitenin sentezi olarak tanımladığı Malia, bestelerinde caz, soul ve gospel gibi farklı tarzları bir araya getirirken

müziğin çağları arasında gidip gelen zamansız ve buğulu sesiyle dikkat çekiyor.

Natacha Atlas, Janet Jackson, Charles Aznavour ve Michel Petruccianni gibi isimlerle çalışan besteci, aranjör ve müzisyen Andre Manoukian, "tüyleri diken diken eden büyü bir ses" olarak tarif ettiği Malia ile başarılı müzik yolculuklarının uzun yıllar süreceği sinyali ilk günden vermişti.

Billie Holiday, Sarah Vaughan, Ella Fitzgerald ve Nina Simone'dan beslenen Malia, bugüne kadar dört başarılı albüm çıkararak Fransa'nın önemli caz vokalleri arasına girdi.

Caz müziğinin efsane günlerini deneyimlemek için bu özel konseri kaçırmayın...

Tamirane
24 Mart , 22:30

Brad Mehldau Trio

Yenilikçi ve yaratıcı yorumlarıyla tüm dünyada geniş bir hayran kitlesine sahip Amerikalı caz piyanisti Brad Mehldau, triosuyla mart ayında İş Sanat caz konserlerinin ikinci konuğu oluyor. Rock, caz ve klasik müzik gibi farklı türleri eserlerinde benzersiz bir şekilde buluşturan Mehldau, bugün modern caz müziğin kabul görmüş isimleri arasında yer almakta. Keith Jarrett, Chic Corea, McCoy Tyner gibi efsanelerden sonra gelen neslin en saygın ve yaratıcı piyanistlerinden kabul edilen sanatçı, albüm ve konserlerinde kendi bestelerinin yanı sıra caz standartlarına ve popüler müziğin özellikle de rock müziğinin caz düzenlemelerine yer veriyor. Mehldau, Nick Drake, The Beatles, Radiohead ve Paul Simon gibi grup ve müzisyenlerin şarkılarını kaydettiği sıra dışı repertuarıyla geniş bir ifade aralığına sahip müziğinin sınırlarını zorluyor. Siz okurken biletleri tükenmiş olabilir ne yazık ki...

İş Sanat Kültür Merkezi
08 Mart, 20:00

Rembrandt ve Çağdaşları Boğaz'da

Daha önce Picasso, Dali ve Rodin gibi efsane sanatçıların eserlerini Türkiye'deki sanatseverlerle buluşturan Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi (SSM), şimdi de Hollanda sanatının önemli isimlerinin eserlerini 'Rembrandt ve Çağdaşları - Hollanda Sanatının Altın Çağı' adlı sergiyle İstanbul'a getirdi.

Rijksmuseum ile dünyanın önde gelen özel bir koleksiyonuna ait toplam 110 eserin Türkiye'de ilk kez gösterildiği sergide, Hollanda resminin önde gelen isimlerinin bulunduğu 59 sanatçıya ait 73 tablo, 19 desen ve 18 objeye yer veriliyor.

Sergide; Altın Çağ'ın en öne çıkan ismi Rembrandt'ın yanı sıra, yüzyıllar boyunca karanlık bir figür olarak kalıp, eserleri uzun süre başka sanatçılara atfedilen ve yalnızca 35 eseri bilinmesine rağmen, dönemin en büyük isimleri arasında gösterilen Johannes Vermeer'in 'Aşk Mektubu' adlı eseri de yer alıyor.

'Rembrandt ve Çağdaşları - Hollanda Sanatının Altın Çağı' sergisi, 10 Haziran tarihine kadar SSM'de sanatseverlerle buluşacak.

Sakıp Sabancı Müzesi

İngiliz Oda Orkestrası

İngiliz Oda Orkestrası, 860'ın üzerinde kayıt, 400'ün üzerinde besteci ve 1500'ün üzerinde çalışma ile dünyada en çok tanınan oda orkestrasıdır. Dünyanın pek çok ülkelerindeki konserleriyle en çok konser veren Oda Orkestrası olup, başarılı soundtrack albümlerine ve televizyon programlarına imza atmıştır. Son olarak Bach'ın Keman Konçertoları'nda Anne Akiko-Meyers ve Milos Karadaglic'in son çıkan albümünde orkestranın çalışmaları yer almıştır. Konserde Elgar'ın Serenade'ni seslendirecek olan topluluk, daha sonra Mozart Piyano Concerto in Eflat, K.271 ve Haydn Cello Concerto in D'yi seslendirecekler. Klasik müzik tutkunlarına önerilir...

Cemal Reşit Rey Konser Salonu
15 Mart, 20:00

FAZIL SAY ÇOCUKLARLA

Fazıl Say 4 yaşında piyanoya başladı. Ankara Devlet Konservatuvarı'nda "Üstün Yetenekli Çocuklar için Özel Statü"de öğrenim göerek; 1987'de konservatuvarın piyano ve kompozisyon bölümlerini bitirdi. New York Filarmoni, St. Petersburg Filarmoni, Amsterdam Concertgebouw, Viyana Filarmoni, Çek Filarmoni, İsrail Filarmoni, Orchestre National de France, Tokyo Senfoni gibi orkestralar eşliğinde çağımızın tanınmış şefleriyle konser verdi. 2008'de Avrupa Birliği tarafından "Kültür Elçisi" unvanıyla görevlendirilen Fazıl Say, doğu ve batı kültürleri arasında yeni köprü kurmayı amaçlıyor.

Fazıl Say, bu kez çocukları klasik müzik yolculuğuna çıkarıyor. Çocuklarınızla birlikte bu keyifli konseri kaçırmayın!

Cemal Reşit Rey Konser Salonu
10 Mart, 14:00

Can Bonomo

Yaklaşık iki yıllık hummalı bir hazırlıktan sonra 22 Ocak 2011'de ilk albümü "Meczup"u yayımlayan Can Bonomo'nun müzik macerası 8 yaşında komşuya özenip gitar çalmasıyla başladı. Lise ve üniversite yıllarında amatör müzik gruplarıyla İzmir ve İstanbul'da birçok konser verdi.

Müzikal yolculuğu boyunca The Shins, Wax Poetic, The Kinks, The Libertines ve The Beatles'dan etkilenen ve esinlenen Bonomo, deneysel rock ile pop-rock arasında kurduğu dengeyle dinleyicilere yeni bir müzik deneyimi sunuyor.

Bir yandan müzik çalışmaları diğer yandan televizyon dizi oyunculuğuyla son günlerde dikkatleri çeken Can Bonomo, Alaturka nağmelerden indie melodilere gezinen, zengin ve müzikal olarak çok renkli sahnesi ve 10 kişilik orkestrası ile bir ziyafet sunmaya hazırlanıyor!

Jolly Joker İstanbul
09 Mart, 22:00

Yael Naim

"New Soul" parçası ile müzik listelerine 10 numaradan giren ilk İsraili şarkıcı, şarkı yazarı. Paris doğumlu İsraili şarkıcı Yael Naim ilk solo albümü "In a Man's Womb"u 2001'de çıkardı. Naim, 2005'te perküsyonist David Donatien ile Paris'te bir araya gelerek kendisine ait 13 parçayı düzenleyip kaydetti ve 2007'de kendi adıyla 2. albümünü çıkardı. İçinde İngilizce, İbranice ve Fransızca şarkıların yer aldığı albüm, Fransa Albüm Listelerinde 11 numaraya kadar yükseldi. Müziğinde folk ve cazı ustaca harmanlayan şarkıcı, 2010'da 3. albümü "She Was a Boy"u çıkardı. 2008'de Apple'ın 'MacBook Air' dizüstü bilgisayarlarının tanıtımında kullanılmak üzere seçtiği "New Soul" parçasıyla 'Billboard Hot 100' listesine 9 numaradan giren ve sonraki hafta 7 numaraya yükselen şarkıcı, böylece Amerikan müzik listelerine 10 numaradan giren ilk İsraili oldu. Yetenekli bir müzisyeni kaçırmak istemeyenlere duyurulur.

garajistanbul
31 Mart, 22:00

La La La İnsan Adımları

'La La La İnsan Adımları' 28 sanatçının resim, çizim, yerleştirme, baskı, fotoğraf ve videolarından oluşan 53 çalışmaya yer veriyor. 'La La La İnsan Adımları', günümüz insan ilişkilerini merkezine alan bir sergi. Küratörlüğünü Sjarel Ex'in üstlendiği sergide; Bruce

Nauman, Vito Acconci ve Cindy Sherman gibi çağdaş sanat tarihine geçmiş usta isimlerin yanı sıra, Çin'den Yang Fudong, Hollanda'dan ünlü video sanatçısı Aernout Mik ve moda fotoğrafçısı Inez Van Lamsweerde, Güney Afrika'dan video ve fotoğraf ustası Zwelethu Mthethwa ve Fransa'dan son dönemin öne çıkan isimlerinden Cyprien Gaillard gibi dünya çapında ses getiren projeleriyle isimlerini duyuran sanatçıların eserleri gösteriliyor.

İnsan olarak hayatla başa çıkma çabamıza dair pek çok konuya tarihsel, kişisel ve toplumsal bağlamda karşılıklar bulmak mümkün. Bu nedenle, sergi "insan"ı başlangıç noktası alan ve birbirini tamamlayan üç ana çizgi üzerinden ilerliyor: 'Tarihteki Karşılaşmalar', 'Kişisel Karşılaşmalar', 'Toplumsal Karşılaşmalar'.

Adını Kanadalı dans kumpanyası 'La La La Human Steps'ten alan sergi, 6 Mayıs tarihine kadar gezilebilir.

İstanbul Modern

Sergi

Bar Mitzvah hediyelerin seni bu hale getirmesin!

"Altın, kalem, kitap seti, kıyafet istemiyorum!" diyorsan; Bar Mitzvah hediyelerini kendin seç!
Hemen **kurdele.com**'a tıkla; tablet bilgisayardan telefona, video kameradan fotoğraf makinesine,
ekstrem sporlardan hobi workshoplarına kadar binlerce seçenекle hediye listeni yarat.

Listeni sevdiğilerle paylaş, hayalindeki hediyelere kavuş!

kurdele.com

Yeni BMW 3 Serisi

BMW İletişim Merkezi
0850 2521010
www.bmw.com.tr

İYİ OLAN KAZANSIN.

Herkes kazanmak için yarışır. Kusursuz performansı, eşsiz tasarımı ve doğuştan gelen sporcu ruhuyla Yeni BMW 3 Serisi kazanmak için gereken tüm donanıma sahip. Kazanmanın güçlü olmaktan geçtiğini düşünenler için BMW Twinpower Turbo dizel ve benzinli motor seçenekleri. Hedefe ulaşma yolunun dinamizm olduğunu düşünenler için sekiz ileri otomatik şanzıman. Ve oyuna kendi karakterini yansıtmak isteyenler için dört farklı sürüş modu. Yeni BMW 3 Serisi Borusan Otomotiv Yetkili Satıcıları'nda sizi bekliyor.

SPORCU RUHUyla YENİ BMW 3 SERİSİ.

BMW EfficientDynamics
Daha az tüketim. Daha fazla sürüş keyfi.

Borusan Otomotiv
İnce zevkler, yüksek standartlar.

Yeni BMW 320d: 1995 cc; 184 bg; 380 Nm/1750-2750 dd; ort. yakıt tüketimi 4,4 lt/100 km; CO₂ emisyonu 117 gr/km
Yeni BMW 320i: 1997 cc; 184 bg; 270 Nm/1250-4500 dd; ort. yakıt tüketimi 5,9 lt/100 km; CO₂ emisyonu 138 gr/km
Yeni BMW 328i: 1997 cc; 245 bg; 350 Nm/1250-4800 dd; ort. yakıt tüketimi 6,3 lt/100 km; CO₂ emisyonu 147 gr/km